

**OCENA EX-ANTE
PROJEKTU
ZAKTUALIZOWANEJ
STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
DO 2020 ROKU
WIELKOPOLSKA 2020**

Opracowanie dla
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego
w Poznaniu

Paweł Churski, Bartłomiej Kołsut, Robert Perdał
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Poznań, październik 2012

Zespół autorski

Paweł Churski

chur@amu.edu.pl

Bartłomiej Kołsut

bartkol@amu.edu.pl

Robert Perdał

r.perdal@amu.edu.pl

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych

Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

ul. Dziegielowa 27, 61-680 Poznań

e-mail: igsegp@amu.edu.pl

<http://www.igsegp.amu.edu.pl/>

tel.: 061 829 61 35, fax: 061 829 61 27

Streszczenie

Głównym celem Oceny ex-ante Projektu ZSRWW jest sformułowanie uwag i rekomendacji, które mogą przyczynić się do podniesienia jakości merytorycznej i formalnej ocenianego dokumentu. Osiągnięcie tak sformułowanego celu głównego odbywa się poprzez realizację celów częściowych, których układ odzwierciedla również strukturę zasadniczej części merytorycznej niniejszego Raportu:

1. Ocena poprawności i trafności wyznaczonych problemów rozwojowych, zidentyfikowanych potencjałów oraz możliwych specjalizacji regionalnych
2. Ocena poprawności i trafności zaproponowanego modelu rozwoju, wizji, misji i celu generalnego
3. Ocena spójności zewnętrznej Strategii poprzez określenie:
 - a. oceny spójności z politykami wspólnotowymi
 - b. oceny spójności z politykami krajowymi
 - c. oceny spójności z politykami regionalnymi
4. Ocena spójności wewnętrznej Strategii poprzez określenie:
 - a. oceny spójności celów strategicznych i operacyjnych z wynikami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim
 - b. oceny spójności wewnętrznej celów strategicznych i operacyjnych Projektu ZSRWW
5. Ocena stopnia kwantyfikacji celu głównego, celów strategicznych oraz celów operacyjnych wraz z proponowanymi sposobami ich osiągnięcia i zakładaną terytorializacją

6. Ocena potencjalnych specjalizacji Wielkopolski na tle struktury celów Strategii, horyzontalnych zasad realizacji celów oraz możliwości wariantowego wykonania Strategii
7. Ogólna ocena planowanego systemu realizacji Strategii, w relacji do kompetencji samorządu wojewódzkiego, w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów

Ze względu na ograniczony czas, wynikający z potrzeby zaprezentowania wyników oceny ex-ante w ramach rozpoczętego już procesu konsultacji społecznych oraz ich pełnego wykorzystania przy formułowaniu ostatecznej wersji dokumentu, jej zakres został uproszczony i ograniczony do najważniejszych elementów, które były przedmiotem uzgodnień ze Zleceniodawcą.

Projekt ZSRWW definiuje główne problemy rozwojowe regionu. Ich identyfikacja opiera się na wynikach przygotowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim (2011). W celu uporządkowania ustaleń diagnozy zastosowano metodę SWOT. Za właściwe i uzasadnione merytorycznie należy uznać wnioski podsumowujące przeprowadzoną analizę SWOT. Świadczy o tym m.in. zwrócenie uwagi na zależności przyczynowo-skutkowe zachodzące między słabymi i silnymi stronami regionu. Ponadto, bardzo istotnym elementem przyszłych procesów rozwojowych Wielkopolski, określonym przez Projekt ZSRWW, są specjalizacje regionalne. Projekt Strategii zakłada potrzebę budowy i wzmacniania w Wielkopolsce specjalizacji inteligentnych (smart specialisation) - biorąc pod uwagę współczesne tendencje procesów rozwoju społeczno-gospodarczego oraz konieczność lepszego wykorzystania zasobów endogenicznych regionu należy w pełni zgodzić się z tym postulatem.

W Projekcie ZSRWW jako model rozwoju przyjęto model polaryzacyjno-dyfuzyjny - podjętą decyzję należy uznać za właściwą i zgodną z założeniami współczesnych uwarunkowań procesów rozwojowych. Dokonano również zmiany wizji rozwoju wobec stanu na 2005 r. na: „Wielkopolska 2020 roku – będzie inteligentnym, innowacyjnym i spójnym regionem” - dokonaną zmianę i jej uzasadnienie należy ocenić pozytywnie. Zakres merytoryczny misji Projektu Strategii nie budzi zastrzeżeń, jednak jej podmiotowość powinna być poszerzona. Konstrukcja celu generalnego odchodzi częściowo od ujęcia sektorowego na rzecz promowania podejścia zorientowanego terytorialnie – jest to pozytywny i słuszny kierunek zmian.

Pierwszą część oceny spójności zewnętrznej Projektu ZSRWW stanowi porównanie przedmiotowego dokumentu z politykami wspólnotowymi. Najwyższą, wysoką i pełną spójność, oceniany dokument wykazuje w przypadku Pakietu legislacyjnego przygotowanego dla perspektywy finansowej 2014-2020, co może sprzyjać wysokiej absorpcji środków europejskich. Wysoką spójność zidentyfikowano również w przypadku Strategii Europa 2020 jedynie Cel strategiczny 8 - „Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem”, wykazuje średni poziom spójności. Pokazuje to, że Projekt ZSRWW w pełni uwzględnia nowe mechanizmy stymulowania wzrostu i zatrudnienia określone w Strategii EU 2020. W przypadku Traktatu z Lizbony (2009) oraz Karty Lipskiej (2007), zidentyfikowany poziom spójności należy uznać za

wysoki ale nie pełny, co wynika ze specyfiki tych ukierunkowanych tematycznie dokumentów, a nie błędów popełnionych podczas przygotowywania Projektu ZSRWW.

W przypadku oceny spójności Projektu Strategii z politykami krajowymi, najwyższy poziom spójności zidentyfikowano między Projektem ZSRWW a czterema najważniejszymi dokumentami strategicznymi określającymi priorytety polityki rozwoju kraju, ich operacjonalizację oraz konsekwencje dla zagospodarowania przestrzeni, tj. z: Projektem DSRK Polska 2020, SRK 2020, KSRR, KPZK 2030 - potwierdza to pełną formalną i merytoryczną zgodność Projektu ZSRWW z założeniami krajowej polityki rozwoju. Relatywnie niższy poziom zgodności z założeniami Projektu ZSRWW charakteryzuje Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020 - należy jednak podkreślić, że KPR nie jest dokumentem ukierunkującym na działania prorozwojowe, a jedynie programem wskazującym na zasady transpozycji ustaleń Strategii Europa 2020 na grunt polski. Obserwuje się bardzo czytelną prawidłowość potwierdzającą wysoką spójność merytoryczną poszczególnych zintegrowanych strategii rozwoju z odpowiadającymi im merytorycznie celami strategicznymi.

W przypadku oceny spójności Projektu Strategii z politykami regionalnymi, najwyższą i pełną spójność Projektu ZSRWW zidentyfikowano w stosunku do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Ponadto Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność z założeniami RSI 2010-2020 w zakresie pięciu celów strategicznych: 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu, 2. Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych, 5. Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, 6. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia, 8. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem. Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność ze Strategią wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce w zakresie trzech celów strategicznych: 2. Poprawa stanu środowiska, 3. Lepsze zarządzanie energią oraz 8. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem. Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność ze Strategią Polityki Społecznej w zakresie dwóch celów strategicznych: 6. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia oraz 7. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa, które wprost odnoszą się do zakresu tematycznego porównywanego dokumentu.

Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność z ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim i jej wynikami uporządkowanymi w postaci analizy SWOT zamieszczonej w Projekcie. Jedynie w przypadku Celu strategicznego 8 - Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem, poziom spójności określono jako średni. Większość celów operacyjnych wykazuje wysoką spójność z celami strategicznymi, do których zostały przypisane, co pozwala pozytywnie ocenić ten aspekt struktury drzewa celów ocenianego dokumentu; wyjątek stanowią: Cel strategiczny 5 - Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki oraz Cel strategiczny 8 - Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem, w strukturze których niektóre cele operacyjne wykazuje średnią spójność z celem strategicznym. Większość zdefiniowanych

w Projekcie ZSRWW działań, które mają służyć realizacji celów operacyjnych i tym samym strategicznych, wykazuje wysoki poziom spójności z tymi celami. Oznacza to, że zakładana operacjonalizacja działań służących wskazanym celom rozwoju została przeprowadzona w sposób konsekwentny i prawidłowy.

Wszystkie cele i wskaźniki ich monitorowania zaproponowane w Projekcie ZSRWW zostały opracowane w sposób prawidłowy i w przypadku celów można je uważać za: precyzyjne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i terminowe, a w przypadku wskaźników za: trafne, mierzalne, wiarygodne oraz efektywne kosztowo. W przypadku celów i wskaźników należy zwrócić uwagę na konieczność uwzględnienia na etapie przygotowywania programów operacyjnych służących realizacji Strategii kilku uszczegółowień, wskazanych w rozdziale 3.5.

Strukturę przedstawionych w Projekcie ZSRWW specjalizacji regionalnych można uznać za właściwą i odpowiadającą wcześniej wskazanym potencjałom Wielkopolski. Zidentyfikowany poziom zależności między wyróżnionymi specjalizacjami a celami operacyjnymi nie determinują hierarchii istotności tych specjalizacji w działaniach rozwojowych – założenie to, przyjęte w Strategii, powinno być bardziej uzasadnione. Szczegółowe uwagi w tym zakresie sformułowano w rozdziale 3.6. Fakt wyróżnienia horyzontalnych zasad realizacji celów należy uznać za właściwy. Rekomenduje się jednak doprecyzowanie zapisów określających założenia wykorzystania przedmiotowych zasad. Bardzo pozytywnie należy ocenić fakt przedstawienia możliwości wariantowej realizacji Strategii przy wykorzystaniu wyników Foresightu Wielkopolska.

Ze względu na występujące uwarunkowania zewnętrzne system realizacji i monitoringu Strategii został przedstawiony w ocenianym Projekcie ZSRWW w sposób bardzo syntetyczny. Kierunkowe określenie źródeł finansowania zaplanowanych działań należy uznać za właściwe. Ich uszczegółowienie na obecnym etapie nie jest możliwe, ze względu na brak pełnych informacji jakie posiada region zarówno z poziomu europejskiego jak i krajowego. Instrumenty prawno-instytucjonalne wymienione w Projekcie ZSRWW uwzględniają założenia określone w krajowych dokumentach strategicznych. Brak uszczegółowień w tym zakresie wynika z braku ostatecznych decyzji w zakresie organizacji polskiego systemu realizacji polityki rozwoju w perspektywie 2014-2020.

Summary

The aim of an ex-ante assessment of the Revised Strategy Project For Wielkopolska Region Development (RSPWRD) is the formulation of commentary and recommendations that can lead to an improvement in subject-matter quality and formal assessment of the document in question. The realisation of the above mentioned main aim occurs through the completion of subsidiary aims whose construction also reflects the structure of the main contents of this Report:

1. assessment of the appropriateness and relevance of identified development issues, identified opportunities, as well as possible regional specialisations.
2. assessment of the appropriateness and relevance of the proposed development model, vision, mission and general aim.
3. assessment of external Strategy coherence by defining:
 - a. evaluation of coherence in respect to community policies
 - b. evaluation of coherence in respect to national policies
 - c. evaluation of coherence in respect to regional policies.
4. assessment of internal Strategy coherence by defining:
 - a. evaluation of coherence in regard to strategic and operational aims with that of findings from the Wielkopolska Region Social-Economic Context Diagnosis
 - b. evaluation of internal coherence for the strategic and operational aims of the Project.
5. assessment of the degree of main, strategic and operational aim quantification, as well as the proposed means of their realisation and assumed process of identifying relevant administrative divisions of territory.

6. Assessment of potential Wielkopolska specialisations in the light of Strategy aim structure, realisation of horizontal principles in respect to aims, as well as possibility of Strategy realisation options.

7. General assessment of planned systems for Strategy realisation in respect to regional local government competencies in the context of assumed aim realisation options.

Taking into account the limited time available, resulting from the need to present the results of ex-ante assessment in the light of the recently initiated social consultation process and its full exploitation in the formulation of a definitive version of the document in question, the Strategy's brief has been abridged and limited to the most important elements that were the subject of agreement from the Commissioning Body.

The Revised Strategy Project defines the main problems of the region's development. Their identification is based on diagnosis findings prepared by the Wielkopolska Region Speaker's Office in respect to the socio-economic situation in the Wielkopolska region (2011). For the purposes of systematising these findings a SWOT methodology was used. The summary conclusions arising from SWOT analysis should therefore be recognised as appropriate and justified in terms of the subject matter.

This is attested to among others, by drawing attention to the dependency of cause-effect arising between the weak and strong aspects of the region. Moreover, a very important element of future growth processes in Wielkopolska, as defined by the Project, are regional specialisations. The Strategies Project assumes the need for the construction and strengthening in Wielkopolska of so called smart specialisations, in respect to contemporary tendencies of socio-economic growth processes, as well as the need for a better means of exploiting endogenous resources of the region – a postulate that one would necessarily agree with.

In the Revised Strategy Project the polarisation and diffusion model of growth has been taken, a decision that should be considered as sound and in accord with the assumptions of contemporary limitations of growth processes. In addition, changes to the vision of growth have been made in respect to the period ending 2005: 'Wielkopolska 2020 – will be an integrated region distinguished by smart and innovative technology'. The changes made and its justifications should be assessed in a positive light. Further, the subject matter field of the Project Strategy does not raise any reservations though its range should be broadened.

The construction of the general aim to some extent departs from that understood in the sector, in favour of the promotion of a territorially administrative approach, which can be claimed to be a positive and at the same time, appropriate direction of change.

The first part Revised Strategy Project assessment in respect to external coherence is the comparison of the document in question with that of community policies. The most coherent document assessed is demonstrated in the case of the Legislative Programme prepared for the 2014-2020 financial perspective, which can be favoured by the high absorption of European funds. A high degree of coherence is identified also in the case of the Europe 2020 strategy programme. Only Strategic Aim 8: Growth of security and effectiveness in region management, demonstrates an average

level of coherence. This shows that the Revised Strategy Project fully takes into account new mechanisms of stimulating growth and employment as outlined in the EU 2020 strategy programme.

In the case of the Lisbon Treaty (2009) and the Leipzig Charter on Sustainable European Cities (2007), the identified level of coherence ought to be recognised as high though not complete, a result of the particular nature of these subject-focused documents, rather than oversights committed whilst preparing the Revised Strategy Project.

In the case of assessment for Project coherence in respect to national policies, the highest level was identified between the Revised Strategy Project and the four most important strategic documents outlining policy priorities in respect to Poland's development, their system of operations and consequences in managing the environment: Long-term National Development, Poland 2020, National Development, Poland 2020, National Strategy of Regional Development 2010-2020 and National Spatial Development Concept 2030. The aforementioned attest to a complete, formal and subject-matter accordance of the Revised Strategy Project under discussion with the premises of national policies for development.

The National Program of Reform (NPR) can be said to have a lower level of accord with the assumptions of the Revised Strategy Project, favouring the realisation of Europa 2020 strategies. It needs to be stressed, however, the NPR is not a document focused on analysis concerned with development per se, but rather one that indicates the principles of transposing Europa 2020 Strategy findings onto the Polish context. Thus one can observe a very clear confirmation of high level subject-matter coherence in respect to particular development strategies that have been integrated with their respective subject field strategic aims.

As far as an assessment of Strategy Project coherence in respect to regional policies is concerned, the highest and most comprehensive for the Revised Strategy Project has been identified as the Wielkopolska Region Spatial Development Plan. Moreover, the Revised Strategy Project demonstrates a high level of coherence with Regional Innovation Strategy for Wielkopolska 2010-2020 assumptions in regard to five strategic aims: (1) Improvement of access and cohesion of communication systems in the region, (2) Strengthening the region's cohesion and overcoming jagged profiles in the pace of development, (5) Creation of a competitive economy based on smart and innovative technology, (6) Improvement of vocational and life competencies of region inhabitants and employment growth in the region, (8) Growth of security and effectiveness in region management.

The Revised Strategy Project demonstrates a high coherence in respect to the Strategy of Improving Energy Supply Effectiveness and Development of Renewable Energy Sources in Wielkopolska in regard to the following three strategic aims: (2) Improvement of the nature of the environment, (3) Better management of energy supply and (8) Growth of security and effectiveness in region management.

The Revised Strategy Project demonstrates a high coherence with Social Policy Strategy in respect to two strategic aims: (6) Improvement of vocational and life

competencies of region inhabitants and employment growth in the region as well as (7) Increase in resources and equalising of the region's social opportunities, which are directly related to the subject matter of the document in question.

The Revised Strategy Project demonstrates a high degree of coherence with the Diagnosis of Socio-economic Situation findings in the Wielkopolska Region and its results systematised according to SWOT analysis in this Project. It is only in the case of Strategic Aim 8: Increase of security and effectiveness of region management, has the degree of coherence been defined as average.

The majority of operational aims demonstrates a high degree of coherence with strategic aims to which they have been ascribed. This allows this aspect of the section of aims for the document under discussion to be assessed positively; exception being Strategic Aim 5: Creation of a competitive economy based on smart and innovative technology and Strategy Aim 8: Increase of security and effectiveness of region management, in this overall structure where some operational aims demonstrate an average coherence in respect to the strategic aim concerned.

The majority of work defined in the Revised Strategy Project that is to serve the purposes of the realisation of operational aims as well strategic ones, demonstrates a high level of coherence with these aims. This allows for the conclusion that the basis of operational work serving these development aims has been realised in a consistent and appropriate manner.

All the aims and monitoring indicators proposed in the Revised Strategy Project were completed in an appropriate manner and in the case of the aims can be regarded as precise, measurable, potentially acceptable, realistic and timely. The indicators in turn can be considered as relevant, measurable, dependable and cost effective. In the case of the above mentioned one should note the need to take into account, at the operational programme preparation stage serving the realisation of Strategies, several elaborations of detail indicated in chapter 3.5.

The structure of regional specialisations presented in the Revised Strategy Project can be considered as appropriate and corresponding to earlier indicated opportunities of the Region. The identified level of dependence between specialisations distinguished and operational aims is not determined by the hierarchy of the specialisations per se in the course of development – a premise, accepted in the Strategy, which should be better founded. Particular comments in this regard have been formulated in chapter 3.6. The extrapolation of horizontal principles in the attainment of aims ought to be regarded as appropriate.

A further detailing of documentation is recommended, however, one outlining the premises underpinning the use of the principles in question. Moreover, the provision of opportunity for an alternative realisation of the Strategy, using the findings of Foresight Wielkopolska, should be viewed in a very positive light.

In taking into account the external limitations, the system of realisation and monitoring of the Strategy was presented in a very synthetic way in the Project assessed. In this respect the field descriptors of financial sources of planned activities ought to be considered as appropriate. A further elaboration of these at this stage is not

possible because of the lack of full information on the part of the region, both in respect to the European and national level.

The legal and institutional instruments mentioned in the Revised Strategy Project take into account the premises outlined in national strategic documents. The lack of further detail in this regard is a result of the lack of definitive decisions in respect to the organisation of the Polish system in the realisation of development policy for the period 2014-2020.

Spis treści

Streszczenie	3
Summary	7
Spis treści	12
Wykaz zastosowanych skrótów	13
1. Wprowadzenie.....	14
2. Metodologia postępowania.....	18
3. Ocena ex-ante.....	27
3.1. Ocena poprawności i trafności wyznaczonych problemów rozwojowych, zidentyfikowanych potencjałów oraz możliwych specjalizacji regionalnych.....	27
3.2. Ocena poprawności i trafności zaproponowanego modelu rozwoju, wizji, misji i celu generalnego	31
3.3. Ocena spójności zewnętrznej.....	36
3.3.1. Ocena spójności z politykami wspólnotowymi	37
3.3.2. Ocena spójności z politykami krajowymi.....	42
3.3.3. Ocena spójności z politykami regionalnymi.....	47
3.4. Ocena spójności wewnętrznej.....	50
3.4.1. Ocena spójności celów strategicznych i operacyjnych z wynikami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim	51
3.4.2. Ocena spójności wewnętrznej celów strategicznych i operacyjnych Projektu ZSRWW.....	59
3.5. Ocena stopnia kwantyfikacji celu głównego, celów strategicznych oraz celów operacyjnych wraz z proponowanymi sposobami ich osiągnięcia i zakładaną terytorializacją.....	81
3.6. Ocena potencjalnych specjalizacji Wielkopolski na tle struktury celów Strategii, horyzontalnych zasad realizacji celów oraz możliwości variantowego wykonania Strategii.....	90
3.7. Ogólna ocena planowanego systemu realizacji Strategii, w relacji do kompetencji samorządu wojewódzkiego, w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów.....	93
4. Wnioski i rekomendacje	95
Wykaz załączników	100
Literatura	102

Wykaz zastosowanych skrótów

AT UE	Agenda Terytorialna UE 2010
EAC	Europejska agenda cyfrowa
DSRK	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2020
EEKzZ	Europa efektywnie korzystająca z zasobów
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EPWzU	Europejski program walki z ubóstwem
FS	Fundusz Spójności
KPR EU2020	Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020
KPZK	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego „Regiony, Miasta i Obszary Wiejskie”
MwD	Młodzież w drodze
PnrUiZ	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia
PPwEG	Polityka przemysłowa w erze globalizacji
SBEiŚ	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
SIiEG	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki 2020
SRK 2020	Strategia Rozwoju Kraju 2020
SRKL	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego
SRKS	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020
SRSBNRP	Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2012-2020
SRT	Strategia Rozwoju Transportu
SSP	Strategia Sprawne Państwo 2020
SZRWRiR	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybołówstwa 2012-2020
UI	Unia innowacji
ZKws.ST	Zielona Księga ws. spójności terytorialnej
ZSRWW	Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. Wielkopolska 2020.

1. Wprowadzenie

Projekt Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Regionalnego Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020, opracował zespół Oddziału Analiz Regionalnych w Departamencie Polityki Regionalnej kierowanym przez Grzegorza Potrzebowskiego, pod nadzorem Leszka Wojtasiaka, Wicemarszałka Województwa Wielkopolskiego oraz przy kierownictwie i doradztwie naukowym prof. dr hab. Tadeusza Strykiewicza. Stanowi on aktualizację Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. (2005), która została przyjęta przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego 19 grudnia 2005 r. Jest to aktualizacja bardzo głęboka i nadająca ocenianemu dokumentowi jednoznacznie odmienny charakter od dotychczas obowiązującego opracowania. Potrzeba aktualizacji dotychczasowej Strategii rozwoju regionalnego województwa wielkopolskiego wynikała z kilku przyczyn, w tym m.in.:

- ♦ Konieczności wypełnienia delegacji ustawowej nakładającej na samorząd regionalny obowiązek zaktualizowania strategii rozwoju regionów,
- ♦ Konieczności uwzględnienia w zapisach Strategii założeń nowych dokumentów europejskich, a zwłaszcza Traktatu Lizbońskiego (2009) poszerzającego cele polityki rozwoju Unii Europejskiej o spójność terytorialną oraz Strategii Europa 2020 (2010) zastępującego Strategię Lizbońską (2009) i precyzującego cele rozwojowe Zjednoczonej Europy w perspektywie do 2020 r.,
- ♦ Konieczność uwzględnienia w zapisach Strategii założeń zawartych w nowych krajowych dokumentach strategicznych i programowych, a zwłaszcza Długookresowej i Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Zintegrowanych strategii krajowych, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- ♦ Potrzeby uwzględnienia w procesie programowania procesów rozwojowych zmiany paradygmatu zmierzającej do wykorzystania prawidłowości modeli

polaryzacyjno-dyfuzyjnych do budowania strategii rozwoju terytorialnego, inteligentnego oraz zapewniającego włączenie społeczne, jako bardziej efektywnych od dotychczas wykorzystywanego podejścia wyrównawczego opierającego się w dużym stopniu na interwencji sektorowej,

- ♦ Potrzeby uściślenia zapisów Strategii z jednej strony w celu umożliwienia jej efektywnej ewaluacji on-going i ex-post, a z drugiej strony w celu objęcia województwa wielkopolskiego interwencją polityki interregionalnej udzielaną zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym poprzez przy wykorzystaniu takich narzędzi koncentracji przestrzennej jak obszary problemowe, obszary funkcjonalne czy obszary wsparcia.

Prace nad aktualizacją Strategii rozwoju regionalnego województwa wielkopolskiego przebiegały według specjalnie przygotowanego harmonogramu (patrz tabela 1).

W okresie opracowywania niniejszego Raportu, projekt dokumentu, zgodnie z art. 6 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityk rozwoju (por. tekst jednolity Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658 z późn. zm.), został skierowany przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego do konsultacji społecznych. W ramach konsultacji, które zaplanowano od 8 sierpnia do 1 października 2012 r. włącznie, istnieje możliwość zgłaszania uwag do dokumentu za pomocą formularza udostępnionego na stronie głównej serwisu internetowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Obok tej możliwości zgłaszania uwag zaplanowano również w miesiącu wrześniu 2012 r. spotkania konsultacyjne m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi w Kaliszu, Koninie, Lesznie, Pile i Poznaniu. Równoległe z trwającymi konsultacjami społecznymi trwają prace nad opracowaniem Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020, która, jak zaplanował Zarząd Województwa, będzie przedmiotem konsultacji społecznych w terminie późniejszym, zgodnie z Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (por. Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Tabela 1

**Harmonogram prac
związanych z przygotowaniem aktualizacji
Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020.**

Kwiecień 2011 r.
Przyjęcie Uchwały nr VI/88/11 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 kwietnia 2011 roku w sprawie: określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku
Maj 2011 r.
- Pozytywne zaopiniowanie w dniu 18 maja 2011 roku Założeń prac nad aktualizacją Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku przez Komisję Strategii Rozwoju Regionalnego i Współpracy Międzynarodowej - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego w dniu 12 maja 2011 roku Założeń prac nad aktualizacją Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku
Październik/listopad 2011 r.
Wykonanie ekspertyz specjalistycznych, dotyczących wybranych aspektów rozwoju województwa wielkopolskiego
Listopad 2011 r.
- Przyjęcie przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego w dniu 28 listopada 2011 roku informacji o wnioskach z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa oraz założeniach aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku - Pozytywne zaopiniowanie w dniu 23 listopada 2011 roku Założeń Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku oraz Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim przez Komisję Strategii Rozwoju Regionalnego i Współpracy Międzynarodowej - Podpisanie Porozumienia z Wielkopolskim Biurem Planowania Przestrzennego w Poznaniu w sprawie sporządzenia opracowania pt. „Prognoza oddziaływania na środowisko aktualizacji Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku” - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego dnia 10 listopada 2011 roku Założeń Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku oraz Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim
Grudzień 2011/styczeń 2012 r.
Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym
Czerwiec 2012 r.
Konsultacje wstępnego projektu Strategii z jednostkami organizacyjnymi Urzędu Marszałkowskiego i jednostkami podporządkowanymi
Sierpień 2012 r.
Przyjęcie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego projektu zaktualizowanej Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020 (uchwała ZWW nr 2293 z dnia 2 sierpnia 2012r.)
Sierpień/wrzesień 2012 r.
Konsultacje społeczne projektu zaktualizowanej Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020

Źródło: Serwis internetowy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego,
<http://www.umww.pl/biznes/wielkopolska-2020-aktualizacja-strategii-rozwoju-wojewodztwa-wielkopolskiego-do-2020r/kalendarium-wydarzen.html>

Ze względu na ograniczony czas, wynikający z potrzeby zaprezentowania wyników oceny ex-ante w ramach rozpoczętego już procesu konsultacji społecznych oraz ich pełnego wykorzystania przy formułowaniu ostatecznej wersji dokumentu, jej

zakres został uproszczony i ograniczony do najważniejszych elementów, które były przedmiotem uzgodnień ze Zleceniodawcą.

Głównym celem Oceny ex-ante Projektu ZSRWW jest sformułowanie uwag i rekomendacji, które mogą przyczynić się do podniesienia jakości merytorycznej i formalnej ocenianego dokumentu. Osiągnięcie tak sformułowanego celu głównego odbywa się poprzez realizację celów częściowych, których układ odzwierciedla również strukturę zasadniczej części merytorycznej niniejszego Raportu:

1. Ocena poprawności i trafności wyznaczonych problemów rozwojowych, zidentyfikowanych potencjałów oraz możliwych specjalizacji regionalnych
2. Ocena poprawności i trafności zaproponowanego modelu rozwoju, wizji, misji i celu generalnego
3. Ocena spójności zewnętrznej Strategii poprzez określenie:
 - a. oceny spójności z politykami wspólnotowymi
 - b. oceny spójności z politykami krajowymi
 - c. oceny spójności z politykami regionalnymi
4. Ocena spójności wewnętrznej Strategii poprzez określenie:
 - a. oceny spójności celów strategicznych i operacyjnych z wynikami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim
 - b. oceny spójności wewnętrznej celów strategicznych i operacyjnych Projektu ZSRWW
 - c. oceny stopnia kwantyfikacji celu głównego, celów strategicznych oraz celów operacyjnych wraz z proponowanymi sposobami ich osiągnięcia i zakładaną terytorializacją
5. Ocena potencjalnych specjalizacji Wielkopolski na tle struktury celów Strategii, horyzontalnych zasad realizacji celów oraz możliwości wariantowego wykonania Strategii
6. Ogólna ocena planowanego systemu realizacji Strategii, w relacji do kompetencji samorządu wojewódzkiego, w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów

Zasadnicza część merytoryczna Raportu poprzedzona została streszczeniem, wprowadzeniem oraz informacją na temat przyjętej metodologii postępowania. Raport podsumowano wnioskami i rekomendacjami, uzupełniając go o wykaz wykorzystanych źródeł bibliograficznych i załączniki.

Przedmiotowa ocena ex-ante Projektu ZSRWW została wykonana przez zespół pracowników Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, i odnosi się do projektu z dnia 18 lipca 2012 r., przyjętego przez Zarząd Województwa 2 sierpnia 2012 r. (por. Uchwała Zarządu Województwa Wielkopolskiego nr 2293 z dnia 2 sierpnia 2012 r.).

2. Metodologia postępowania

Strategia rozwoju regionu jest najważniejszym dokumentem ukierunkującym działania polityki rozwoju na poziomie wojewódzkim. Jak stwierdza J. Parysek (1997, s. 129) „...strategia rozwoju społeczno gospodarczego to zarysowanie drogi przejścia od stanu istniejącego do stanu docelowego z wyborem określonych priorytetów i własnym, kreatywnym udziałem”. Dokument ten powinien formułować cele rozwoju w ich wzajemnym uporządkowaniu hierarchicznym. Częstym błędem popełnianym przy opracowywaniu strategii rozwoju jest uwzględnianie w jej strukturze zbyt dużej liczby celów, co stanowi odzwierciedlenie dążenia do uwzględnienia wszystkich możliwych aspektów i kierunków rozwoju danego układu terytorialnego. Rozwój jednak zawsze dokonuje się w sytuacji ograniczonych środków i dlatego istotą strategii jest dokonywanie najważniejszych dla regionu wyborów, nie zaś dążenie do zaspokojenia wszystkich zgłaszanych potrzeb. Wynikiem dokonania tych wyborów – i ograniczenia ich do zagadnień najważniejszych – powinna być niewielka liczba celów strategicznych (por. Gorzelak, Jałowiecki 2000). Z drugiej jednak strony strategia rozwoju województwa nie powinna operować szczegółowo przedstawionymi i zamkniętymi zbiorami celów. „Byłoby to niewłaściwe ze względu na ograniczone środki determinujące osiągnięcie celów, byłoby również niewskazane dla jasności i czytelności dokonywania wyborów i utrudniałoby realizację strategii w miarę rozwoju sytuacji i pojawiania się nowych problemów i nowych możliwości rozwoju” (por. Wojtasiewicz 2000, s. 73). Należy również pamiętać o zakresie kompetencji samorządu regionalnego w realizacji polityki rozwoju. Występuje bowiem dosyć wyraźna tendencja do umieszczania w strategiach rozwoju województw wszelkich możliwych działań społeczno-gospodarczych, a nie tylko tych, które są przedmiotem oddziaływania bezpośredniego samorządu wojewódzkiego. „Przy takim układzie strategii zaciera się

różnica pomiędzy strategią rozwoju województwa a katalogiem życzeń i potrzeb” (por. Żuber 2000, s. 93).

Podział typologiczny badań ewaluacyjnych można przeprowadzić w oparciu o rozmaite kryteria. W literaturze amerykańskiej tradycyjnie wyróżnia się dwa podstawowe typy badań ewaluacyjnych, rozpatrywane ze względu na moment podjęcia badania, a w związku z tym również na jego cele. Są to ewaluacje formatywne i podsumowujące (por. Scriven 1991, 1996; Stufflebeam i in. 2000; Patton 2002, itd.). Celem ewaluacji formatywnych, podejmowanych na początku lub w trakcie realizacji interwencji, jest weryfikacja i poprawa jakości interwencji. Badania te są zorientowane w sposób perspektywiczny i proaktywny. Ich rezultaty są adresowane do menedżerów programu, zdolnych wdrożyć rekomendacje wypływające z badania. Ewaluacje podsumowujące, wykonywane po zakończeniu realizacji interwencji, informują o jej efektach, przedstawionych w ujęciu opisowo-normatywnym. Identyfikują sukcesy i porażki badanej interwencji, pozwalając sformułować wnioski dotyczące przyszłych przedsięwzięć publicznych o podobnym charakterze. Wyniki tych badań są najczęściej publikowane i służą wzmocnieniu demokratycznej odpowiedzialności administracji publicznej przed społeczeństwem (por. Stufflebeam i in. 2000, Olejniczak 2008). Zasadniczo podział ten odpowiada klasyfikacji europejskiej, uwzględniającej w tym aspekcie trzy typy badań ewaluacyjnych rozpatrywane w kontekście polityki spójności: (1) ewaluację ex-ante; (2) ewaluację śródkresową oraz (3) ewaluację ex-post. Celem ewaluacji ex-ante, podobnie jak ewaluacji formatywnej, jest dostarczenie analitycznych i diagnostycznych podstaw dla przygotowania dokumentów strategicznych, na których opiera się przykładowo realizacja polityki spójności w danym okresie programowania Unii Europejskiej. Jej funkcją jest więc poprawa planowania, w tym racjonalne uzasadnienie polityki publicznej poprzez weryfikację jej spójności zewnętrznej i przystawalności celów do rzeczywistych potrzeb, i problemów rozwoju społeczno-gospodarczego oraz gwarancja wydajnej, racjonalnej i skutecznej alokacji zasobów.

Zgodnie z zapisami Projektu ZSRWW regionalny dokument strategiczny wymaga oceny ex-ante, przede wszystkim w zakresie adekwatności i spójności celów, zarówno wewnętrznej (między celami tej strategii), jak i zewnętrznej, z celami polityk krajowych i wspólnotowych. Autorzy Projektu ZSRWW przyjmują, że ewaluacja działań wynikających ze Strategii będzie obejmowała trzy etapy, którym odpowiadają następujące oceny:

- ♦ ex-ante, czyli ocena przed realizacją strategii, odpowiadająca na pytanie, jak strategia wpłynie na sytuację w województwie,
- ♦ ex-tempore, czyli ocena w trakcie realizacji strategii, odpowiadająca na pytanie, czy przyjęte cele nadal są właściwe,
- ♦ ex-post, czyli ocena po realizacji strategii, odpowiadająca na pytanie, czy efekty realizacji strategii są trwałe.

Tym samym przedmiotowy Raport wpisuje się w pierwszy etap zakładanego procesu ewaluacji i, zgodnie z przyjętym celem głównym, prowadzi do sformułowania uwag oraz rekomendacji służących podniesieniu jakości merytorycznej i formalnej ocenianego dokumentu.

Zapisy Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (por. D. U. Nr 227, poz. 1658 wraz z późn. zm.) nie określają prawnego obowiązku opracowywania oceny ex-ante strategii rozwoju przygotowywanych przez samorząd regionalny. Należy jednak podkreślić, że oceny ex-ante wynikają bezpośrednio z zaleceń znajdujących się w dokumentach stanowiących wytyczne Komisji Europejskiej, które podkreślają ich znaczenie dla poprawy jakości procesu programowania i realizacji polityk rozwojowych. Zgodnie z nimi cele oceny ex-ante dokumentów strategicznych powinny odpowiadać na pytania ewaluacyjne, które należy uporządkować w cztery zasadnicze grupy związane z oceną (por. EVALSED... 2009):

- ♦ trafności strategii,
- ♦ skuteczności strategii,
- ♦ efektywności strategii,
- ♦ użyteczności i trwałości strategii w dłuższej perspektywie czasowej.

Zalecenia te przekładają się bezpośrednio na krajowe założenia dotyczące tworzenia i funkcjonowania systemu zarządzania procesem rozwoju kraju, które podkreślają konieczność wykorzystania ewaluacji, w tym ewaluacji ex-ante do ukierunkowania interwencji mających na celu optymalizowanie procesów rozwojowych (por. Założenia systemu zarządzania... 2009; Strategicznie dla rozwoju... 2011; Dziemianowicz i in. 2012; Bienias i inni 2012; Kot, Weremiuk 2012).

Od strony metodycznej ewaluacja ex-ante strategii rozwoju, której realizacja będzie oparta w dużym stopniu na wykorzystaniu środków Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, powinna uwzględniać rekomendacje zawarte w następujących dokumentach:

I. określających zasady ewaluacji polityk wspólnotowych, w tym m.in.:

- ♦ The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers Draft Working Paper on Ex Ante Evaluation. Draft: October 2005. European Commission. 2005.
- ♦ The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers Draft Working Paper [X]. Indicators for monitoring and evaluation: a practical guide. European Commission. 2006.
- ♦ EVALSED – the resource for the evaluation of socio-economic development http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/guide/index_en.htm (pobrano: 02.09.2012 r.),

II. określających ramy perspektywy budżetowej europejskiej polityki spójności 2007-2013, w tym m.in.:

- ♦ Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 210. 31.7.2006. Bruksela-Luksemburg.
- ♦ Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1784/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 210. 31.7.2006. Bruksela-Luksemburg.

- ♦ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 210. 31.7.2006. Bruksela-Luksemburg.

III. określających założenia perspektywy budżetowej europejskiej polityki spójności 2014-2020, w tym m.in.:

- ♦ Wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006. Komisja Europejska COM(2011) 614 wersja ostateczna. 2011/0275 (COD) Bruksela. 2011.
- ♦ Wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006. Komisja Europejska COM(2011) 607 wersja ostateczna/2. 2011/0268 (COD) Bruksela. 2012.
- ♦ Zmieniony wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006. Komisja Europejska COM(2012) 496 final. 2011/0276 (COD) Bruksela. 2012.
- ♦ Wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006. Komisja Europejska COM (2011) 612 wersja ostateczna/3. 2011/0274 (COD) Bruksela. 2012.

IV. określających dobre praktyki ewaluacji w polskiej polityce rozwoju, w tym m.in.:

- ♦ Portal Funduszy Europejskich – EWALUACJA: http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Wyniki_badan.aspx
- ♦ Baza badań ewaluacyjnych: http://www.ewaluacja.gov.pl-Baza_badan_ewaluacyjnych_20122011.xls

Korzystając z rekomendacji zawartych w w/w dokumentach oraz mając na uwadze ograniczenia czasowe i finansowe przedmiotowego zlecenia ocena ex-ante Projektu ZSRWW obejmuje następujące etapy postępowania badawczego:

1. Ocena poprawności i trafności wyznaczonych problemów rozwojowych, zidentyfikowanych potencjałów oraz możliwych specjalizacji regionalnych
Charakterystyka w formie opisowej w odniesieniu do założeń polityk wspólnotowych, krajowych i regionalnych oraz wyników Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011).

2. Ocena poprawności i trafności zaproponowanego modelu rozwoju, wizji, misji i celu generalnego
Charakterystyka w formie opisowej w odniesieniu do założeń polityk wspólnotowych, krajowych i regionalnych oraz wyników Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011).

3. Ocena spójności zewnętrznej

Ocena spójności zewnętrznej obejmuje:

- ❖ ocenę spójności z politykami wspólnotowymi:
 - ♦ Strategia Europa 2020,
 - ♦ Polityka spójności 2014-2020,
 - ♦ Traktat Lizboński – spójność terytorialna,
 - ♦ Karta Lipska.
- ❖ ocenę spójności z politykami krajowymi:
 - ♦ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030,
 - ♦ Strategia Rozwoju Kraju 2020,
 - ♦ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Regiony, Miasta i Obszary wiejskie,
 - ♦ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
 - ♦ Zintegrowane strategie rozwoju,
 - ♦ Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020,
- ❖ ocenę spójności z politykami regionalnymi:
 - ♦ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa,
 - ♦ Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020,
 - ♦ Projekt Strategii Wzrostu Efektywności Energetycznej i Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Wielkopolsce na lata 2011-2020,
 - ♦ Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku,
 - ♦ Foresight dla Wielkopolski.

Ocena spójności zewnętrznej odnosi się do analizy siły związku jakie zachodzą między poszczególnymi celami strategicznymi i operacyjnymi Projektu ZSRWW a ukierunkowaniem badanych dokumentów strategicznych/programowych wynikającym z ich priorytetów i działań, które kształtują ramy polityk wspólnotowych, krajowych i regionalnych. Wynik porównania przedstawiony został w formie macierzy spójności, w których stopniowi spójności każdego celu strategicznego i operacyjnego z poszczególnymi dokumentami strategicznymi/programowymi przypisana została

odpowiednia wartość literową. Oceniając spójność zewnętrzną poszczególnych celów Projektu ZSRWW zastosowana została następująca skala ocen:

- A - wysoka spójność,
- B - średnia spójność,
- C - relatywnie niska spójność,
- D - brak spójności,
- nd – nie dotyczy (dokument strategiczny/programowy nie dotyczy działań związanych z osiągnięciem danego celu).

Obok macierzy spójność ogólna Projektu ZSRWW oraz jej celów strategicznych i operacyjnych z analizowanymi dokumentami strategicznymi/ programowymi została scharakteryzowana w formie opisowej.

4. Ocena spójności wewnętrznej

Ocena spójności wewnętrznej obejmuje:

- ♦ ocenę spójności poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych z wynikami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011),
- ♦ ocenę spójności wewnętrznej celów strategicznych i operacyjnych Projektu ZSRWW z przewidzianych do ich osiągnięcia działaniami.

W pierwszym etapie ocena spójności wewnętrznej odnosi się do analizy siły związku jaki zachodzi między poszczególnymi celami strategicznymi i operacyjnymi Projektu ZSRWW a ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011). Wynik porównania przedstawiony został w formie macierzy spójności, w których stopniowi spójności każdego celu strategicznego i operacyjnego z ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011) wraz z analizą SWOT znajdującą się w Projekcie ZSRWW oraz stopniowi spójności działań zdefiniowanych dla potrzeb realizacji celów strategicznych i operacyjnych z tymi celami, przypisana została odpowiednia litera. Oceniając spójność wewnętrzną poszczególnych celów Projektu ZSRWW zastosowano podobną skalę ocen jaką wykorzystano przy ocenie spójności zewnętrznej:

- A - wysoka spójność,
- B - średnia spójność,
- C - relatywnie niska spójność,
- D - brak spójności,
- nd – nie dotyczy (ekspertyza nie dotyczy działań związanych z osiągnięciem danego celu).

W drugim etapie, ocena spójności wewnętrznej odnosi się do analizy siły związku jaki zachodzi w strukturze wewnętrznej między poszczególnymi działaniami zmierzającymi do realizacji celu operacyjnego i celu strategicznego a tymi celami w Projekcie ZSRWW. Wynik porównania przedstawiony został w formie macierzy spójności, w której stopniowi spójności każdego działania służącego realizacji celów operacyjnego i strategicznego Projektu ZSRWW przypisana została odpowiednia litera:

- A - wysoka spójność,

- B - średnia spójność,
- C - relatywnie niska spójność,
- D - brak spójności – cele są wewnętrznym sprzeczne.

Obok macierzy spójność wewnętrzna Projektu ZSRWW oraz jej celów strategicznych i operacyjnych z ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011) scharakteryzowana została w formie opisowej.

5. Ocena stopnia kwantyfikacji celu głównego, celów strategicznych oraz celów operacyjnych wraz z proponowanymi sposobami ich osiągnięcia i zakładaną terytorializacją.

Do oceny celów Projektu ZSRWW wykorzystana została metoda SMART, znajdująca zastosowanie do oceny celów w programach Unii Europejskiej. Zgodnie z tą zasadą, poprawnie skonstruowane cele Strategii powinny być:

Precyzyjne (specific) – cele powinny być na tyle szczegółowe, aby nie mogły być interpretowane w odmienny sposób. Główna uwaga w procedurze oceny zostanie zwrócona na stopień precyzyjności wyjaśnienia celu i jego kwantyfikowalności,

Mierzalne (measurable) – cele powinny być tak formułowane, by można było liczbowo wyrazić stopień realizacji celu, lub przynajmniej umożliwić jednoznaczną "sprawdzalność" ich realizacji,

Akceptowane (accepted) – dążenie do osiągania celów powinno kształtować określone zachowania podmiotów, których aktywność jest niezbędna w tym procesie. Główna uwaga w procedurze oceny zostanie zwrócona na ocenę trafności wsparcia skierowanego do potencjalnych beneficjentów oraz na ocenę prawdopodobieństwa wystąpienia konfliktu z innymi elementami interwencji (czy kierunki nie są kontrskuteczne w stosunku do innych planowanych działań),

Realistyczne (realistic) – cele oraz wyrażone za pomocą wskaźników ich oczekiwane wartości powinny być określane ambitnie. Z jednej strony nie jest użyteczne wyznaczanie celów, które są odzwierciedleniem jedynie stanu bieżącego, a z drugiej strony nie jest sensowne wyznaczanie celów, które nie są realistyczne do osiągnięcia w zakładanym horyzoncie czasowym,

Terminowe (time-dependent) – cele oraz wyrażone za pomocą wskaźników ich oczekiwane wartości muszą być zdefiniowane precyzyjnie w wymiarze czasowym.

W celu ewaluacji poprawności konstrukcji celów zawartych w Strategii zastosowano metodę punktową. Każdemu z celów przyznano oceny w skali 0-2 punktów w ramach każdego z w/w pięciu kryteriów ewaluacji. Oceny punktowe oznaczają:

- 0 – cel nie spełnia wymogów określonego kryterium ewaluacji
- 1 – cel częściowo spełnia wymogi określonego kryterium ewaluacji
- 2 – cel spełnia wymogi określonego kryterium ewaluacji.

Ponadto, każdy z celów otrzymał końcową ocenę punktową (razem), będącą sumą ocen punktowych celu w ramach każdego z pięciu kryteriów oceny. Zatem, każdy ze wskaźników mógł uzyskać końcową ocenę punktową w przedziale między 0 a 10 punktów. Z uwagi na to, że kryteria mierzalności oraz określoności w czasie są kryteriami 0/1, w ramach tych kryteriów mogą być przyznane wyłącznie oceny 0 lub 2.

Przyjęto założenie, że za cele poprawnie dobrane należy uznać wszystkie, które uzyskały co najmniej 7 punktów w ocenie końcowej, co stanowi 70% oceny maksymalnej i jednocześnie nie uzyskały oceny „0” w ramach któregośkolwiek z kryteriów. Wyniki przeprowadzonej oceny zostały przedstawione w formie tabelarycznej.

Do oceny wskaźników monitorowania, które są miernikami osiągnięcia zakładanego celu zastosowano następujące kryteria:

Trafność – dostosowanie do charakteru celu oraz oczekiwanych rezultatów związanych z jego realizacją,

Mierzalność – wyrażenie w wartościach liczbowych, co umożliwia weryfikację po zakończeniu wdrażania lub określenie ukierunkowania zmian jego wartości,

Wiarygodność – bezpośrednie powiązanie przyczynowo-skutkowe z podejmowanymi działaniami służącymi osiągnięciu danego celu przy jednoczesnej łatwości interpretacji oraz wiarygodności dla odbiorców wyników monitoringu,

Efektywność kosztowa – wskaźnik powinien być budowany na podstawie ogólnodostępnych zasobów informacyjnych, lub też koszty związane z zebraniem informacji niezbędnych do jego oszacowania powinny być niższe od korzyści z tytułu monitorowania danego zjawiska.

W celu ewaluacji prawidłowości doboru wskaźników monitorowania, podobnie jak przy ocenie poprawności konstrukcji celów, zastosowano metodę punktową. Każdemu ze wskaźników przyznano ocenę w skali 0-2 punktów w ramach każdego z czterech kryteriów ewaluacji. Oceny punktowe oznaczają:

0 – wskaźnik nie spełnia wymogów określonego kryterium ewaluacji

1 – wskaźnik częściowo spełnia wymogi określonego kryterium ewaluacji

2 – wskaźnik spełnia wymogi określonego kryterium ewaluacji

Ponadto, każdy ze wskaźników otrzymał końcową ocenę punktową (razem), będącą sumą ocen punktowych wskaźnika w ramach każdego z czterech kryteriów oceny. Tak więc każdy ze wskaźników mógł uzyskać końcową ocenę punktową w przedziale między 0 a 8 punktów. Z uwagi na to, że kryterium mierzalności jest kryterium 0/1, w ramach tego kryterium będą mogły być przyznane wyłącznie oceny 0 lub 2. Zakłada się, że za wskaźniki poprawnie dobrane uznać należy wszystkie, które uzyskały co najmniej 6 punktów w ocenie końcowej, co stanowi 75% oceny maksymalnej i jednocześnie nie uzyskały oceny „0” w ramach któregośkolwiek z kryteriów. Wyniki przeprowadzonej oceny zostały przedstawione w formie tabelarycznej.

Ewaluacja celów oraz prawidłowości doboru wskaźników została przeprowadzona w układzie: ocena celu strategicznego – ocena wskaźników monitorowania celu strategicznego – ocena celu operacyjnego – ocena sposobów osiągnięcia celu operacyjnego – ocena terytorializacji celu operacyjnego. Obok zestawień tabelarycznych ocena stopnia kwantyfikacji celu głównego, celów strategicznych oraz celów operacyjnych wraz z proponowanymi sposobami ich osiągnięcia i zakładaną terytorializacją została scharakteryzowana w formie opisowej.

6. Ocena potencjalnych specjalizacji Wielkopolski na tle struktury celów Projektu ZSRWW, horyzontalnych zasad realizacji celów oraz możliwości wariantowego wykonania Strategii

Ze względu na bardzo syntetyczne informacje zawarte w Projekcie ZSRWW ocena ta została ograniczona do krótkiej charakterystyki w formie opisowej.

7. Ogólna ocena planowanego systemu realizacji Strategii, w relacji do kompetencji samorządu wojewódzkiego, w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych jej celów

Ze względu na bardzo syntetyczne informacje zawarte w Projekcie ZSRWW ocena ta została ograniczona do krótkiej charakterystyki w formie opisowej.

Każda z w/w ocen częściowych zawiera rekomendacje opracowane na podstawie uzyskanych wyników. Całość oceny ex-ante została podsumowana rekomendacjami ogólnymi, które powinny przyczynić się do optymalizacji procesu planowania procesu rozwoju regionu, w tym racjonalnego ukierunkowania interwencji publicznej w tym zakresie.

Realizacja poszczególnych etapów przedstawione postępowania badawczego, ze względu na ograniczenia czasowe i finansowe, opiera się wyłącznie na analizie danych zastanych. W jej ramach dla potrzeb opracowania niniejszego Raportu wykorzystano następujące źródła informacji:

- (a) Akty prawne, przede wszystkim określające zasady prowadzenia i polityki rozwoju oraz konkretyzujące kompetencje samorządu regionalnego w tym zakresie, dokumenty programowe wraz z dokumentami powiązanymi, opracowane na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym,
- (b) Inne dokumenty mające związek merytoryczny i formalny z opracowaniem Projektu ZSRWW.

3. Ocena ex-ante

3.1. Ocena poprawności i trafności wyznaczonych problemów rozwojowych, zidentyfikowanych potencjałów oraz możliwych specjalizacji regionalnych

Projekt ZSRWW definiuje główne problemy rozwojowe regionu. Ich identyfikacja opiera się na wynikach przygotowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim (2011). Postępowanie to należy uznać za poprawne, właściwie wykorzystujące na etapie opracowywania dokumentu strategicznego ukierunkowującego działania interwencyjne podejmowane na rzecz kształtowania procesów rozwojowych, wyniki wcześniej przeprowadzonej analizy stanu sytuacji społeczno-gospodarczej, możliwych do wykorzystania potencjałów, koniecznych do przezwyciężenia barier oraz optymalnych specjalizacji. Strukturę głównych problemów rozwojowych przedstawiono w układzie dziesięciu aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej systematyzujących sytuację w regionie. Należą do nich:

- ♦ przestrzeń,
- ♦ infrastruktura podstawowa,
- ♦ środowisko i energia,
- ♦ gospodarka i jej otoczenie,
- ♦ rolnictwo i obszary wiejskie,
- ♦ mieszkańcy i zatrudnienie,
- ♦ kapitał intelektualny,
- ♦ sfera społeczna,
- ♦ metropolia poznańska i jej relacje z regionem,

- ♦ zróżnicowanie wewnątrzregionalne.

W ramach każdego wyróżnionego aspektu rzeczywistości społeczno-gospodarczej dokonano identyfikacji występujących w województwie problemów rozwojowych. Zastosowano przy tym następujący ujednolicony układ analizy:

- ♦ znaczenie problemu w regionie wielkopolskim,
- ♦ stan problemu w regionie wielkopolskim,
- ♦ istotne szanse i zagrożenia występujące w ramach analizowanego problemu w regionie wielkopolskim.

Zaproponowany układ analizy problemów rozwojowych odnoszący się do struktury wyróżnionych aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej należy uznać za właściwy i zgodny z uwarunkowaniami współczesnych procesów rozwoju społeczno-gospodarczego wskazywanych zarówno w europejskich, jak i krajowych opracowaniach naukowych oraz dokumentach programowych i strategicznych (patrz rozdział 3.3.). W celu zapewnienia większej spójności wewnętrznej prowadzonej analizy rekomenduje się przyjęcie zastosowanego układu aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej w poszukiwaniu szans i zagrożeń rozwojowych występujących w ramach analizowania problemów rozwojowych identyfikowanych w ramach punktów: „Metropolia poznańska i jej relacje z regionem” oraz „Zróżnicowanie wewnątrzregionalne”. Zachowanie ujednoliconego układu identyfikacji problemów rozwojowych w układzie: przestrzeń, infrastruktura podstawowa, środowisko i energia, gospodarka i jej otoczenie, rolnictwo i obszary wiejskie, mieszkańcy i zatrudnienie, kapitał intelektualny, sfera społeczna, w poszukiwaniu znaczenia aglomeracji poznańskiej dla funkcjonowania procesów rozwojowych w regionie, a zwłaszcza kształtowania regionalnych powiązań funkcjonalnych zwiększających jego spójność oraz identyfikacji wewnątrzregionalnych zróżnicowań rozwoju, może zwiększyć przejrzystość i czytelność ocenianego dokumentu.

Analiza problemów rozwojowych została podsumowana wnioskami, z których większość można ocenić jako poprawne i zgodne ze zidentyfikowanym stanem. Dotyczą one:

- ♦ braku istotnych zmian w trendach rozwojowych Wielkopolski w stosunku do tych, które zostały zidentyfikowane przy aktualizacji Strategii w 2005 r.,
- ♦ pogłębiającego się zróżnicowania wewnątrzregionalnego wymagającego podjęcia z jednej strony lepiej skoordynowanych działań interwencyjnych, które będą zorientowane terytorialnie, a z drugiej strony budowania powiązań funkcjonalnych między obszarami wzrostu i obszarami stagnacji gospodarczej,
- ♦ konieczności tworzenia warunków dla uzyskiwania przez region nie tylko przewag komparatywnych ale przede wszystkim przewag konkurencyjnych budowanych na jego wartości dodanej tworzonej przez innowacje i rozwój opierający się na zasobach kapitału ludzkiego i społecznego, potencjał naukowo-badawczy i akademicki, potencjał i świadomość społeczną oraz jak najlepszy stan środowiska,

- ♦ konieczności podjęcia skoordynowanych działań na rzecz rozwoju kapitału ludzkiego, które z jednej strony przyczynią się do zwiększenia liczby miejsc pracy, a z drugiej strony poprawią jakość kapitału społecznego,
- ♦ potrzeby podjęcia przedsięwzięć umożliwiających wykorzystanie dobrego położenia Wielkopolski na rzecz jej rozwoju poprzez zarówno realizację inwestycji infrastrukturalnych, jak również poprawę powiązań funkcjonalnych,
- ♦ możliwości wykorzystania potencjału środowiskowego regionu w celu kształtowania warunków dla rozwoju zrównoważonego,
- ♦ potrzeby promocji regionu i tworzenia jego pozytywnego PR zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.

Jeden ze sformułowanych wniosków może jednak stanowić podstawę do polemiki. Dotyczy on oceny wpływu kryzysu globalnego na stan gospodarki regionalnej. Stwierdzenie, że region „podobnie jak inne” został dotknięty jego konsekwencjami wymaga uszczegółowienia dotyczącego zastosowanego określenia układu odniesienia – regiony europejskie czy regiony polskie? Wielkopolska jako jedno z najlepiej rozwiniętych gospodarczo województw w Polsce posiada relatywnie najlepiej rozwinięte powiązania kooperacyjne z rynkami międzynarodowymi. W konsekwencji na jej obszarze w pierwszej fazie kryzysu zaznaczyła się wyraźna widoczna kumulacja negatywnych następstw spowolnienia gospodarczego, stanowiąca rezultat utraty lub ograniczenia tych powiązań. Była ona zdecydowanie większa niż np. w województwach „ściany wschodniej” i skutkowałą szybkim wzrostem liczby bezrobotnych. O ile w dłuższej perspektywie czasowej gospodarka Wielkopolski okazała się relatywnie odporna na zjawiska kryzysowe, co podkreślono w przedmiotowym zakresie w zapisach Projektu ZSRWW, to wskazane fakty powinny skłaniać do uwzględnienia w polityce rozwoju regionu działań, które osłabią skalę „wrażliwości” gospodarki regionalnej na zjawiska kryzysu w pierwszym okresie ich oddziaływania. Wśród tych działań można wskazać na potrzebę dywersyfikacji powiązań kooperacyjnych oraz potrzebę tworzenia warunków dla rozwoju elastycznego rynku pracy.

Przeprowadzona identyfikacja problemów rozwojowych regionu została podsumowana przy wykorzystaniu syntetycznego podejścia analizy SWOT przyjmując jednocześnie, że wskazane silne strony określają potencjały rozwojowe województwa, słabe strony identyfikują bariery rozwojowe, a szanse i zagrożenia konkretyzują wyzwania rozwojowe Wielkopolski. Wszystkie wskazane elementy poddano analizie w układzie zbieżnym z układem aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej, w ramach których identyfikowano problemy rozwojowe województwa. Niestety nie zachowano pełnej zgodności nazw i zakresu merytorycznego poszczególnych aspektów, co narusza spójność wewnętrzną ocenianego dokumentu. Zidentyfikowane potencjały, bariery i wyzwania rozwojowe należy ocenić jako sformułowane poprawnie merytorycznie. Są one zgodne z wnioskami wynikającymi z identyfikacji stanu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa zawartymi m.in. w *Diagnozie* (2011) oraz w *Ekspertyzach* (Dominiak 2011, Dyba 2011, Kaczmarek 2011, Męczyński i in. 2011, Mizgajski i in. 2011, Motek 2011, Wajda 2011) wykonanych na potrzeby opracowania aktualizacji Strategii. Rekomenduje się jednak ich uporządkowanie wewnętrzne.

W każdej kategorii przeprowadzonej analizy SWOT należy zastosować ujednolicony układ identyfikacji faktów: występowanie obiektów/zjawisk, zrelatywizowany stan zjawisk, zrelatywizowana dynamika zjawisk. W ten sposób uzyska się uporządkowany merytorycznie i formalnie przegląd najważniejszych potencjałów, barier i wyzwań rozwojowych Wielkopolski. Za właściwe i uzasadnione merytorycznie należy uznać wnioski podsumowujące przeprowadzoną analizę SWOT. Świadczy o tym m.in. zwrócenie uwagi na zależności przyczynowo-skutkowe zachodzące między słabymi i silnymi stronami regionu, relatywizację zidentyfikowanych potencjałów i barier w układzie wewnętrznym i międzynarodowym oraz zaznaczającą się w rezultacie kryzysu globalnego tendencję do wzrostu znaczenia zagrożeń zewnętrznych nad szansami rozwojowymi. Ustalenia te stanowią zauważoną przez Autorów Projektu ZSRWW rekomendację do wykorzystania w praktyce polityki rozwoju regionu podejścia polaryzacyjno-dyfuzyjnego i w konsekwencji stopniowego odchodzenia od ograniczania interwencji publicznej do prostej redystrybucji środków publicznych z obszarów silniejszych do słabszych, co zakłada dotychczas dominujące w praktyce polityki rozwoju podejście wyrównawcze.

Bardzo istotnym elementem przyszłych procesów rozwojowych Wielkopolski, określonym przez Projekt ZSRWW, są specjalizacje regionalne. Współczesny etap rozwoju społeczno-gospodarczego, a zwłaszcza jego uwarunkowania uniemożliwiają skuteczne kreowanie wzrostu i rozwoju gospodarczego poprzez kształtowanie jedynie przewag komparatywnych lub też równomierne wspieranie wszystkich sfer życia gospodarczego. Ograniczone możliwości finansowe polityk publicznych zmuszają do koncentracji działań i nakładów na wybranych sferach działalności, co stwarza szansę na skuteczne budowanie ich przewag konkurencyjnych. Służą temu m.in. działania wzmacniające specjalizacje regionalne, które można uznać za aktywności sprzyjające koncentracji merytorycznej i przestrzennej realizowanej interwencji publicznej odnoszącej się do procesów rozwojowych. Projekt ZSRWW zakłada potrzebę budowy i wzmacniania w Wielkopolsce specjalizacji inteligentnych (smart specialisation), czyli specjalizacji opierających się na jakości kapitału ludzkiego i społecznego, budowanych poprzez rozwój edukacji, wiedzy, badań oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Biorąc pod uwagę współczesne tendencje procesów rozwoju społeczno-gospodarczego oraz konieczność lepszego wykorzystania zasobów endogenicznych regionu należy w pełni zgodzić się z tym postulatem. Za interesującą należy uznać propozycję interpretacji specjalizacji regionalnych jako mechanizmu abstrahującego od określonej branży. Ostateczny wybór aspektów stwarzających szansę na inteligentny rozwój Wielkopolski: środowisko, sektor żywnościowy, sektor kreatywny, technologie, inteligentna edukacja, należy uznać za wstępną propozycję, uprawnioną na etapie opracowywania Projektu ZSRWW, którą rekomenduje się jednak uszczegółowić przy opracowywaniu programów operacyjnych służących jej wdrażaniu. Z zaproponowanego układu aspektów rekomenduje się usunąć obszar inteligentnej edukacji. Edukacja i wiedza powinny stanowić jeden z fundamentów procesu rozwoju wykorzystującego korzyści wynikające ze wzmacniania inteligentnych specjalizacji, niezależnie od ich ukierunkowania merytorycznego. Tym samym edukacja nie powinna

stanowić sama w sobie podstawy tworzenia odrębnej inteligentnej specjalizacji. Na etapie uszczegółowiania wyboru inteligentnej specjalizacji Wielkopolski należy dokonać merytorycznej weryfikacji zaproponowanych specjalizacji pod kątem ich istotności dla poprawy efektywności procesów rozwojowych w województwie. Proces weryfikacji powinien być oparty na wynikach badań i ekspertyz obiektywnie oceniających zasoby regionalne w kontekście występujących potencjałów oraz szans rozwojowych, w ramach których „rozwój może zapewnić trwały, szybki i inteligentny rozwój Wielkopolski”.

3.2. Ocena poprawności i trafności zaproponowanego modelu rozwoju, wizji, misji i celu generalnego

W Projekcie ZSRWW przyjęto, że procesy rozwoju regionu będą wspierane zgodnie z założeniami modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego stanowiącego nowy paradygmat polityki rozwoju upowszechniany na poziomie europejskim i wykorzystany w znacznym stopniu w krajowej polityce regionalnej. Podjętą decyzję należy uznać za właściwą i zgodną z założeniami współczesnych uwarunkowań procesów rozwojowych interpretowanych w oparciu o dorobek teorii wyjaśniających procesy rozwoju nierównomiernego. Poszukując nowych, bardziej skutecznych form i kierunków prowadzenia polityki rozwoju, która dążyłaby do większej spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej poszerzonej Wspólnoty, podkreśla się obecnie brak należytej efektywności i skuteczności dotychczasowych działań, ograniczających się jedynie do paradygmatu wyrównawczego. Zwraca się przy tym uwagę na potrzebę jego zmian w oparciu o doświadczenia teoretyczne modeli polaryzacji oraz związaną z tym bezpośrednio konieczność funkcjonalnego ujęcia problematyki spójności, co postrzega się jako najlepszą drogę w dążeniu do konwergencji rozwoju (por. Zielona Księga... 2008). Funkcjonalne podejście do spójności pozwala odejść od tradycyjnego ujęcia, zgodnego z modelem wyrównawczym, stawiającego spójność w opozycji do konkurencyjności oraz sprzeczności wynikającej z klasycznego dylematu polityki rozwoju: równość czy wydajność (por. Gorzelak 2009). Ujęcie funkcjonalne spójności nie stoi w sprzeczności z dążeniem do konkurencyjności. Spójność rozumiana funkcjonalnie i zachodząca w trzech jej wymiarach: ekonomicznym, społecznym i terytorialnym, co definiuje jako jeden z celów polityk wspólnotowych Traktat z Lizbony... (2009), zwiększa konkurencyjność obszaru rozumianą jako suma konkurencyjności przedsiębiorstw oraz konkurencyjności ich otoczenia. Tak rozumiana spójność obniża koszty transakcyjne przedsiębiorstw korzystających z dobrze funkcjonujących powiązań komunikacyjnych, rozwijającego się otoczenia instytucjonalnego oraz mobilnych zasobów pracy charakteryzujących się wysokim poziomem kapitału ludzkiego i społecznego (por. Hübner 2006). Podejście takie wymaga przyjęcia założenia, że występowanie spójności, nie musi oznaczać stanu wyrównania różnic, a jedynie osiągnięcie poziomu zróżnicowania akceptowanego politycznie i społecznie (por. Faludi 2006; Molle 2007). Prowadzi to do wniosku, że występowanie na poziomie regionalnym

obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej nie musi oznaczać bariery dla procesu rozwoju całego regionu. Barierą jest natomiast zbyt duża skala różnic między poziomem rozwoju tych obszarów oraz brak relacji między tymi obszarami, niezbędnych dla funkcjonowania takiego układu zgodnie z założeniami teorii polaryzacji. Przyjęcie takich założeń w działaniach polityki rozwoju prowadzi do reorientacji celów z niwelowania różnic na rzecz uzyskiwania korzyści z występowania zróżnicowania m.in. przy wykorzystaniu zasobów endogenicznych, terytorialnej koordynacji polityk oraz wprowadzenia systemu wieloszczeblowego zarządzania (multilevel governance) (por. *Territory matters...* 2006; *Shrinking regions...* 2008). Tego rodzaju działanie, w pełni założone w Projekcie ZSRWW, jest powszechnie popierane m.in. przez OECD i Bank Światowy (por. *Growing Unequal?...* 2008; *Reshaping Economic...* 2009; *Regional Development...* 2010).

Zgodnie z założeniami ocenianego dokumentu realizacja modelu rozwoju opartego na paradygmacie polaryzacyjno-dyfuzyjnym ma opierać się na trzech zasadach będących jego filarami: efektywności ekonomicznej, trosce o środowisko oraz równowadze społecznej, których spełnienie ma zapewnić warunki dla zrównoważonego rozwoju regionu. Istotna i dobrze widoczne podkreślenie znaczenia uwarunkowań środowiskowych i demograficznych procesów rozwojowych zapewnia optymalizację ukierunkowania działań interwencyjnych zapewniających zachowanie solidarności międzypokoleniowej i umożliwia wykorzystanie wsparcia zewnętrznego, jakie Wielkopolska może otrzymać w celu wspierania procesu osiągania celów środowiskowych i demograficznych europejskich dokumentów strategicznych, w tym przede wszystkim Strategii Europa 2020.

Formułując wizję rozwoju, stanowiącą podstawę ustalenia planu strategicznego, Autorzy Projektu ZSRWW postanowili odpowiedzieć na dwa zasadnicze pytania: Od jakich czynników zależeć będzie przyszłość Wielkopolski? Jak należy reagować na czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, by rozwój był najbardziej efektywny? Próba odpowiedzi na te pytania doprowadziła do przyjęcia trafnej hipotezy roboczej stwierdzającej, że najważniejszymi determinantami rozwoju regionu będą: integracja europejska, globalizacja gospodarki i społeczeństwa oraz ewentualna zmiana zasad organizacji państwa zmierzająca do jego decentralizacji. Weryfikacja tej hipotezy prowadzi do wniosku, o konieczności zmiany i poszerzenia merytorycznego wizji rozwoju województwa sformułowanej w Strategii z 2005 r., która zakładała, że region powinien być zintegrowany i konkurencyjny. W konsekwencji w ocenianej aktualizacji Strategii przyjęto, że wizję rozwoju najlepiej opisuje stwierdzenie: Wielkopolska 2020 roku – będzie inteligentnym, innowacyjnym i spójnym regionem. Dokonaną zmianę i jej uzasadnienie należy ocenić pozytywnie. Podkreślenie w wizji konieczności dążenia do spójności regionu przy wykorzystaniu rozwoju inteligentnego i innowacyjnego stanowi potwierdzenie dla przyjęcia jako podstawy kształtowania interwencji publicznej założeń modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego oraz modelu rozwoju endogenicznego, determinowanego jakością kapitału ludzkiego i społecznego. Rekomenduje się uporządkowanie zapisów wizji rozwoju zgodnie z przyjętym wcześniej przez Autorów układem aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej.

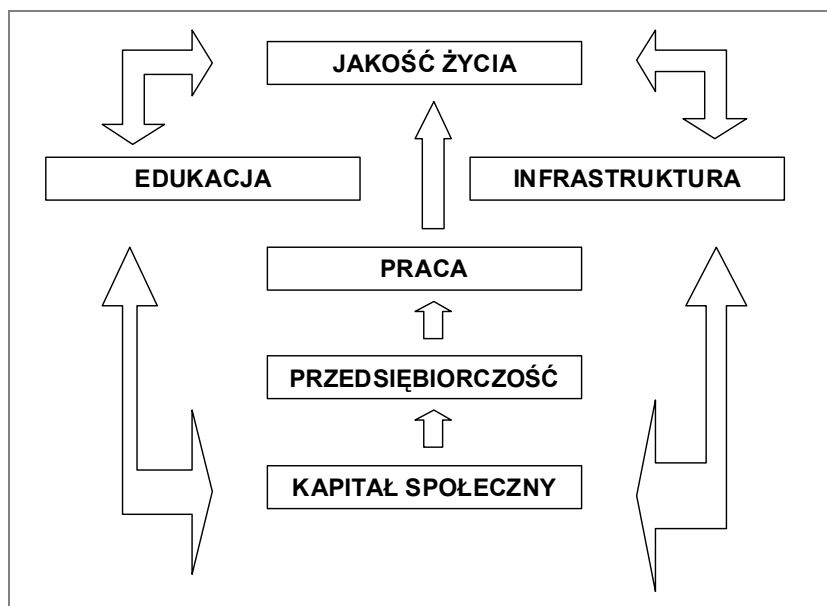

Misja województwa określona w ocenianym dokumencie została poszerzona w stosunku do misji zawartej w Strategii opracowanej w 2005 r. O ile poprzedni dokument określał ją jako: skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców oraz uzyskania efektu synergii przez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych to przedmiotowa Aktualizacja Strategii rozszerza ją jeszcze o wykorzystanie własnych instrumentów dla uzyskania efektu dźwigni. Zakres merytoryczny misji nie budzi zastrzeżeń jednak podmiotowość Strategii powinna być poszerzona. Zgodnie z założeniem przyjętym w Projekcie ZSRWW podmiotem misji jest Samorząd Województwa, a podmiotami Strategii są tylko podmioty publiczne takie jak: samorządy, administracja rządowa, fundusze celowe, Unia Europejska, międzynarodowe instytucje finansowe, inne podmioty publiczne i organizacje pozarządowe. Wydaje się, że ograniczenie podmiotowości Strategii jedynie do sektora publicznego nie jest poprawne. Skuteczna polityka rozwoju regionu nie może ograniczać się jedynie do wykorzystania na cele rozwojowe środków publicznych przez podmioty publiczne. Inicjatywy podejmowane w partnerstwie publiczno-prywatnym, powszechnie stosowane w praktyce „starych państw członkowskich” Unii Europejskiej, muszą zwiększać swój udział w finansowaniu tej interwencji. Tym samym działania podejmowane przez Samorząd Województwa, zarówno związane z wykorzystaniem instrumentów twardych – inwestycyjnych, jak i miękkich – oddziaływanie na partnerów rozwoju powinny również odnosić się do podmiotów sektora prywatnego. W przeciwnym razie nie uzyska się obserwowanych w krajach Europy Zachodniej efektów w postaci często większościowego finansowania przez podmioty prywatne badań i wdrożeń, budujących fundament inteligentnego rozwoju, których ukierunkowanie jest sterowane przez władze regionalne za pomocą instrumentów polityki rozwoju i przyczynia się uzyskiwania efektów synergii i dźwigni przynoszących wymierne korzyści dla kształtowania procesów rozwojowych w całym regionie.

Podobnie jak wizję i misję Projektu ZSRWW przewiduje poszerzenie celu głównego Strategii. Cel główny Strategii z 2005 r. został skonstruowany przy zastosowaniu modelu drzewa celów określających hierarchizację priorytetowych obszarów rozwoju. Podstawowym celem Strategii z 2005 r. była poprawa jakości życia, czemu służyła: praca, stanowiąco źródło dochodów umożliwiającą realizację celów materialnych i duchowych oraz przedsiębiorczość, która jest źródłem pracy. Do prawidłowej realizacji celów za niezbędne wskazano: edukację i infrastrukturę (patrz rycina 1). Cel główny został sformułowany jako: Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Rycina 1

Cel generalny – drzewo celów
Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r.

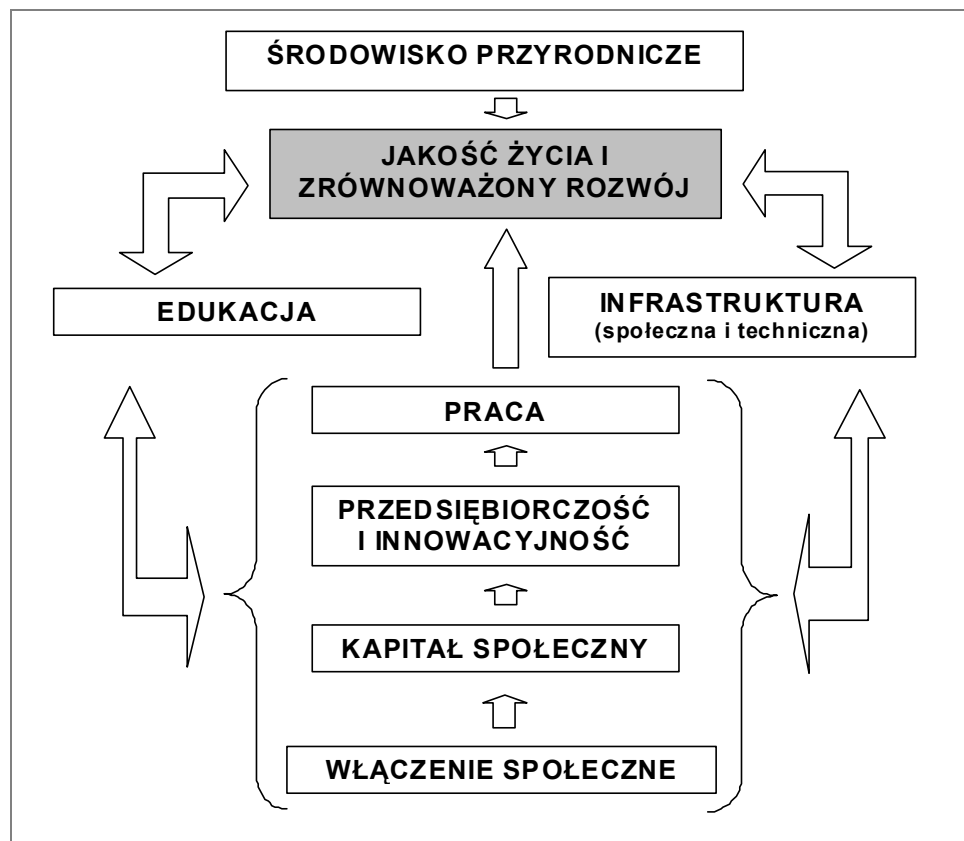

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020r.
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Grudzień 2005. Poznań.

Autorzy ocenianego dokumentu słusznie uznali poprawność przyjętych założeń przy jednoczesnej konieczności ich poszerzenia i doprecyzowania. Dodane elementy, takie jak: środowisko przyrodnicze, zrównoważony rozwój, innowacyjność i włączenie społeczne z jednej strony wynikają z identyfikacji potencjałów, barier oraz szans rozwojowych regionu, a z drugiej strony, co należy uznać za działanie bardzo pożądane, uwzględniają założenia aktualnych europejskich i krajowych dokumentów strategicznych oraz programowych, warunkujących m.in. zasady redystrybucji środków publicznych. Cel generalny Projektu ZSRWW zdefiniowano jako: Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju. Zmodyfikowane drzewo logiczne celów Projektu ZSRWW obok wskazanych już zmian zwraca uwagę na zmianę sposobu podejścia do jego tworzenia (patrz rycina 2).

Rycina 2

Cel generalny – drzewo celów
Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego
do 2020 roku. Wielkopolska 2020

Źródło: Projekt Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. 18 lipca 2012. Poznań.

W poprzedniej wersji Strategii zdefiniowanie celu głównego było podporządkowane podejściu sektorowemu – wzmacnianie poszczególnych sektorów prowadzi do poprawy jakości życia. Natomiast Projekt ZSRWW częściowo odchodzi od tego ujęcia na rzecz promowania podejścia zorientowanego terytorialnie i uznającego znaczenie w procesach rozwoju kształtowania relacji funkcjonalnych – efektywne wykorzystanie zróżnicowanych przestrzennie potencjałów rozwojowych gwarantujące jednak zrównoważony rozwój całego województwa. Zmianę tę należy uznać za jedną z najistotniejszych jakich dokonano na etapie aktualizacji Strategii i ocenić w pełni pozytywnie. Powstaje jednak pytanie na ile wprowadzona zmiana w konstrukcji drzewa celów jest konsekwencją wykorzystania ustaleń poczynionych na etapie diagnozy i przeprowadzonej analizy SWOT, a na ile stanowi konsekwencję wykorzystania przez Autorów podejścia eksperckiego. Problem ten bardziej szczegółowo przedstawiony został w rozdziale 3.4. dotyczącym oceny spójności wewnętrznej Projektu ZSRWW.

3.3. Ocena spójności zewnętrznej

Ocena spójności zewnętrznej Projektu ZSRWW została przeprowadzona z uwzględnieniem trzech jej wymiarów, które stanowią:

- spójność z politykami wspólnotowymi,
- spójność z politykami krajowymi,
- spójność z politykami regionalnymi.

Ocena spójności zewnętrznej ma na celu określenie stopnia zbieżności ukierunkowania Projektu ZSRWW, a zwłaszcza jego celów strategicznych i operacyjnych z założeniami, priorytetami oraz celami najważniejszych dokumentów strategiczno-programowych określających ukierunkowanie polityki rozwoju na poziomie europejskim, krajowym oraz regionalnym. Poziom spójności zewnętrznej ocenianego Projektu ZSRWW pozwala ocenić możliwość realizacji przyjętych założeń zgodnie z podstawowymi zasadami polityki rozwoju tj. zasadą programowania oraz zasadą partnerstwa, które mają istotne znaczenie dla uzyskania możliwości współfinansowania zakładanych działań z europejskich i krajowych środków publicznych. Zgodnie z zasadą programowania interwencja publiczna udzielana w ramach polityki rozwoju może wspierać działania, które są zaplanowane i stanowią element realizacji okresowych programów rozwoju. Zasada partnerstwa zwraca uwagę na konieczność programowania, realizacji i monitoringu polityki rozwoju przy współpracy wszystkich poziomów przestrzennych oraz rodzajów podmiotów – aktorów tej polityki.

Wyniki przeprowadzonej oceny przedstawione zostały w formie macierzy spójności, w których stopniowi spójności każdego celu strategicznego i operacyjnego Projektu ZSRWW z poszczególnymi dokumentami strategicznymi/programowymi przypisana została odpowiednia litera (patrz rozdział 2). Stosowano przy tym następującą zasadę: identyfikacja określonego poziomu spójności (np. litera A – wysoki poziom spójności) między Projektem ZSRWW a danym dokumentem w ramach chociaż jednego celu porównywanego dokumentu lub dokumentu składowego wchodzącego w skład porównywanego pakietu, skutkowałą nadaniem podobnej oceny spójności ogólnej z danym celem Projektu ZSRWW.

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność z analizowanymi dokumentami zewnętrznymi na wszystkich badanych poziomach: europejskim, krajowym i regionalnym. W przypadku spójności zewnętrznej z założeniami polityk europejskich można mówić o bardzo wysokiej zgodności, która w istotny sposób zwiększa szanse Wielkopolski na pozyskiwanie europejskich środków publicznych przeznaczanych na współfinansowanie interwencji w ramach realizacji polityki rozwoju. Spójność zewnątrz z politykami krajowymi jest również wysoka, co z jednej strony zwiększa szanse regionu w procesie redystrybucji środków europejskich w ramach najbliższej perspektywy finansowej 2014-2020, a z drugiej strony tworzy warunki do jak najlepszego wykorzystania instrumentu kontraktu terytorialnego, który ma stanowić podstawowy instrument redystrybucji środków budżetu państwa wspierających działania podejmowane przez rząd w ramach krajowej polityki interregionalnej. Spójność zewnętrzna z założeniami innych polityk regionalnych jest

także wysoka, co świadczy o spójności działań podejmowanych przez samorząd regionalny województwa wielkopolskiego w ramach programowania, realizacji i monitorowania polityk rozwoju.

3.3.1. Ocena spójności z politykami wspólnotowymi

Ocena poziomu spójności Projektu ZSRWW z politykami wspólnotowymi została przeprowadzona na podstawie analizy czterech kategorii dokumentów:

- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (2010) - określająca unijną strategię wzrostu na najbliższe dziesięciolecie,
- Pakiet legislacyjny na lata 2014-2020 (por. Komisja Europejska COM(2011) 607 wersja ostateczna/2. 2011/0268 (COD), 2011; COM (2011) 612 wersja ostateczna/3. 2011/0274 (COD), 2011; Komisja Europejska COM (2011) 614 wersja ostateczna. 2011/0275 (COD), 2011; Komisja Europejska COM(2011) 615 final/2. 2011/0276 (COD), 2012) - określający ramy polityki spójności UE w perspektywie finansowej 2014-2020,
- Dokumenty określające spójność terytorialną: Zielona księga w sprawie spójności terytorialnej (2008), Agenda terytorialna UE 2020 (2011) oraz Traktat z Lizbony (2009), TYTUŁ XVIII SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA, SPOŁECZNA I TERYTORIALNA, Artykuł 174 – określające założenia wspierania harmonijnego rozwoju całej Unii poprzez działania służące wzmocnieniu jej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.
- Karta Lipska (2007) – określająca uzgodnione na forum Unii Europejskiej wspólne zasady i strategię polityki rozwoju miejskiego.

Wyniki tej analizy prezentuje macierz spójności (patrz tabela 2) potwierdzająca wysoką spójność ocenianego Projektu ZSRWW z w/w dokumentami.

Najwyższą, wysoką i pełną, spójność oceniany dokument wykazuje w przypadku Pakietu legislacyjnego przygotowanego dla perspektywy finansowej 2014-2020¹. Prowadzi to wniosku, że samorząd regionalny przygotowując przedmiotową aktualizację uwzględnił wszystkie aspekty wynikające z konieczności zapewnienia zgodności planowanych działań z kierunkiem przemian polityki spójności po 2013 r. Tym samym Projekt ZSRWW tworzy warunki dla jak największej absorpcji środków europejskich przyjmując, że cele rozwoju regionu będą wspierane poprzez interwencję polityki spójności realizowanej w Wielkopolsce z uwzględnieniem:

- skoncentrowania na priorytetach Strategii Europa 2020, tzn. na inteligentnym i zrównoważonym rozwoju sprzyjającym wzrostowi zatrudnienia;

¹ Dokumenty wchodzące w skład Pakietu legislacyjnego polityki spójności 2014-2020 są dokumentami o szeroko rozpisanych celach, działaniach i zadaniach. W celu określenia spójności Projektu ZSRWW z tymi dokumentami wybierano opisy szczegółowe poszczególnych celów, działań i zadań (bez wskazania nazwy celu ze względu na fakt, że cele Projektu ZSRWW znajdowały odzwierciedlenie w kilku dokumentach) i dokonano ich oceny w układzie rozporządzeń dotyczących poszczególnych instrumentów finansowych (EFRR, EFS, FS) oraz pakietu jako całości (patrz Załącznik Z1).

- nagradzania wysokiej wydajności;
- wspierania planowania zintegrowanego;
- skoncentrowania na wynikach – monitorowanie postępów w osiągnięciu uzgodnionych celów;
- wzmacniania spójności terytorialnej;
- upraszczania systemu udzielania pomocy,

co przewidują założenia Pakietu legislacyjnego.

Wysoką spójność zidentyfikowano również w przypadku Strategii Europa 2020 (2010)². W tym przypadku jedynie Cel strategiczny 8 - Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem wykazuje średni poziom spójności z ukierunkowaniem najważniejszej strategii rozwoju Zjednoczonej Europy. Oznacza to, że Projekt ZSRWW w pełni uwzględnia w sterowaniu procesami rozwojowymi regionu konieczność wykorzystania zidentyfikowanych nowych mechanizmów stymulowania wzrostu i zatrudnienia, które opierają się na skoordynowanych działaniach na rzecz:

Inteligentnego wzrostu gospodarczego:

- Europejska agenda cyfrowa
- Unia innowacji
- Mobilna młodzież

Trwałego wzrostu gospodarczego:

- Europa efektywnie korzystająca z zasobów
- Polityka przemysłowa w erze globalizacji

Wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu

- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia
- Europejski program walki z ubóstwem

Biorąc pod uwagę, że Strategia Europa 2020 stanowi nadrzędny priorytet w ukierunkowywaniu wszystkich polityk unijnych uzyskany wynik należy uznać za potwierdzenie troski samorządu regionalnego o zgodność regionalnych celów rozwojowych z celami europejskimi uwzględniającymi nowe zidentyfikowane w Europie mechanizmy stymulowania wzrostu i zatrudnienia, przy umiejętnym włączaniu w zakres interwencji działań wynikających z potrzeb regionalnych - podnoszenie jakości i sprawności zarządzania regionem.

² Ocena spójności Projektu ZSRWW z założeniami strategii Europa 2020 przeprowadzona została w układzie całościowym, jak i trzech celów oraz siedmiu inicjatyw przewodnich. Strategia Europa 2020 jest dokumentem o szeroko rozpisanych celach, działaniach i zadaniach. W celu określenia spójności Projektu ZSRWW z jego założeniami wybierano opisy szczegółowe poszczególnych celów, działań i zadań (bez wskazania nazwy celu ze względu na fakt, że cele Projektu ZSRWW znajdowały odzwierciedlenie w kilku celach lub projektach przewodnich) (patrz Załącznik Z1).

Tabela 2

Ocena spójności Projektu ZSRWW z politykami wspólnotowymi

CELE: CS - cele strategiczne, CO - cele operacyjne	EUROPA 2020								Polityka spójności 2014-2020 r.				Traktat Lizboński - Spójność terytorialna			KARTA LIPSKA
	UI	MwD	EAC	EEKZZ	PPwEG	PnrUiz	EPWzU	EUROPA 2020	EFRR	EFS	FS	PS 2014- 2020	AT UE 2020	ZK ws. ST	TL - ST	
CS 1 Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	B	nd	A	B	B	nd	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A
CO 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej	nd	nd	nd	nd	B	nd	D	B	A	nd	A	A	A	A	A	A
CO 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu	B	nd	A	A	B	nd	D	A	A	nd	A	A	A	A	A	A
CO 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego	B	nd	A	nd	B	nd	A	A	A	A	nd	A	A	A	A	A
CO 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych	nd	nd	nd	B	B	nd	nd	B	A	nd	nd	A	A	A	A	nd
CO 1.5. Rozwój komunikacji zbiorowej	B	nd	D	B	B	nd	nd	B	A	nd	A	A	A	B	A	A
CO 1.6. Rozwój komunikacji lotniczej	nd	nd	nd	D	B	nd	nd	B	A	nd	nd	nd	A	A	A	nd
CS 2 Poprawa stanu środowiska	B	nd	B	A	A	nd	nd	A	A	nd	A	A	A	B	A	A
CO 2.1. Wsparcie ochrony przyrody	nd	nd	nd	A	C	nd	nd	A	A	nd	A	A	A	nd	A	A
CO 2.2. Ochrona krajobrazu	nd	nd	nd	B	B	nd	nd	B	A	nd	A	A	nd	nd	nd	B
CO 2.3. Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	A	nd	nd	A	A	nd	nd	nd	B
CO 2.4. Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji	nd	nd	nd	A	A	nd	nd	A	nd	nd	A	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.5. Ograniczanie emisji do atmosfery	nd	nd	nd	A	A	nd	nd	A	A	nd	A	A	nd	B	B	A
CO 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami	B	nd	nd	A	B	nd	nd	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	B
CO 2.7. Poprawa gospodarki wodno - ściekowej	B	nd	nd	A	A	nd	nd	A	A	nd	A	A	B	nd	B	A
CO 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	A	A	nd	A	A	B	nd	nd	nd
CO 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa	nd	nd	nd	B	nd	nd	nd	B	A	nd	A	A	nd	B	B	nd
CO 2.10. Promocja postaw ekologicznych	nd	nd	nd	C	B	nd	nd	B	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym	nd	nd	B	A	nd	nd	nd	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa	nd	nd	nd	B	nd	nd	nd	B	nd	nd	A	A	B	nd	B	nd
CS 3 Lepsze zarządzanie energią	B	nd	B	A	A	nd	B	A	A	nd	A	A	A	A	A	A
CO 3.1. Racjonalizacja gospodarowania energią	B	nd	B	A	A	nd	nd	A	A	nd	A	A	A	B	A	A
CO 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	B	nd	nd	A	A	nd	nd	A	A	nd	A	A	A	A	A	nd
CO 3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu	B	nd	nd	A	A	nd	B	A	A	nd	nd	A	A	B	A	nd
CS 4 Wzmocnienie spójności województwa i przezwyciężanie różnic rozwojowych	B	B	B	C	D	A	B	A	A	nd	A	A	A	A	A	B
CO 4.1. Wsparcie poznańskiego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu	B	B	D	B	D	nd	B	B	A	nd	A	A	A	A	A	B
CO 4.2. Wzmocnienie rozwojowych funkcji ośrodków regionalnych i subregionalnych	nd	B	B	nd	D	A	B	A	A	A	A	A	A	A	A	B
CO 4.3. Wsparcie ośrodków lokalnych	nd	B	B	nd	D	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A	B
CO 4.4. Rozwój obszarów wiejskich	nd	B	B	A	D	A	D	A	nd	A	nd	A	A	A	A	nd
CO 4.5. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych	nd	C	C	D	D	A	A	A	A	A	nd	A	B	B	B	B
CO 4.6. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji	nd	C	C	nd	nd	nd	B	B	A	A	nd	A	A	nd	A	B
CO 4.7. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych	nd	C	C	nd	nd	nd	A	A	nd	A	nd	A	A	nd	A	A
CO 4.8. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	A	nd	nd	A	A	nd	A	nd
CS 5 Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki	A	A	C	D	B	B	B	A	A	A	nd	A	A	A	A	B
CO 5.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw	A	A	C	D	B	nd	nd	A	A	A	nd	A	A	nd	A	B
CO 5.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla	A	A	B	D	B	nd	nd	A	A	B	nd	A	A	A	A	B

CELE: CS - cele strategiczne, CO - cele operacyjne	EUROPA 2020								Polityka spójności 2014-2020 r.				Traktat Lizboński - Spójność terytorialna			KARTA LIPSKA
	UI	MwD	EAC	EEKZZ	PPwEG	PnrUiz	EPWzU	EUROPA 2020	EFRR	EFS	FS	PS 2014- 2020	AT UE 2020	ZK ws. ST	TL - ST	
innowacji i rozwoju gospodarczego																
CO 5.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu	A	A	nd	D	A	nd	nd	A	A	A	nd	A	B	B	B	B
CO 5.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu	A	D	nd	nd	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd	A	nd	A	nd
CO 5.5. Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnych specjalizacji w gospodarce	A	B	D	D	A	B	nd	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	B
CO 5.6. Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki	A	D	nd	nd	A	nd	nd	A	A	A	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 5.7. Doskonalenie kadr gospodarki	A	A	B	nd	A	A	nd	A	A	A	nd	A	nd	nd	nd	B
CO 5.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych	nd	nd	B	nd	nd	nd	nd	B	C	nd	nd	C	C	C	C	nd
CO 5.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne	D	C	nd	nd	B	nd	nd	B	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego	nd	nd	nd	C	C	D	nd	C	nd	nd	nd	nd	A	nd	A	nd
CO 5.11. Rozwój gospodarki społecznej	B	D	C	nd	nd	B	A	A	A	A	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 5.12. Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki	C	nd	D	nd	nd	D	A	A	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 5.13. Rozwój biznesu i usług zdrowotnych	B	nd	B	nd	nd	nd	B	B	A	B	nd	A	nd	nd	nd	nd
CS 6 Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia	A	A	B	nd	B	A	B	A	A	A	nd	A	nd	A	A	A
CO 6.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji	B	A	A	nd	B	A	A	A	A	A	nd	A	nd	B	B	A
CO 6.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego	A	A	A	nd	B	B	C	A	nd	A	nd	A	nd	A	A	nd
CO 6.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności	nd	B	D	nd	B	A	B	A	A	A	nd	A	B	nd	B	B
CO 6.4. Promocja postaw innowacyjnych	A	A	C	nd	D	A	B	A	nd	C	nd	C	nd	nd	nd	nd
CO 6.5. Poprawa organizacji rynku pracy	B	B	D	nd	B	A	B	A	A	A	nd	A	nd	nd	nd	A
CO 6.6. Rozwój kształcenia ustawicznego	nd	A	D	nd	B	A	A	A	A	A	nd	A	nd	nd	nd	A
CS 7 Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa	C	A	C	nd	nd	B	A	A	A	A	nd	A	nd	B	B	A
CO 7.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej	C	A	B	nd	nd	A	A	A	nd	A	nd	A	nd	B	B	A
CO 7.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym	nd	nd	nd	nd	nd	D	A	A	nd	B	nd	B	nd	nd	nd	A
CO 7.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej	C	nd	D	nd	nd	nd	B	B	A	A	nd	A	nd	B	B	nd
CO 7.4. Promocja zdrowego stylu życia	C	nd	D	nd	nd	nd	nd	C	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 7.5. Wzmacnianie włączenia społecznego	C	C	C	nd	nd	B	A	A	nd	A	nd	A	B	nd	B	B
CO 7.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej	C	nd	D	nd	nd	nd	A	A	A	A	nd	A	nd	nd	nd	B
CO 7.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu	nd	nd	D	nd	nd	nd	nd	D	nd	B	nd	B	nd	nd	nd	nd
CO 7.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego	D	nd	D	nd	nd	B	D	B	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 7.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny	D	nd	D	nd	nd	nd	A	A	nd	B	nd	B	nd	nd	nd	B
CO 7.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego	nd	nd	C	nd	nd	nd	nd	C	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 7.11. Poprawa warunków mieszkaniowych	nd	nd	D	nd	nd	nd	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	A
CS 8 Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	B	nd	B	nd	nd	nd	nd	B	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd
CO 8.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu	D	nd	D	nd	nd	nd	nd	D	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd
CO 8.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja	nd	nd	C	nd	nd	nd	nd	C	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 8.3. Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa	D	nd	A	nd	nd	nd	nd	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 8.4. Budowa partnerstwa dla innowacji	B	nd	A	nd	nd	nd	nd	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 8.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania przed zagrożeniami	C	nd	C	nd	nd	nd	nd	C	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku dwóch pozostałych kategorii dokumentów: dokumentów określających założenia spójności terytorialnej usankcjonowane zapisami Traktatu z Lizbony (2009) oraz Karty Lipskiej (2007), zidentyfikowany poziom spójności należy uznać a wysoki ale nie pełny, co wynika ze specyfiki tych ukierunkowanych tematycznie dokumentów, a nie błędów popełnionych podczas przygotowywania Projektu ZSRWW.

W przypadku dokumentów określających założenia spójności terytorialnej stanowiących konsekwencję zapisów TYTUŁU XVIII SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA, SPOŁECZNA I TERYTORIALNA i Artykułu 174 Traktatu z Lizbony (2009) mają one charakter szczegółowy odnoszący się do tworzenia warunków przestrzennych dla skutecznej poprawy poziomu spójności ekonomicznej i społecznej³. Tym samym cele Projektu ZSRWW ukierunkowane na inne zagadnienia, tak jak Cel strategiczny 7 - Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa wykazują średni poziom spójności, lub też tak jak Cel strategiczny 8 - Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem nie dotyczą zakresu merytorycznego tych dokumentów. Należy jednak podkreślić występującą jednocześnie wysoką spójność innych celów strategicznych Projektu ZSRWW z założeniami przedmiotowych dokumentów a zwłaszcza Celu strategicznego 4 - Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych oraz Celu strategicznego 1 - Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu, w przypadku których należy mówić o pełnej zgodności. Stan ten potwierdza fakt, że tworzenie warunków dla spójności terytorialnej oznaczające zapewnienie harmonijnego rozwoju wszystkich miejsc oraz gwarantujące mieszkańcom jak najlepszy stopień wykorzystania występujących na poszczególnych obszarach potencjałów, a tym samym przyczyniającej się do przekształcania różnorodności w korzyści, stanowi jeden z zakładanych, w ocenianym Projekcie ZSRWW fundamentów zrównoważonego rozwoju Wielkopolski.

Karta Lipska (2007) jest natomiast opracowaniem o charakterze szczegółowym, odnoszącym się do założeń związanych z tworzeniem warunków dla zrównoważonego rozwoju miast europejskich⁴. Pomimo wysokiej spójności ogólnej Karty Lipskiej z Projektem ZSRWW z w/w powodów można wskazać w strukturze na cele np. Cel strategiczny 4 - Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych oraz Cel strategiczny 5 - Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, w przypadku których identyfikuje się średni poziom spójności analizowanych dokumentów lub Cel strategiczny 8 - Wzrost bezpieczeństwa

³ Dokumenty wchodzące w skład pakietu dokumentów strategicznych wynikających z Traktatu Lizbońskiego w zakresie spójności terytorialnej są dokumentami o szeroko rozpisanych celach, działaniach i zadaniach. W celu określenia spójności Projektu ZSRWW z tymi dokumentami wybierano opisy szczegółowe poszczególnych celów, działań i zadań (bez wskazania nazwy celu ze względu na fakt, że cele Projektu ZSRWW znajdowały odzwierciedlenie w kilku dokumentach) i dokonano ich oceny w układzie Agendy Terytorialnej UE i Zielonej Księgi ws. spójności terytorialnej oraz jako całości (patrz Załącznik Z1).

⁴ Karta Lipska jest dokumentem zawierającym szczegółowo rozpisane cele i działania. W celu określenia spójności Projektu ZSRWW z tym dokumentem wybierano opisy szczegółowe poszczególnych celów i działań (bez wskazania nazwy celu ze względu na fakt, że cele projektu ZSRWW znajdowały odzwierciedlenie w obu celach) i dokonano ich oceny w układzie celów oraz jako całości (patrz Załącznik Z1).

i sprawności zarządzania regionem, który nie dotyczy zakresu merytorycznego Karty Lipskiej. Nie zmienia to jednak faktu uwzględnienia w Projekcie ZSRWW założeń Karty Lipskiej, które wskazują na konieczność zastosowania narzędzia, jakim jest zintegrowany rozwój miejski, oraz wzmocnienia struktur zarządzania niezbędnych dla jego wdrożenia, do praktyki bardziej efektywnej polityki rozwoju. Istotnym zakresem zgodności analizowanych dokumentów jest również przyjęcie założenia o akceptacji zrównoważonej organizacji terytorialnej opartej na europejskiej policentrycznej strukturze miejskiej, jako umożliwiającej efektywny rozwój całego regionu.

Szczegółowe macierze spójności analizowanych dokumentów europejskich z Projektem ZSRWW wraz z uzasadnieniem zawiera załącznik nr Z1.

3.3.2. Ocena spójności z politykami krajowymi

Analiza poziomu spójności Projektu ZSRWW z politykami krajowymi została przeprowadzona na podstawie oceny sześciu dokumentów strategicznych oraz pakietu ośmiu zintegrowanych strategii rozwojowych⁵, czyli łącznie trzynastu dokumentów⁶. Należą do nich:

- Projekt Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności (2011) - określający główne trendy, wyzwania, i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju w okresie do 2030r.,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 (2012) – będąca podstawowym dokumentem strategicznym polityki rozwoju kraju w perspektywie średniookresowej,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego – Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (2010) – określająca uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju regionalnego Polski, politykę państwa wobec regionów, ich grup lub obszarów strategicznej interwencji (obszarów problemowych), a także zasady i mechanizmy współpracy oraz koordynacji działań podejmowanych przez Radę Ministrów na poziomie krajowym z działaniami podejmowanymi przez samorząd terytorialny na poziomie regionu,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (2012) – będąca dokumentem określającym politykę przestrzenną na poziomie krajowym,
- Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” (2011) – stanowiący niezbędny dokument do realizacji zobowiązań wynikających

⁵ W skład zintegrowanych strategii rozwoju, stanowiących „inne strategie rozwoju” służące realizacji celów średniookresowej strategii rozwoju kraju (w rozumieniu art. 9 pkt 3 Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) wchodzi 9 dokumentów strategicznych. Jednak z uwagi na szczególny charakter Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (jest to podstawowy dokument strategiczny dotyczący rozwoju regionów), została ona wyłączona ze zbioru strategii zintegrowanych i stanowi osobny etap oceny spójności zewnętrznej Projektu ZSRWW.

⁶ Odstąpiono od oceny spójności Projektu ZSRWW z projektem Strategii Rozwoju Polski Zachodniej ze względu na fakt, że projekt ten znajduje się na etapie wstępnych założeń.

z członkostwa Polski w Unii Europejskiej zawierający transpozycję ustaleń Strategii Europa 2020 dokonaną w celu realizacji przyjętych w niej celów na gruncie polskim,

- Zintegrowane Strategie Rozwoju – realizujące założenia Długookresowej i Średniokresowej Strategii Rozwoju Kraju:
 - Projekt Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki 2020 - Dynamiczna Polska (2012),
 - Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (2011),
 - Projekt Strategii Rozwoju Transportu (2012),
 - Projekt Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (2012),
 - Projekt Strategii Sprawne Państwo (2012),
 - Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (2012),
 - Projekt Strategii Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (2012),
 - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybołówstwa (2012).

Wyniki tej analizy prezentuje macierz spójności (patrz tabela 3) wskazująca na zróżnicowany poziom spójności ocenianego Projektu ZSRWW z w/w dokumentami.

Tabela 3

Ocena spójności Projektu ZSRWW z politykami krajowymi

CELE: CS - cele strategiczne, CO - cele operacyjne	DSRK POLSKA 2030	SRK 2020	KSRR	KPZK	KPR EU2020	Zintegrowane strategie rozwoju							
						SIIEG	SRKL	SRT	SBEiŚ	SSP	SRKS	SRSBNRP	SZRWRiR
CS 1 Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	A	A	A	A	A	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd
CO 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej	A	A	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd
CO 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu	A	A	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd
CO 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego	A	A	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych	A	D	B	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd
CO 1.5. Rozwój komunikacji zbiorowej	A	A	A	A	D	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd
CO 1.6. Rozwój komunikacji lotniczej	A	A	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd
CS 2 Poprawa stanu środowiska	A	A	B	A	B	B	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.1. Wsparcie ochrony przyrody	B	A	nd	A	B	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.2. Ochrona krajobrazu	D	D	nd	A	B	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.3. Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie	C	D	nd	A	D	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.4. Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalni oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji	B	B	B	A	A	B	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.5. Ograniczanie emisji do atmosfery	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami	A	A	B	A	A	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.7. Poprawa gospodarki wodno – ściekowej	A	B	B	A	A	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego	A	A	A	A	A	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa	C	C	nd	nd	D	nd	nd	nd	D	nd	nd	nd	A
CO 2.10. Promocja postaw ekologicznych	D	A	nd	nd	D	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym	B	A	nd	nd	D	nd	nd	nd	D	nd	nd	nd	nd

CELE: CS - cele strategiczne, CO - cele operacyjne	DSRK POLSKA 2030	SRK 2020	KSRR	KPZK	KPR EU2020	Zintegrowane strategie rozwoju							
						Slieg	SRKL	SRT	SBEiŚ	SSP	SRKS	SRBNRP	SZRWRiR
CO 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa	A	A	nd	A	D	nd	nd	nd	D	nd	nd	nd	nd
CS 3 Lepsze zarządzanie energią	A	A	A	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 3.1. Racjonalizacja gospodarowania energią	A	A	A	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	A	B	A	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CO 3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu	A	A	A	A	A	A	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd
CS 4 Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 4.1. Wsparcie poznańskiego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 4.2. Wzmocnienie rozwojowych funkcji ośrodków regionalnych i subregionalnych	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 4.3. Wsparcie ośrodków lokalnych	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 4.4. Rozwój obszarów wiejskich	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	A
CO 4.5. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 4.6. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 4.7. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych	A	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd
CO 4.8. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego	D	D	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	A	nd	nd
CS 5 Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki	A	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw	A	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego	A	A	A	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu	A	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu	A	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.5. Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnych specjalizacji w gospodarce	A	A	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	A	nd	nd
CO 5.6. Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki	B	A	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.7. Doskonalenie kadr gospodarki	A	A	A	nd	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych	D	C	A	A	D	D	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne	D	A	nd	nd	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego	A	A	A	nd	D	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	A
CO 5.11. Rozwój gospodarki społecznej	A	C	nd	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	A	nd	nd
CO 5.12. Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki	A	A	nd	nd	D	D	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 5.13. Rozwój biznesu i usług zdrowotnych	C	C	A	nd	D	D	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CS 6 Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia	A	A	B	nd	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 6.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji	A	A	A	nd	A	A	A	nd	nd	nd	A	nd	nd
CO 6.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego	A	A	A	nd	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 6.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności	A	A	B	nd	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 6.4. Promocja postaw innowacyjnych	B	A	B	nd	A	A	D	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 6.5. Poprawa organizacji rynku pracy	A	D	B	nd	A	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 6.6. Rozwój kształcenia ustawicznego	A	A	A	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CS 7 Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa	A	A	A	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej	A	A	nd	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym	A	A	nd	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej	A	A	nd	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.4. Promocja zdrowego stylu życia	A	A	nd	nd	D	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.5. Wzmacnianie włączenia społecznego	A	A	nd	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej	A	B	nd	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu	A	B	nd	nd	A	nd	D	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego	A	A	A	nd	B	nd	A	nd	nd	nd	A	nd	nd

CELE: CS - cele strategiczne, CO - cele operacyjne	DSRK POLSKA 2030	SRK 2020	KSRR	KPZK	KPR EU2020	Zintegrowane strategie rozwoju							
						SIĘG	SRKL	SRT	SBEIŚ	SSP	SRKS	SRSBNRP	SZRWRIR
CO 7.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny	A	A	nd	nd	A	nd	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 7.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego	A	D	A	nd	A	nd	D	nd	nd	nd	A	nd	nd
CO 7.11. Poprawa warunków mieszkaniowych	C	C	nd	nd	A	nd	B	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CS 8 Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	C	A	A	A	B	A	nd	nd	nd	A	nd	A	nd
CO 8.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu	D	A	A	A	A	nd	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd
CO 8.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja	B	D	nd	nd	D	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 8.3. Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa	A	A	B	nd	A	A	nd	nd	nd	A	nd	nd	nd
CO 8.4. Budowa partnerstwa dla innowacji	C	B	A	nd	A	A	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
CO 8.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania przed zagrożeniami	D	A	A	A	D	nd	nd	nd	nd	A	nd	A	nd

Źródło: opracowanie własne.

Najwyższy poziom spójności zidentyfikowano między Projektem ZSRWW a czterema najważniejszymi dokumentami strategicznymi określającymi priorytety polityki rozwoju kraju, ich operacjonalizację oraz konsekwencje dla zagospodarowania przestrzeni. Są to Projekt Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności (2011), Strategia Rozwoju Kraju 2020 (2012), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego – Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (2010) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (2012). Wysoki poziom spójności ocenianej *Strategii* z ukierunkowaniem w/w dokumentów potwierdza pełną formalną i merytoryczną zgodność dokumentu opracowanego przez samorząd regionalny z założeniami krajowej polityki rozwoju. Stan ten gwarantuje Wielkopolsce, maksymalną z możliwych, partycypację w realizacji tej polityki. W przypadku Strategii Rozwoju Kraju 2020 (2012) wykazano wysoki poziom spójności w zakresie wszystkich celów strategicznych ocenianego Projektu ZSRWW⁷. Projekt Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności (2011) charakteryzuje się wysokim poziomem spójności z siedmioma z ośmiu celów strategicznych Projektu ZSRWW. Jedynie Cel strategiczny 8 – Wzrost bezpieczeństwa i sprawność zarządzania regionem wykazuje relatywnie niską spójnością⁸. Wysoki poziom spójności w ramach analizowanej grupy dokumentów określających założenia polityk krajowych, zidentyfikowano dla Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego – Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (2010)⁹. W tym przypadku założenia tego dokumentu wykazują wysoki poziom spójności z sześcioma celami strategicznymi ocenianego dokumentu. W przypadku Celu strategicznego 2 – Poprawa stanu środowiska oraz Celu

⁷ Analizy spójności Projektu ZSRWW ze SRK 2020 dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celami, priorytetowymi kierunkami interwencji publicznej oraz działaniami określonymi w Projekcie SRK 2020.

⁸ Ze względu na fakt, że DSRK nie ma spójnej i jednolitej struktury, jako mierniki jej związku z ZSRWW brano pod uwagę: kluczowe decyzje i projekty oraz cele (strategiczne, szczegółowe i operacyjne).

⁹ Analizy spójności Projektu ZSRWW z KSRR dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celami, obszarami tematycznymi, obszarami wsparcia i działaniami określonymi w KSRR.

strategicznego 6 – Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia, poziom spójności z KSRR należy ocenić jako średni. Ponadto, warto zaznaczyć, że dokument ten nie dotyczy wszystkich celów strategicznych Projektu ZSRWW w równym stopniu. Oceniając spójność Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (2012) można również wskazać na wysoki poziom związku. Co prawda jedynie pięć na osiem celów strategicznych Projektu ZSRWW wykazuje wysoką spójność z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (2012), ale w przypadku pozostałych trzech celów nie znaleziono ich związku merytorycznego z Koncepcją.

Relatywnie niższy poziom zgodności z założeniami Projektu ZSRWW charakteryzuje Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020 (2011)¹⁰, w przypadku którego wskazano na wysoką spójność jego założeń z czterema celami strategicznymi, średnią spójność z dwoma i brak merytorycznego związku z kolejnymi dwoma celami. Należy jednak podkreślić, że Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020 (2011) nie jest dokumentem ukierunkowującym na działania prorozwojowe, a jedynie programem wskazującym na zasady transpozycji ustaleń Strategii Europa 2020 w celu ich realizacji na gruncie polskim. Fakt ten w pełni wyjaśnia zidentyfikowany stan i nie może stanowić podstawy do formułowania zarzutów wobec Projektu ZSRWW.

Pozostałe osiem analizowanych dokumentów tworzy pakiet projektów zintegrowanych strategii rozwoju. Ze względu na ich ukierunkowany charakter żaden z nich, co należy uznać za w pełni uzasadnione, nie charakteryzuje się wysokim poziomem spójności ze wszystkimi celami strategicznymi ocenianego Projektu ZSRWW¹¹. Obserwuje się jednak bardzo czytelną prawidłowość potwierdzającą wysoką spójność merytoryczną poszczególnych zintegrowanych strategii rozwoju z odpowiadającymi im merytorycznie celami strategicznymi. I tak dla przykładu:

- Projekt Strategii Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (2012) oraz Projekt Strategii Sprawne Państwo (2012) wykazują wysoką spójność tylko z Celem strategicznym 8 – Wzrost bezpieczeństwa i sprawność zarządzania regionem, przy jednoczesnym braku związku merytorycznego z pozostałymi celami strategicznymi ocenianego dokumentu,

¹⁰ Analizy spójności Projektu ZSRWW z KPR EU2020 dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: priorytetami, działaniami i zadaniami przyjętymi w KPR EU2020.

¹¹ Analizy spójności Projektu ZSRWW: 1) ze SIEG dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celem głównym, celami operacyjnymi i kierunkami działań przyjętymi w SIEG; 2) ze SRKL dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z narzędziami realizacji celów operacyjnych SRKL; 3) ze SRT dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celem głównym, celami operacyjnymi i działaniami przyjętymi w SRT; 4) ze Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celem głównym, celami szczegółowymi, kierunkami interwencji publicznej i działaniami przyjętymi w strategii BEiŚ; 5) ze strategią SP dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celem głównym, celami operacyjnymi i kierunkami interwencji przyjętymi w strategii SP; 6) ze SRKS dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celem strategicznym, celami operacyjnymi, priorytetami strategii i kierunkami działań przyjętymi w SRKS; 7) ze SRSBN RP dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celem głównym i celami szczegółowymi przyjętymi w SRSBN RP; 8) ze SZRWRiR dokonano w oparciu o porównanie celów Projektu ZSRWW z: celem głównym i celami szczegółowymi przyjętymi w SZRWRiR.

- Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (2011) charakteryzuje się wysoką spójnością z Celem strategicznym 6 – Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia oraz Celem strategicznym 7 – Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.

Stan ten gwarantuje Wielkopolsce właściwą partycypację w realizacji krajowych ukierunkowanych tematycznie zintegrowanych strategii rozwoju, co może przyczynić się do zwiększenia skali i efektywności podejmowanych w regionie przedsięwzięć.

Szczegółowe macierze spójności analizowanych dokumentów określających założenia i priorytety polityk krajowych z Projektem ZSRWW wraz z uzasadnieniem zawiera załącznik nr Z2.

3.3.3. Ocena spójności z politykami regionalnymi

Ocena poziomu spójności Projektu ZSRWW z politykami regionalnymi została przeprowadzona na podstawie analizy czterech dokumentów:

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (2010), określający wskazania dla działań w przestrzeni, których realizacja jest wypełnieniem zadań określonych przez Strategię oraz stanowiący ważne źródło informacji dla podejmowania decyzji planistycznych i inwestycyjnych, opartych o priorytety programów operacyjnych,
- Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020 (2011), definiująca założenia i sposób realizacji wielkopolskiej polityki innowacyjnej,
- Strategia wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020 (2012), wskazująca na kierunki i zakres rozwoju odnawialnych źródeł energii i wzrost efektywności energetycznej w Wielkopolsce,
- Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku (2010), identyfikująca priorytetowe kierunki regionalnej polityki społecznej, stanowiące wyznaczniki i inspirację do podejmowania działań mających na celu wyrównywanie szans środowisk i grup społecznych województwa wielkopolskiego.

Wyniki przeprowadzonej oceny prezentuje macierz spójności (patrz tabela 4) wskazująca na relatywnie wysoki poziom spójności ocenianego Projektu ZSRWW z w/w dokumentami.

Tabela 4

Ocena spójności Projektu ZSRWW z politykami regionalnymi

CELE: CS - cele strategiczne, CO - cele operacyjne	PZPWW	RSI	SWEROŻEW	SPSdWW
CS 1 Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	A	A	nd	A
CO 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej	A	nd	nd	nd
CO 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu	A	nd	nd	nd
CO 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego	A	A	nd	A
CO 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych	A	nd	nd	nd
CO 1.5. Rozwój komunikacji zbiorowej	A	nd	nd	nd
CO 1.6. Rozwój komunikacji lotniczej	A	nd	nd	nd
CS 2 Poprawa stanu środowiska	A	nd	A	nd
CO 2.1. Wsparcie ochrony przyrody	A	nd	nd	nd
CO 2.2. Ochrona krajobrazu	A	nd	nd	nd
CO 2.3. Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie	A	nd	nd	nd
CO 2.4. Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji	A	nd	nd	nd
CO 2.5. Ograniczanie emisji do atmosfery	A	nd	A	nd
CO 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami	A	nd	nd	nd
CO 2.7. Poprawa gospodarki wodno – ściekowej	A	nd	nd	nd
CO 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego	A	nd	nd	nd
CO 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa	A	nd	nd	nd
CO 2.10. Promocja postaw ekologicznych	B	nd	nd	nd
CO 2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym	A	nd	nd	nd
CO 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa	A	nd	nd	nd
CS 3 Lepsze zarządzanie energią	A	nd	A	nd
CO 3.1. Racjonalizacja gospodarowania energią	A	nd	A	nd
CO 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	A	nd	A	nd
CO 3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu	A	nd	A	nd
CS 4 Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych	A	A	nd	B
CO 4.1. Wsparcie poznającego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu	A	A	nd	nd
CO 4.2. Wzmocnienie rozwojowych funkcji ośrodków regionalnych i subregionalnych	A	A	nd	nd
CO 4.3. Wsparcie ośrodków lokalnych	A	A	nd	nd
CO 4.4. Rozwój obszarów wiejskich	A	nd	nd	B
CO 4.5. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych	A	nd	nd	B
CO 4.6. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji	A	nd	nd	B
CO 4.7. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych	A	A	nd	A
CO 4.8. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego	A	nd	nd	nd
CS 5 Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki	A	A	B	A
CO 5.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw	A	A	B	nd
CO 5.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego	A	A	B	nd
CO 5.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu	A	A	B	nd
CO 5.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu	A	A	nd	nd
CO 5.5. Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnych specjalizacji w gospodarce	A	A	B	nd
CO 5.6. Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki	nd	nd	nd	nd
CO 5.7. Doskonalenie kadr gospodarki	nd	A	nd	nd
CO 5.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych	A	B	nd	nd
CO 5.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne	A	A	nd	nd
CO 5.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego	A	nd	nd	nd
CO 5.11. Rozwój gospodarki społecznej	A	nd	nd	A
CO 5.12. Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki	nd	nd	nd	A
CO 5.13. Rozwój biznesu i usług zdrowotnych	A	nd	nd	A
CS 6 Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia	A	A	B	A
CO 6.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji	A	A	nd	A
CO 6.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego	A	A	B	nd
CO 6.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności	A	A	nd	A
CO 6.4. Promocja postaw innowacyjnych	nd	A	nd	A
CO 6.5. Poprawa organizacji rynku pracy	A	A	nd	A
CO 6.6. Rozwój kształcenia ustawicznego	A	A	nd	A
CS 7 Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa	A	nd	nd	A
CO 7.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej	B	nd	nd	A
CO 7.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym	nd	nd	nd	A
CO 7.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej	nd	nd	nd	A

CELE: CS - cele strategiczne, CO - cele operacyjne	PZPWW	RSI	SWEROŻEW	SPSdWW
CO 7.4. Promocja zdrowego stylu życia	nd	nd	nd	A
CO 7.5. Wzmacnianie włączenia społecznego	A	nd	nd	A
CO 7.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej	B	nd	nd	A
CO 7.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu	A	nd	nd	B
CO 7.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego	nd	nd	nd	A
CO 7.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny	nd	nd	nd	A
CO 7.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego	A	nd	nd	A
CO 7.11. Poprawa warunków mieszkaniowych	A	nd	nd	B
CS 8 Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	A	A	A	A
CO 8.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu	B	A	A	B
CO 8.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja	A	nd	nd	A
CO 8.3. Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa	nd	A	nd	A
CO 8.4. Budowa partnerstwa dla innowacji	nd	A	nd	nd
CO 8.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania przed zagrożeniami	A	nd	nd	A

Źródło: opracowanie własne.

Najwyższą i pełną spójność Projektu ZSRWW zidentyfikowano w stosunku do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (2010). Biorąc pod uwagę fakt, że Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest jednym z trzech dokumentów – obok Strategii i Regionalnego Programu Operacyjnego, które współdecydują o przyszłości regionu pełną zgodność ocenianych dokumentów należy uznać za dowód właściwej koordynacji działań programowych samorządu regionalnego. Plan określa przestrzenne konsekwencje prowadzonej polityki rozwoju. Należy jednak zwrócić uwagę, że wykazana spójność odnosi się do Planu sporządzonego do warunków określonych poprzednią wersją *Strategii* z 2005 r. i powinna być interpretowana jako dowód na utrzymanie ciągłości i konsekwencji z prowadzą dotychczas polityką rozwoju i jej następstwami przestrzennymi. Przedmiotowy Projekt ZSRWW wymagać będzie sporządzenia nowego lub zaktualizowanego Planu zagospodarowania przestrzennego województwa odnoszącego się wprost do zaplanowanych celów i działań nowej *Strategii*.

Oceniany Projekt ZSRWW wykazuje również wysoką spójność z założeniami Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020 (2011). Nie jest to jednak spójność pełna. Ze względu na ukierunkowanie tematyczne Regionalnej Strategii Innowacji nie zidentyfikowano zgodności merytorycznej Celu strategicznego 2 – Poprawa stanu środowiska, Celu strategicznego 3 – Lepsze zarządzanie energią, Celu strategicznego 7 – Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa, w przypadku których uznano, że nie dotyczą one przedmiotowej Strategii. Nie zmienia to jednak faktu, że w zakresie wszystkich pozostałych pięciu Celów operacyjnych Projektu ZSRWW występuje wysoka spójność z założeniami i priorytetami Regionalnej Strategii Innowacji. Tym samym można wnioskować, że samorząd regionalny właściwie dostrzega swoją rolę jako lidera i koordynatora działań z zakresu podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności regionu budując poprzez synergię dokumentów strategicznych podstawy systemowe dla działań różnych

podmiotów regionalnego systemu innowacji: samorządów lokalnych, jednostek naukowo-badawczych oraz instytucji otoczenia biznesu, dzięki którym wielkopolskie przedsiębiorstwa mają tworzone warunki dla skutecznego wprowadzania innowacji i w konsekwencji wzmacniania swojej pozycji konkurencyjnej na rynkach międzynarodowych.

Pozostałe dwa analizowane dokumenty określające polityki regionalne mają zdecydowanie inny, zawężony tematycznie, charakter.

Strategia wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020 (2012), ze względu na swoją tematykę charakteryzuje się wysoką spójnością z Celem strategicznym 2 – Poprawa stanu środowiska, Celem strategicznym 3 – Lepsze zarządzanie energią oraz Celem strategicznym 8 – Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem Projektu ZSRWW, co potwierdza właściwą koordynację działań samorządu regionalnego w zakresie zarządzania bezpieczeństwem energetycznym Wielkopolski. Brak związku merytorycznego pozostałych celów operacyjnych lub ich relatywny niższy poziom spójności z porównywanym dokumentem należy w tym przypadku uznać za sytuację uzasadnioną.

Podobna sytuacja dotyczy Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku (2010), której wysoką spójność z celami operacyjnymi Projektu ZSRWW zidentyfikowano w pięciu przypadkach, w tym Celu strategicznego 6 – Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia oraz Celu strategicznego 7 – Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa, które wprost odnoszą się do zakresu tematycznego porównywanego dokumentu. Pozwala to pozytywnie ocenić zakres i formę koordynacji działań samorządu regionalnego w zakresie programowania polityki społecznej w województwie wielkopolskim.

Szczegółowe macierze spójności analizowanych dokumentów określających założenia i priorytety polityk regionalnych z Projektem ZSRWW wraz z uzasadnieniem zawiera załącznik nr Z3.

3.4. Ocena spójności wewnętrznej

Ocena spójności wewnętrznej Projektu ZSRWW została przeprowadzona w dwóch etapach, które obejmują :

- ♦ ocenę spójności poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych ocenianego dokumentu z Diagnozą Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011),
- ♦ ocenę spójności poszczególnych działań służących realizacji celów strategicznych i operacyjnych ocenianego dokumentu. W ocenie tej każdorazowo zdefiniowane działanie oceniono pod względem jego spójności z celem operacyjnym oraz celem strategicznym, do których zostało przypisane.

Ocena spójności wewnętrznej ma na celu określenie stopnia jednorodności wewnętrznej Projektu ZSRWW a zwłaszcza jego celów strategicznych i operacyjnych. Poziom spójności wewnętrznej ocenianego dokumentu z jednej strony pozwala ocenić stopień wykorzystania przy jego opracowaniu wniosków wynikających z przeprowadzonej identyfikacji stanu i tendencji rozwojowych regionu, a z drugiej strony świadczy o poprawności metodologicznej przygotowanego dokumentu strategicznego.

Wyniki przeprowadzonej oceny przedstawione zostały w formie macierzy spójności. W macierzach tych stopniowi spójności każdego celu strategicznego i operacyjnego Projektu ZSRWW z ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011) wraz z analizą SWOT znajdującą się w Projekcie ZSRWW oraz stopniowi spójności działań zdefiniowanych dla potrzeb realizacji celów strategicznych i operacyjnych z tymi celami, przypisana została odpowiednia litera (patrz rozdział 2). Określony poziom spójności (np. litera A – wysoki poziom spójności) między danym celem Projektu ZSRWW a Diagnozą... (2011) identyfikowano poprzez porównanie zgodności tego celu ze zdiagnozowanym problemem (w sensie negatywnym) lub potencjałem rozwojowym województwa. Cele Projektu ZSRWW porównywano przy tym zarówno z dokumentem Diagnozy... (2011), jak i macierzami SWOT, stanowiącymi efekt finalny procesu diagnozowania, umieszczonymi w Projekcie ZSRWW (2012, s. 55-62). Z kolei określony poziom spójności (np. litera A – wysoki poziom spójności) między działaniami służącymi realizacji celu operacyjnego i strategicznego a tymi celami wynikał każdorazowo z oceny stopnia dopasowania danego działania do celów do których zostało przypisane.

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność wewnętrzną zarówno z ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011), jak i w zakresie spójności celów strategicznych i operacyjnych z działaniami zaplanowanymi dla ich realizacji, wykazując jednak pewne niedoskonałości, których usunięcie rekomenduje się w procesie korekty Projektu ZSRWW.

3.4.1. Ocena spójności celów strategicznych i operacyjnych z wynikami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim

W pierwszym etapie oceny spójności wewnętrznej Projektu ZSRWW przeprowadzono analizę spójności Projektu z ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011), zwracając przy tym uwagę na poprawność metodologiczną przeprowadzonego procesu budowania Strategii.

Opracowywanie strategii rozwoju jest procesem sekwencyjnym, w którym każdy kolejny etap musi wynikać z poprzedniego. W związku z tym, wyznaczanie celów przyszłej aktywności, zwłaszcza odnoszącej się do planowanej interwencji publicznej, musi być oparte o wyniki przeprowadzonej wcześniej diagnozy. Jako efekt finalny diagnozy przyjmuje się najczęściej macierz lub macierze analizy SWOT. Metodę SWOT

stosuje się przede wszystkim w celu uporządkowania i pogrupowania ustaleń dotyczących przedmiotu strategii, dokonanych w toku przeprowadzonej diagnozy.

W Projekcie ZSRWW zidentyfikowano kilka niedoskonałości związanych z wykorzystaniem metody SWOT. Dotyczą one przede wszystkim następujących problemów:

- ♦ powtórzenia w macierzy SWOT, m.in.:
 - „bogate dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne” i „bogate dziedzictwo kulturowe” w silnych stronach województwa odnoszących się do przestrzeni [s. 55 Projektu ZSRWW],
 - „niedostosowane do potrzeb funkcje średnich i małych miast” i „niewykształcone odpowiednio funkcje ośrodków lokalnych” [s. 55 Projektu ZSRWW] w słabych stronach województwa odnoszących się do przestrzeni,
 - „zróżnicowany wewnętrznie PKB” i „dysproporcje potencjału i aktywności gospodarczej poszczególnych części województwa” [s. 57 Projektu ZSRWW].
- ♦ zbyt ogólnego charakteru sformułowań stosowanych w macierzy SWOT, m.in.:
 - „zróżnicowana i dynamiczna gospodarka o dużym potencjale” [s. 57 Projektu ZSRWW],
 - „stosunkowo duża odporność na czynniki zewnętrzne” [s. 57 Projektu ZSRWW],
 - „dobry klimat dla innowacji” [s. 57 Projektu ZSRWW],
 - niewystarczająca infrastruktura społeczna i nierównomierny do niej dostęp [s. 59 Projektu ZSRWW],
 - „brak spójnej polityki prorodzinnej” [s. 59 Projektu ZSRWW],
 - „dobry stan przestrzeni rolniczej” [s. 55 Projektu ZSRWW].

W ocenie spójności przyjętych celów z opracowaną Diagnozą, zgodnie z przyjętym w Projekcie ZSRWW podejściem polaryzacyjno-dyfuzyjnym, brano pod uwagę zdiagnozowane problemy (w sensie negatywnym) lub potencjały rozwojowe województwa. Cele porównano z zapisami Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim (2011) i macierzami SWOT zamieszczonymi w Projekcie ZSRWW, które wykorzystano do syntezy ustaleń Diagnozy (s. 55-62). Wyniki tego porównania przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5

Ocena spójności Projektu ZSRWW z Diagnozą Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim

Cele strategiczne i operacyjne	Ustalenia diagnozy (siła związku)	Uzasadnienie
Cel strategiczny 1 Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	A	Choć w województwie wielkopolskim sieć dróg jest „stosunkowo dobrze rozwinięta” [s. 48 <i>Diagnozy</i>], to jednak występują istotne „dysproporcje w rozmieszczeniu infrastruktury” [słabe strony analizy SWOT i s. 54 <i>Projektu</i>] oraz „niedostatek połączeń drogowych dobrej jakości” [s. 51 <i>Projektu</i>]. Jako słabe strony województwa wskazano również: „niewystarczający rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego” [s. 56 <i>Projektu</i>], „ograniczony dostęp do infrastruktury społeczeństwa informacyjnego” [s. 58 <i>Projektu</i>] oraz „duży obszar województwa zagrożony marginalizacją przestrzenną, szczególnie północny i południowy kraniec regionu” [s. 55 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej	A	Choć w województwie wielkopolskim sieć dróg jest „stosunkowo dobrze rozwinięta” (s. 48 <i>Diagnozy</i>), to jednak występują istotne „dysproporcje w rozmieszczeniu infrastruktury” (słabe strony analizy SWOT i s. 54 <i>Diagnozy</i>) oraz „niedostatek połączeń drogowych dobrej jakości” (s. 51 <i>Diagnozy</i>). Ponadto jako słabą stronę województwa zidentyfikowano „duży obszar województwa zagrożony marginalizacją przestrzenną, szczególnie północny i południowy kraniec regionu” [s. 55 <i>Projektu</i>]. Mimo relatywnie dobrze rozwiniętej sieci drogowej w Wielkopolsce, „system transportowy Wielkopolski, tak jak i całego kraju, jest niewystarczający dla obecnego natężenia ruchu. Potwierdza to badanie wykonane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad nt. średniego dobowego natężenia ruchu.” [s. 51 <i>Diagnozy</i>];
Cel operacyjny 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu	A	W diagnozie jako szansę województwa wielkopolskiego identyfikuje się „inwestycje w transport inteligentny i innowacyjny [s. 60 <i>Projektu</i>]. Jednak za słabą stronę województwa uznano „brak rozwiniętej infrastruktury transportu multimodalnego” [s. 56 <i>Projektu</i> i s. 68 <i>Diagnozy</i>]. Przyjęty cel stanowi zatem przykład interwencji w słabo rozwinięty sektor wynikającej z nadchodzących wyzwań.
Cel operacyjny 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego	A	Za słabą stronę województwa uznano „niewystarczający rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Podobną konkluzję zawarto w Diagnozie [s. 154] „niedostatecznie rozwinięta infrastruktura związana z dostępem do technologii ICT, w szczególności na obszarach wiejskich”.
Cel operacyjny 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych	B	Jako silną stronę województwa wskazano „układ dróg wodnych sprzyjający rozwojowi transportu rzeczno i turystyki” [s. 56 <i>Projektu</i>]; Za słabą stronę województwa uznano „niewystarczające wykorzystanie dróg wodnych” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Ponadto „transport wodny śródlądowy w Wielkopolsce odgrywa mało istotną rolę w systemie transportowym oraz gospodarce regionu” [s. 64 <i>Diagnozy</i>] – przyjęty cel może być zatem trudny do osiągnięcia.
Cel operacyjny 1.5. Rozwój komunikacji zbiorowej	A	Za słabą stronę województwa uznano „niewystarczający rozwój komunikacji zbiorowej” [s. 56 <i>Projektu</i>]; Największe problemy diagnozuje się w kolejowej komunikacji publicznej, a przede wszystkim w złym stanie infrastruktury kolejowej [s. 61 <i>Diagnozy</i>];
Cel operacyjny 1.6. Rozwój komunikacji lotniczej	A	Jako silną stronę województwa wskazano „Port Lotniczy Poznań Ławica” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Biorąc pod uwagę, że „w ostatnich latach ruch pasażerski na lotnisku Ławica dynamicznie się rozwija, znacznie przewyższając jego wzrost w kraju” [s. 62 <i>Diagnozy</i>] przyjęty cel stanowi reakcję na zachowania rynku. Ponadto, w związku z ograniczeniami przestrzennymi wokół Portu Lotniczego, konieczna jest w przyszłości budowa kolejnego lotniska w Wielkopolsce [s. 64 <i>Diagnozy</i>];
Cel strategiczny 2 Poprawa stanu środowiska	A	Jako silną stronę województwa wskazano „systematyczną poprawę stanu środowiska” [s. 56 <i>Projektu</i>]; jako słabą stronę wskazano natomiast m.in. „występowanie miejsc degradacji środowiska” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Cel jest w zasadzie zgodny z ustaleniami diagnozy (por. ocena stopnia spójności poszczególnych celów operacyjnych z ustaleniami diagnozy).
Cel operacyjny 2.1. Wsparcie ochrony przyrody	A	Jako silną stronę województwa wskazano „duży odsetek terenów chronionych, w tym Natura 2000” [s.56 <i>Projektu</i>]. Jako słabe strony województwa wskazano natomiast „niewystarczającą wydajność infrastruktury zabezpieczającej środowisko” i „występowanie miejsc degradacji środowiska” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Konkluzje te potwierdzają ustalenia diagnozy, choćby w kwestii „opracowywania planów ochrony przyrody” [s. 23 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 2.2. Ochrona krajobrazu	D	W diagnozie zawarto ustalenia co do ochrony przyrody, jednak brakuje szczegółowych analiz dot. ochrony krajobrazu.

Cele strategiczne i operacyjne	Ustalenia diagnozy (siła związku)	Uzasadnienie
Cel operacyjny 2.3. Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie	A	Jako słabą stronę województw wskazano „niski stopień lesistości oraz ograniczona różnorodność gatunkowa i genetyczna lasów” [s. 56 <i>Projektu</i>]; Konieczność ochrony zasobów leśnych i dalsze zalesianie nieużytków wynika również z ustaleń <i>Diagnozy</i> [s. 17-20].
Cel operacyjny 2.4. Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji	A	Cel w pełni zgodny z ustaleniami diagnozy, choćby ze względu na to, że „województwo wielkopolskie ma największą w skali kraju powierzchnię gruntów zdewastowanych i zdegradowanych (9,6 tys. ha w 2010 roku), głównie w wyniku działalności górnictwa i kopalnictwa surowców” [s. 12 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 2.5. Ograniczanie emisji do atmosfery	A	Jako silną stronę województwa wskazano „spadek poziomu emisji zanieczyszczeń” [s. 56 <i>Projektu</i>]; Jako słabą stronę województwa wskazano natomiast „wysoką emisję komunikacyjną” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Ustalenia te mają swoje potwierdzenie w dokonanej <i>Diagnozie</i> [emisja komunikacyjna - s. 32; spadek poziomu emisji zanieczyszczeń – s. 31 i 32].
Cel operacyjny 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami	A	W związku z tym, że „31 marca 2008 roku Sejmik Województwa Wielkopolskiego przyjął Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019 (Uchwała Nr XXII/284/08), gospodarka odpadami w województwie opierać się będzie docelowo na wskazanych w WPGO zakładach zagospodarowania odpadów (ZZO)” [s. 35 <i>Diagnozy</i>]. Cel ten wynika zatem poniekąd z diagnozy i analiz wykonanych na potrzeby powyższego planu.
Cel operacyjny 2.7. Poprawa gospodarki wodno – ściekowej	A	Cel związany z ustaleniami diagnozy, chociażby przez to, że: „w 2009 roku z sieci wodociągowej korzystało 92,4% ludności Wielkopolski. Jednak, pomimo systematycznego wzrostu, nadal mało mieszkańców regionu ma możliwość korzystania z sieci kanalizacyjnej (60,4%).” [s. 28 <i>Diagnozy</i>]. Ponadto w macierzy SWOT, jako słabą stronę województwa wskazano „postępującą chemizację środowiska” [s. 56 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego	A	Jako słabe strony województwa wskazano: „niewystarczające zasoby wodne, niski poziom retencji oraz złe stosunki hydrologiczne w rzekach” [s. 56 <i>Projektu</i>], „deficyt wody dla rolnictwa oraz nieuporządkowaną gospodarkę wodną” [s. 59 <i>Projektu</i>]. Ponadto „znaczna część Wielkopolski jest uboga w wodę. Od lat obserwowany jest niekorzystny bilans wodny – opady i spływ jednostkowy są poniżej średniej krajowej” [s. 24 <i>Diagnozy</i>]. W przypadku bezpieczeństwa powodziowego, „województwo wielkopolskie charakteryzuje się średnim w skali kraju zagrożeniem, wynikającym z sezonowego wysokiego stanu wody niektórych rzek” [s. 24 <i>Diagnozy</i>] – jest to więc problem ważny, choć nie najważniejszy.
Cel operacyjny 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa	B	Za silną stronę województwa uznano „konkurencyjny kompleks rolniczy” i „dobry stan przestrzeni rolniczej” [s. 55 <i>Projektu</i>]; Za słabe strony województwa uznano: „deficyt wody dla rolnictwa oraz nieuporządkowana gospodarka wodna” [s. 59 <i>Projektu</i>]. W <i>Diagnozie</i> [s. 16] wskazano, że „grunty orne województwa wielkopolskiego, wg danych WIOŚ w Poznaniu z lat 2000-2004, są glebami średniej oraz niskiej jakości i należą do najsłabszych w kraju”. Ponadto z <i>Diagnozy</i> wynikają „znaczne potrzeby rolnictwa w zakresie melioracji” [s. 223 <i>Diagnozy</i>]. Sformułowanie celu sprawia, że jest on trudno osiągalny i trudny do zweryfikowania.
Cel operacyjny 2.10. Promocja postaw ekologicznych	C	W <i>Diagnozie</i> brakuje analiz dotyczących postaw ekologicznych mieszkańców. Cel może w części związany z np.: „występowaniem miejsc degradacji środowiska” [s. 56 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym	D	W <i>Diagnozie</i> brakuje analiz dot. zarządzania środowiskiem przyrodniczym.
Cel operacyjny 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa	A	Jako słabą stronę województw wskazano „zły klimat akustyczny, szczególnie w miastach” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Ponadto „należy zwrócić uwagę, że ruch drogowy od kilku lat wzrasta w sposób dynamiczny, w związku z czym negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym również akustyczne, ulega zwiększeniu” [s. 36 <i>Diagnozy</i>].
Cel strategiczny 3 Lepsze zarządzanie energią	A	Cel jest zgodny z ustaleniami diagnozy – por. ocenę spójności celów operacyjnych z ustaleniami diagnozy.
Cel operacyjny 3.1. Racjonalizacja gospodarowania energią	A	Jako słabą stronę województw wskazano „niewystarczającą, energetyczną infrastrukturą przesyłową” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Ponadto zużycie energii elektrycznej w województwie wzrasta [s. 70 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	A	Jako silne strony województwa wskazano: „duże zasoby dla energii odnawialnej”, „wzrost produkcji energii odnawialnej” [s. 56 <i>Projektu</i>], „duży potencjał agrobiomasy do produkcji energii” [s. 59 <i>Projektu</i>]; Jako słabą stronę województw wskazano „niski udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym” [s. 56 <i>Projektu</i>]. Z <i>Diagnozy</i> wynika, że w Wielkopolsce istnieje potencjał rozwoju produkcji i wykorzystania alternatywnych źródeł energii, w tym szczególnie z biomasy, energii wiatrowej (we wskazanych

Cele strategiczne i operacyjne	Ustalenia diagnozy (siła związku)	Uzasadnienie
		w Diagnozie obszarach) i geotermalnej – por. s. 12-15 Diagnozy.
Cel operacyjny 3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu	A	Jako słabą stronę województwa wskazano „niewystarczającą, energetyczną infrastrukturą przesyłową” [s. 56]. Ponadto „na terenie województwa występują znaczne dysproporcje w wyposażeniu w infrastrukturę elektroenergetyczną. W wielu rejonach Wielkopolski występuje niedobór energii elektrycznej” [s. 71 <i>Diagnozy</i>].
Cel strategiczny 4 Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych	A	Jako słabą stronę województwa identyfikuje się „duży obszar województwa zagrożony marginalizacją przestrzenną, szczególnie północny i południowy kraniec regionu”, „pogłębiające się dysproporcje między metropolią poznańską, a resztą województwa” [s. 55 <i>Projektu</i>], „zróżnicowany wewnętrznie poziom PKB” [s. 57 <i>Projektu</i>]. Ponadto w diagnozie stwierdzono „znaczne, permanentnie pogłębiające się dysproporcje w poziomie rozwoju poszczególnych części regionu” [s. 165 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 4.1. Wsparcie poznańskiego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu	A	Za silną stronę uznano „wielofunkcyjną metropolię poznańską” [s. 55 <i>Projektu</i>]. Ponadto poznański obszar metropolitalny charakteryzuje wysoka dynamika PKB [s. 159 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 4.2. Wzmocnienie rozwojowych funkcji ośrodków regionalnych i subregionalnych	B	Za silną stronę uznano „potencjał ośrodków subregionalnych” [s. 55 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 4.3. Wsparcie ośrodków lokalnych	B	Za słabą stronę województwa uznano „niedostosowane do potrzeb funkcje średnich i małych miast” [s. 55 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 4.4. Rozwój obszarów wiejskich	A	Jako silne strony województwa uznano: „wysokie walory kulturowe i ekologiczne obszarów wiejskich” [s. 59 <i>Projektu</i>]. Za słabe strony województwa uznano natomiast: „słabo rozwinięte funkcje pozarolnicze”, „słabą dostępność komunikacyjną i niską mobilność mieszkańców” [s. 59 <i>Projektu</i>]. Przyjęcie celu 4.4. oznacza więc rozwiązanie problemów związanych ze słabymi stronami, również przy wykorzystaniu silnych stron województwa. Na problemy rozwoju obszarów wiejskich i zdiagnozowane potencjały wskazuje się również w <i>Diagnozie</i> [s. 45-47].
Cel operacyjny 4.5. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych	A	Jako słabą stronę województwa identyfikuje się „duży obszar województwa zagrożony marginalizacją przestrzenną, szczególnie północny i południowy kraniec regionu” [s. 55 <i>Projektu</i>]. Ustalenia te potwierdzają zapisy <i>Diagnozy</i> [s. 165].
Cel operacyjny 4.6. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji	A	Jako słabe strony województwa wskazano „obszary i miasta wymagające rewitalizacji”, „dużą powierzchnię terenów zdegradowanych” i mającą po części wpływ na to, „postępującą suburbanizację” [s. 55 <i>Projektu</i>];
Cel operacyjny 4.7. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych	B	Za słabe strony województwa uznano: „ograniczony dostęp do usług społecznych na obszarach wiejskich” [s. 59 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 4.8. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego	A	Za silną stronę województwa uznano „bogate dziedzictwo kulturowe, materialne i niematerialne” [s. 55 <i>Projektu</i>] oraz „walory naturalne i kulturowe jako potencjał turystyczny” [s. 56 <i>Projektu</i>].
Cel strategiczny 5 Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki	A	Za silną stronę województwa uznano „duży potencjał i wysoką aktywność MSP” [s. 57 <i>Projektu</i>]. Ponadto „stan przedsiębiorczości w województwie wielkopolskim w latach 2002-2010 charakteryzują przede wszystkim procesy i zjawiska pozytywne” [s. 166-168 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 5.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw	A	Jako słabe strony województwa uznano: „niewystarczającą innowacyjność oraz małą liczbę patentów i wynalazków”, „przewagę absorpcji innowacji nad ich kreacją”, „niski poziom wykorzystania technologii komunikacyjnych i innowacyjnych przez przedsiębiorstwa” [s. 57 <i>Projektu</i> i s. 191 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 5.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego	A	Za silną stronę województwa uznano „duży potencjał naukowo-badawczy” [s. 57 <i>Projektu</i>]; Jako słabe strony województwa uznano: „niski stopień powiązań kooperacyjnych oraz powiązań nauki z gospodarką”, „ograniczoną ofertę sfery B+R i jej powiązań z gospodarką”, „niewystarczającą infrastrukturę badawczą” [s. 57 <i>Projektu</i>], „niewystarczające wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Ustalenia te mają potwierdzenie w <i>Diagnozie</i> [s. 191].
Cel operacyjny 5.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu	B	Jako słabą stronę województwa uznano „niski stopień powiązań kooperacyjnych oraz powiązań nauki z gospodarką” [s. 57 <i>Projektu</i>]. Jest to nie do końca zgodne z wcześniejszymi ustaleniami: „charakterystyczną cechą rozwoju wielkopolskiej przedsiębiorczości jest podejmowanie przez wiele podmiotów gospodarczych, powiązanych ideą geograficznej koncentracji, przedsiębiorstw konkurujących w powiązanych branżach lub sektorach

Cele strategiczne i operacyjne	Ustalenia diagnozy (siła związku)	Uzasadnienie
		gospodarki, współpracy w ramach tzw. klastrów" [s. 170 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 5.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu	A	Jako słabe strony województwa uznano: „niewystarczającą i rozproszoną ofertę otoczenia biznesu” [s. 57 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 5.5. Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnych specjalizacji w gospodarce	B	Za silną stronę województwa uznano „stosunkowo wysoki udział sektorów kreatywnych” [s. 57 <i>Projektu</i>], choć nie ma to potwierdzenia w ustaleniach <i>Diagnozy</i> . Przyjęcie tak sformułowanego celu może mieć więc związek z określonymi wyzwaniami rozwoju.
Cel operacyjny 5.6. Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki	A	Jako słabe strony województwa uznano: „ograniczoną ofertę instrumentów finansowych” [s. 57 <i>Projektu</i>]. Ponadto w <i>Diagnozie</i> zwrócono uwagę, że „problemy w dostępie przedsiębiorców do kapitału są jednym z poważnych zagrożeń dla konkurencyjności wielkopolskiej gospodarki” [s. 191].
Cel operacyjny 5.7. Doskonalenie kadr gospodarki	A	Jako słabe strony województwa uznano: „w wielu branżach deficyt pracowników o wysokich kwalifikacjach” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Ponadto w diagnozie wskazano jako istotny problem „nienadążanie szkolnictwa zawodowego za potrzebami rynku pracy” [s. 104 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 5.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych	A	Jako słabą stronę województwa uznano „niewystarczającą podaż odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych” [s. 55 <i>Projektu</i>]. Za silną stronę województwa uznano „stosunkowo wysoką atrakcyjność inwestycyjną” [s. 57 <i>Projektu</i> i s. 187 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 5.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne	A	Za silną stronę województwa uznano „wysoki w skali kraju poziom PKB per capita” [s. 57 <i>Projektu</i>]. Ponadto „stan przedsiębiorczości w województwie wielkopolskim w latach 2002-2010 charakteryzują przede wszystkim procesy i zjawiska pozytywne” [s. 166-168 <i>Diagnozy</i>]. Zdiagnozowane potencjały uzasadniają taki kształt przyjętego celu.
Cel operacyjny 5.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego	A	Za silne strony województwa uznano „konkurencyjny kompleks rolniczy”, „dobry stan przestrzeni rolniczej” [s. 55 <i>Projektu</i>], „ponadprzeciętną w skali kraju wydajność gospodarstw rolnych”, „dobre warunki dla rolnictwa ekologicznego”, dobra baza surowcowa i potencjał przetwórstwa środków spożywczych [s. 59 <i>Projektu</i>]. Ponadto przemysł spożywczy jest jednym z kluczowych sektorów gospodarki województwa [s. 210 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 5.11. Rozwój gospodarki społecznej	A	Za silną stronę województwa uznano „duży społeczny potencjał mieszkańców oraz organizacji pozarządowych”, „relatywnie dobry stan sektora ekonomii społecznej pod względem liczby i aktywności podmiotów gospodarki społecznej” [s. 59 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 5.12. Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki	A	W <i>Diagnozie</i> stwierdzono „stopniowy wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym” [s. 92 <i>Diagnozy</i>], co wpłynie na popyt usług srebrnego sektora gospodarki.
Cel operacyjny 5.13. Rozwój biznesu i usług zdrowotnych	A	Za słabą stronę województwa uznano: „wysokie wskaźniki zachorowalności, szczególnie na choroby cywilizacyjne” [s. 59 <i>Projektu</i>]. Ponadto najważniejsze ustalenia diagnozy związane z celem, to m.in.: „problemy związane z wzrastającym zapotrzebowaniem na specjalistyczne usługi medyczne w związku z nasileniem się „starzenia” społeczeństwa”, „ograniczona dostępność do lekarskich porad specjalistycznych, szczególnie na obszarach wiejskich” [s. 122 <i>Diagnozy</i>].
Cel strategiczny 6 Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia	A	Cel związany z ustaleniami <i>Diagnozy</i> dotyczącymi nieadekwatnego do potrzeb kształcenia zawodowego oraz wzrastającego poziomu bezrobocia.
Cel operacyjny 6.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji	A	Jako silne strony województwa uznano: „wysoki poziom skolaryzacji” „stosunkowo dobrą bazę edukacyjną i akademicką” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Jako słabe strony województwa uznano: „niewystarczającą i niedostosowaną do potrzeb ofertę edukacyjną”, „ekonomiczne bariery dostępu do edukacji” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Ustalenia te wynikają z przeprowadzonej <i>Diagnozy</i> [s. 105-115].
Cel operacyjny 6.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego	A	Jako silne strony województwa uznano: „dużą liczbę studiujących”, „stosunkowo dobrą bazę edukacyjną i akademicką”, „dobrze rozwinięte szkolnictwo wyższe” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Jako słabe strony województwa uznano: „niski odsetek mieszkańców z wyższym wykształceniem” [s. 58 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 6.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności	B	Z <i>Diagnozy</i> wynika, że Wielkopolska charakteryzuje się wyjątkowo wysokimi w skali kraju wartościami wskaźników przedsiębiorczości i zatrudnialności.
Cel operacyjny 6.4. Promocja postaw innowacyjnych	A	„Nawiązując do aspektów socjologicznych, istotne jest, iż Wielkopolanie w swojej tożsamości regionalnej ani mentalności nie mają zakorzenionej potrzeby innowacyjności, bazując do tej pory na innych czynnikach konkurencyjności. Konieczne wydaje się zatem stworzenie z innowacyjności wysoko cenionej społecznie wartości.” [s. 190 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 6.5. Poprawa organizacji rynku pracy	A	Konieczność poprawy organizacji na rynku pracy wynika z spadku wskaźnika zatrudnienia w regionie [s. 104].
Cel operacyjny 6.6.	A	Zdiagnozowano pełniące ważną rolę w doksztalcaniu i doskonaleniu

Cele strategiczne i operacyjne	Ustalenia diagnozy (siła związku)	Uzasadnienie
Rozwój kształcenia ustawicznego		zawodowym dorosłych pełnią „centra kształcenia ustawicznego, znajdujące się m.in. w Koninie, Ostrowie Wielkopolskim, Kościele, Trzciance, Pile, Kaliszu, Przygodzicach, Luboniu, Turku, Marszewie, Złotowie i Poznaniu. Zadaniem tych centrów jest organizowanie kursów i egzaminów kwalifikacyjnych w różnych zawodach” [s. 111 <i>Diagnozy</i>].
Cel strategiczny 7 Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa	A	Ocena dokonana w oparciu o zgodność celów operacyjnych z <i>Diagnozą</i> .
Cel operacyjny 7.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej	A	Jako silne strony województwa uznano: „dużą, rosnącą aktywność zawodową i ekonomiczną mieszkańców” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Jako słabe strony województwa uznano: „wysoki poziom bezrobocia w znacznym obszarze województwa” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Diagnoza potwierdza wysoką w skali kraju aktywność zawodową mieszkańców, jednak wciąż „wielkość potencjalnych zasobów pracy możliwych do zaktywizowania można szacować teoretycznie nawet na około 30% populacji grupy w wieku produkcyjnym, tj. około 60 tys. osób [s. 95 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 7.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym	A	Jako silne strony województwa uznano: „stosunkowo szybki wzrost liczby ludności, w tym w wieku produkcyjnym” [s. 58 <i>Projektu</i>]. Jako słabe strony województwa uznano: „niekorzystne procesy demograficzne – starzenie się społeczeństwa, migracje, mały przyrost naturalny” [s. 58 <i>Projektu</i>], „brak spójnej polityki prorodzinnej” [s. 59 <i>Projektu</i>]. Choć sytuacja województwa pod względem przyrostu naturalnego i migracji przedstawia się lepiej niż średnie wartości dla Polski [s. 81 i 82 <i>Diagnozy</i>], to wartości poszczególnych wskaźników demograficznych w pełni uzasadniają podjęcie sformułowanego celu [por. prognoza zmian ludności, s. 87-91 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 7.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej	A	Za słabą stronę województwa uznano: „wysokie wskaźniki zachorowalności, szczególnie na choroby cywilizacyjne” [s. 59 <i>Projektu</i>]; Ponadto zdiagnozowano „dysproporcje w dostępności przestrzennej placówek służby zdrowia” oraz „niższą niż w średnia w kraju liczbę personelu medycznego na 10 000 ludności” [s. 122 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 7.4. Promocja zdrowego stylu życia	A	Za słabą stronę województwa uznano: „wysokie wskaźniki zachorowalności, szczególnie na choroby cywilizacyjne” [s. 59 <i>Projektu</i>]. W diagnozie wskazano, że „główne zagrożenie zdrowotne ze względu na ich powszechność stanowią choroby układu krążenia, nowotwory oraz wypadki i zatrucia” [s. 122 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 7.5. Wzmacnianie włączenia społecznego	A	Jako słabe strony województwa uznano: „niekorzystną pozycję kobiet, niepełnosprawnych i absolwentów na rynku pracy” [s. 55 <i>Projektu</i>], „ubóstwo i zagrożenie wykluczeniem społecznym” [s. 59 <i>Projektu</i>]. Ponadto ustalenia diagnozy wyraźnie wskazują na istotny problem bezrobotnych kobiet, osób w wieku do 25 lat i długotrwale bezrobotnych [s. 99 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 7.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej	A	Poziom bezrobocia w województwie wzrasta [s. 97 <i>Diagnozy</i>], w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych [s. 104]. Ponadto jako słabe strony województwa uznano: „patologie społeczne w wielu obszarach” [s. 58 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 7.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu	B	Uczestniczenia w życiu kulturalnym mieszkańców Wielkopolski jest na relatywnie wysokim poziomie. Jedynym zaznaczającym się w diagnozie problemem jest spadek wypożyczania książek (związany z rozwojem zasobów elektronicznych) – s. 132 <i>Diagnozy</i> . Ponadto zaznacza się „małe zainteresowanie kulturą fizyczną i sportem, szczególnie wśród dziewcząt i kobiet” [s. 135 <i>Diagnozy</i>]. Cel ten odpowiada na wyzwania rozwojowe; jest w niewielkim stopniu związany z <i>Diagnozą</i> w zakresie potrzeb kulturalnych, i relatywnie mocno w zakresie kultury fizycznej.
Cel operacyjny 7.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego	B	„Uczestnictwo obywateli w kreowaniu życia publicznego, w tzw. społeczeństwie obywatelskim jest w Wielkopolsce na nieco wyższym poziomie, niż średnio w kraju. Jednak wszelkie obszary tego uczestnictwa są wypełnione przez obywateli na znacznie niższym poziomie, niż w krajach UE, szczególnie tych z długimi tradycjami demokratycznymi.” [s. 147 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 7.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny	A	Za słabą stronę województwa uznano: „brak spójnej polityki prorodzinnej” [s. 59 <i>Projektu</i>].
Cel operacyjny 7.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego	A	Za silną stronę województwa uznano „bogate dziedzictwo kulturowe, materialne i niematerialne” [s. 55 <i>Projektu</i> i s. 125-133 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 7.11. Poprawa warunków mieszkaniowych	A	Za słabą stronę województwa uznano: „zły stan infrastruktury mieszkaniowej” [s. 59 <i>Projektu</i>]. Ustalenia diagnozy potwierdzają trudną sytuację pod względem mieszkaniowym w województwie [s. 138 <i>Diagnozy</i>].

Cele strategiczne i operacyjne	Ustalenia diagnozy (siła związku)	Uzasadnienie
Cel strategiczny 8 Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	B	Cel spójny z <i>Diagnozą</i> w zakresie trzech celów operacyjnych (w tym jednego w średnim stopniu).
Cel operacyjny 8.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu	D	W <i>Diagnozie</i> brakuje analiz dot. potrzeb w zakresie zarządzania rozwojem regionu.
Cel operacyjny 8.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja	D	W <i>Diagnozie</i> brakuje analiz dot. wizerunku województwa i ewentualnych potrzeb w zakresie poprawy wizerunku.
Cel operacyjny 8.3. Sprawną, innowacyjną administracją samorządową	A	Z przeprowadzonej diagnozy wynika m.in.: „słaby poziom rozwoju e-usług administracji publicznej w regionie” [s. 154 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 8.4. Budowa partnerstwa dla innowacji	A	Jako słabą stronę województwa uznano „niski stopień powiązań kooperacyjnych oraz powiązań nauki z gospodarką” [s. 57 <i>Projektu</i>]. Ponadto współpracę i partnerstwo uznano w <i>Diagnozie</i> za istotną barierę rozwoju innowacyjności [s. 188 <i>Diagnozy</i>].
Cel operacyjny 8.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania przed zagrożeniami	B	Za silną stronę województwa uznano „stosunkowo niskie wskaźniki przestępczości” [s. 59 <i>Projektu</i> i s. 143 <i>Diagnozy</i>]. Bezpieczeństwo mieszkańców Wielkopolski jest na relatywnie wysokim poziomie [s. 143 <i>Diagnozy</i>].

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki potwierdzają wysoką spójność wewnętrzną Projektu ZSRWW z założeniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim i jej wynikami sformułowanymi w postaci analizy SWOT zamieszczonej w Projekcie. Wszystkie cele strategiczne, z wyjątkiem Celu strategicznego 8 – Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem, charakteryzują się wysoką spójnością, co oznacza że w strukturze celów operacyjnych uwzględnionych w ich ramach również przeważają oceny A – wysoka spójność. Jedyny wyjątek stanowi Cel strategiczny 8, w przypadku którego zaproponowano ocenę B – średnia spójność. Wynika to z faktu, że przedmiotowy Cel wykazuje spójność z *Diagnozą* w zakresie trzech celów operacyjnych (w tym jednego w średnim stopniu), natomiast w przypadku dwóch celów operacyjnych nie zidentyfikowano występowania spójności. Szczegółowe uzasadnienie przeprowadzonej oceny zawarto w tabeli 5. Należy podkreślić, że na etapie formułowania ocenianego dokumentu niemożliwe było precyzyjne ukierunkowanie działań podmiotów publicznych. Można więc stwierdzić, że Projekt ZSRWW został sformułowany przy uwzględnieniu całego spektrum zadań publicznych wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań rozwojowych, ale przy braku możliwości wyraźnego określenia kierunków i priorytetów działań dedykowanych poszczególnym aktorom polityki rozwoju, co powinno być doprecyzowane na etapie przygotowywania programów operacyjnych służących realizacji Strategii. Na uwagę zasługuje również zastosowanie po raz pierwszy w Strategii rozwoju Wielkopolski zasady terytorialnego ukierunkowania przyjętych celów, która polega na określaniu w przypadku niektórych celów kategorii obszarów problemowych, obszarów strategicznej interwencji oraz obszarów funkcjonalnych (w celu zachowania spójności z politykami krajowymi), w granicach których mają koncentrować się działania zmierzające do ich osiągnięcia.

3.4.2. Ocena spójności wewnętrznej celów strategicznych i operacyjnych Projektu ZSRWW

Drugi etap oceny spójności wewnętrznej Projektu ZSRWW polegał na badaniu spójności wyszczególnionych w Projekcie ZSRWW działań służących realizacji celów strategicznych i operacyjnych z tymi właśnie celami. Każdorazowo działanie oceniono pod względem siły jego związku z celem operacyjnym oraz celem strategicznym, do których zostało ono przypisane.

Przeprowadzone postępowanie pozwoliło odpowiedzieć na następujące pytania (patrz tabela 6) :

- ♦ w jakim stopniu cele operacyjne odpowiadają celom strategicznym, do których zostały przypisane?,
- ♦ w jakim stopniu przyjęta w Projekcie ZSRWW operacjonalizacja działań rozwojowych jest zgodna z zakresem merytorycznym wskazanych celów strategicznych i operacyjnych?,
- ♦ czy występują sprzeczności w strukturze wewnętrznej drzewa celów związane z sytuacjami, w przypadku których do danego celu przypisano działanie, którego ukierunkowanie merytoryczne wykazuje silniejszy związek z innym celem lub wyszczególnione działania pokrywają się merytorycznie, co może doprowadzić na etapie realizacji strategii do powielania projektów lub braku ich realizacji?

Tabela 6

Ocena spójności wewnętrznej Projektu ZSRWW

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
CS 1	Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu			
CO 1.1.	Zwiększenie spójności sieci drogowej	A	X	Brak zastrzeżeń
poprzez:	Modernizację podstawowej sieci drogowej, budowę nowych odcinków tworzących i organizujących system oraz scalających i wiążących go z systemami zewnętrznymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie lokalnej sieci dróg, szczególnie na obszarach o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Modernizację i rozwój systemów drogowych wraz z budową obwodnic.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę dostępu do terenów inwestycyjnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę bezpieczeństwa na drogach.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowę spójnego systemu dróg rowerowych i infrastruktury im towarzyszącej.	A	A	Rekomenduje się: (1) uzupełnienie zapisu działania "...infrastruktury im towarzyszącej np. system bike and ride", (2) połączenie z działaniem „Wsparcie rozwoju ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej.” W celu utworzenia jednego spójnego działania.
	Budowę systemów park and ride.	A	C	System "park and ride" stanowi system bardziej pasujący do promocji komunikacji zbiorowej dużych miast i w ograniczonym stopniu wpływa na spójność sieci drogowej, należy dodać oprócz systemu „park and ride” także system „bike and ride”. Rekomenduje się przeniesienie działania do CO 1.5.
	Wsparcie rozwoju ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej.	A	A	Ze względu na powtórzenie zakresu działań rekomenduje się połączenie niniejszego działania z działaniem „Budowa spójnego systemu dróg rowerowych i infrastruktury im towarzyszącej.”

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
CO 1.2.	Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wsparcie rozwoju transportu multimodalnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój systemów zarządzania i sterowania ruchem (ITS).	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój telematyki integrującej transport i jego użytkowników.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój intermodalnego systemu logistycznego regionu, a także wsparcie logistyki, jako formy zarządzania przepływem towarów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój systemów zarządzania transportem publicznym.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję transportu zbiorowego.	A	B	Działanie powtarza założenia CO 1.5. Rozwój komunikacji zbiorowej i wykazuje przeciętny poziom spójności z CO 1.2.
	Promocję innowacyjnych i ekologicznych paliw, a także promowanie ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów drogowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie działań na rzecz zabezpieczenie terenów oraz prowadzenia prac przygotowawczych dla funkcjonowania Kolei Dużych Prędkości.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 1.3.	Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Kontynuację rozbudowy sieci szerokopasmowych i infrastruktury dostępowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie inwestycji w urządzenia odbioru, przetwarzania i przesyłu informacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Podjęmowanie działań mających na celu promocję i świadczenie e-usług.	C	B	Promocja usług nie stanowi elementu rozbudowy infrastruktury społeczeństwa informacyjnego. Rekomenduje się przeniesienie działania do działań zmierzających do realizacji celów operacyjnych CO 4.7. i CO 8.3.
	Rozwój infrastruktury połączeń bezprzewodowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój platform zarządzania siecią informatyczną oraz systemów obsługi użytkowników sieci.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozbudowę infrastruktury baz danych, systemów i portali informacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych, w tym budowę infrastruktury informacji przestrzennej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 1.4.	Lepsze wykorzystanie dróg wodnych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Modernizację wielkopolskich odcinków Noteci i Warty dla potrzeb transportu towarów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rewitalizację „Wielkiej Pętli Wielkopolski” na potrzeby turystyki.	B	A	Podkreślanie wyłącznie "potrzeb turystyki" ogranicza działania rewitalizacyjne jedynie na jej potrzeby. Rekomenduje się połączenie z działaniem „Dostosowanie rzeki Warty na odcinku stanowiącym część „Wielkiej Pętli Wielkopolski” do możliwości uprawiania turystyki motorowodnej.”
	Dostosowanie rzeki Warty na odcinku stanowiącym część „Wielkiej Pętli Wielkopolski” do możliwości uprawiania turystyki motorowodnej.	B	A	Powtórzenie działania związanego z Wielką Pętlą Wielkopolski – rekomenduje się połączenie z działaniem „Rewitalizacja „Wielkiej Pętli Wielkopolski” na potrzeby turystyki.”
	Budowę i modernizację terminali przeładunkowych integrujących transport wodny z innymi formami przewozu towarów oraz promocję tego rodzaju rozwiązań.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 1.5.	Rozwój komunikacji zbiorowej	A	X	Rekomenduje się przeniesienie z CO 1.1. działań związanych z budową systemów park and ride do niniejszego celu. Rozwój systemów tego typu bardziej przyczynia się do rozwoju komunikacji zbiorowej niż do poprawy spójności sieci drogowej regionu.
poprzez:	Modernizację regionalnej sieci kolejowej oraz wzmocnienie jej modalności z pozostałymi środkami komunikacji zbiorowej.	A	A	Niepoprawne użycie słowa "modalność" - rekomenduje się zapis "...wzmocnienie jej integracji z pozostałymi...".
	Modernizację systemu regionalnych przewozów pasażerskich.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Promocję transportu zbiorowego w miastach, przez tworzenie ułatwień dla transportu zbiorowego (wydzielanie odrębnych pasów ruchu, budowę parkingów „park and ride” itp.).	A	A	Rekomenduje się dodanie zapisu dotyczącego rozbudowy parkingów w systemie "bike and ride" - w celu lepszego powiązania z działaniami związanymi z budową ścieżek rowerowych z CO 1.1.
	Rozwój i promocję kolei metropolitalnej - zwiększenie częstotliwości i skrócenie czasu przejazdów, rozbudowę sieci przystanków i punktów przesiadkowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zintegrowanie systemów taryfowo – biletowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Preferencje dla transportu szynowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Modernizację oraz lepsze wykorzystanie dla przewozu towarów sieci linii wąskotorowych regionu.	B	C	Konkurencyjność kolei wąskotorowych w transporcie towarowym jest niska a niedoinwestowanie infrastrukturalne linii normalnotorowych wydaje się być ważniejszym problemem niż koleje wąskotorowe - mające bardziej znaczenie turystyczne.
	Modernizację oraz lepsze wykorzystanie w celach turystycznych kolei wąskotorowych, drezyn oraz parowozów, w tym utrzymanie regularnego ruchu pociągami parowymi.	B	C	Rekomenduje się powiązanie tego działania z promocją regionu i promocją turystyki w ramach CO 8.2.
	Promocję ekologicznych form transportu zbiorowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Upowszechnianie zasady inwestowania w systemy transportu zbiorowego przed inwestycjami w zabudowę terenu.	B	B	Rekomenduje się powiązanie tego typu zadań z CO 1.1. i tam wprowadzić zapis o konieczności upowszechnienia takiej zasady w kolejności: drogi - komunikacja zbiorowa - zabudowa terenu.
CO 1.6.	Rozwój komunikacji lotniczej	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Kontynuację rozbudowy Portu Lotniczego Poznań Ławica oraz dalszą rozbudowę siatki połączeń międzynarodowych i krajowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie niszowych, specyficznych form transportu lotniczego na pozostałych, istniejących w regionie lotniskach i lądowiskach, zwłaszcza w segmencie general aviation.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej ułatwiającej dostęp do lotnisk.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zapewnienie intermodalności transportu lotniczego z innymi środkami transportu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie działań zabezpieczających możliwość budowy w przyszłości nowego regionalnego portu lotniczego i/lub przeznaczenia na ten cel lotniska już istniejącego.	A	A	Brak orientacyjnej lokalizacji przyszłego regionalnego portu lotniczego. Rekomenduje się wskazanie potencjalnych lokalizacji regionalnych portów lotniczych np. układ dwupolarny Kalisz-Ostrów Wlkp. (Michałów)
CS 2	Poprawa stanu środowiska			Ze względu na zakres działań rekomenduje się dodanie zapisu „... i racjonalne gospodarowanie jego zasobami”
CO 2.1.	Wsparcie ochrony przyrody	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi suburbanizacji.	A	A	Występuje silny związek pomiędzy oboma działaniami - suburbanizacja jest efektem "działalności człowieka" przez co rekomenduje się połączenie obu działań.
	Oslabianie negatywnego wpływu działalności człowieka na ekosystemy: usuwanie skutków eutrofizacji, odwadniania ekosystemów, postępującej synantropizacji flory i fauny.	A	A	
	Ochronę siedlisk i gatunków rodzimych przed inwazyjnymi gatunkami obcymi oraz genetycznie modyfikowanymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczanie nadmiernej eksploatacji wybranych gatunków dziko żyjących.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczenie likwidacji ekosystemów, ich odtwarzanie oraz przeciwdziałanie ich fragmentacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Racjonalizację i wzmocnienie instytucjonalnego i infrastrukturalnego systemu ochrony przyrody.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej, tworzenie planów ochrony przyrody oraz wsparcie badań z zakresu różnorodności biologicznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.2.	Ochrona krajobrazu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Identyfikację i ocenę krajobrazów oraz określenie przyczyn i kierunków ich zmian, także przez sformułowanie zaleceń w planie	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	wojewódzkim.			
	Działania zachęcające samorządy lokalne do uwzględnienia kwestii krajobrazowych w planach gminnych.	A	A	Rekomenduje się dodanie zapisu mówiącego o rodzajach planów - np. w strategiach rozwoju, gminnych planach ochrony środowiska lub zastąpić zapisem "w gminnych strategiach, planach i programach". Tak uzupełniony zapis pozwoli wykorzystać go również w innych dokumentach gminnych niż tylko w planach.
	Zrównoważone użytkowanie przestrzeni, ograniczanie przekształcania terenów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, także nieobjętych ochroną prawną, w tym likwidacji zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, prac zmieniających znacząco rzeźbę terenu, likwidowania i przekształcania zbiorników wodnych i obszarów wodno-błotnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rewitalizację obszarów zdegradowanych.	A	A	Błędne użycie terminu rewitalizacja, która odnosi się generalnie do terenów miejskich, w przypadku obszarów zdegradowanych w kontekście ochrony krajobrazu (w CS 2 Poprawa stanu środowiska) bardziej odpowiednim byłoby użycie terminu rekultywacja obszarów zdegradowanych.
	Tworzenie prawnych form ochrony krajobrazu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.3.	Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Porządkowanie stosunków wodnych i zwiększanie retencji.	A	A	Rekomenduje się wprowadzenie zapisu "i zwiększanie małej retencji" gdyż w przypadku ekosystemów leśnych raczej o taką retencję chodzi - zapis ten uściśli działanie.
	Zwiększanie lesistości oraz wprowadzanie zadrzewień do przestrzeni rolniczej i miejskiej jako substytutu lasu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczanie drzewostanów jednogatunkowych i zwiększanie różnorodności genetycznej oraz gatunkowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę zdrowotności lasów, przeciwdziałanie chorobom i szkodnikom.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Racjonalizację gospodarki leśnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Przeciwdziałanie oraz minimalizację negatywnych skutków oddziaływania zjawisk ekstremalnych.	C	C	Brak jednoznaczności zapisu tego rodzaju działań i ich duży stopień ogólności utrudniają jego interpretację.
	Ograniczanie fragmentacji powierzchni leśnych inwestycjami liniowymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Przeciwdziałanie otaczaniu powierzchni leśnych zwartą zabudową oraz drogami o dużym natężeniu ruchu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.4.	Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wsparcie rozpoznawania występowania złóż kopalin.	C	B	Rozpoznanie występowania złóż wykazuje niewielki związek z poprawą stanu środowiska
	Ochronę przed zabudową kluczowych złóż kopalin w regionie.	B	B	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczanie eksploatacji na obszarach chronionych oraz na terenach o wysokiej kulturze rolnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rekultywację i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych oraz ograniczanie negatywnych skutków prac geologicznych i eksploatacji kopalin.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie eksploatacji i wykorzystania źródeł geotermalnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Lepsze wykorzystanie surowców mineralnych dla medycyny, zdrowia i rekreacji.	C	B	W ten sposób ukierunkowane wykorzystanie surowców mineralnych w ograniczony sposób wykazuje związek zarówno z CO jak i CS
CO 2.5.	Ograniczanie emisji do atmosfery	A	X	Zapis niejednoznaczny - emisją jest również wprowadzanie energii czyli np. hałasu i wibracji do atmosfery co ściśle wiąże się z CO 2.12. Stan akustyczny województwa. W związku z tym rekomenduje się wprowadzenie zapisu "Ograniczenie emisji substancji do atmosfery".

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
poprzez:	Modernizację układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, a także indywidualnych źródeł ciepła, przez m.in. instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza oraz stosowanie paliw niskoemisyjnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Centralizację systemów grzewczych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję niskoemisyjnych form transportu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Uwzględnianie ochrony powietrza w planach zagospodarowania przestrzennego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.6.	Uporządkowanie gospodarki odpadami	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Promocję niskoodpadowych i bezodpadowych technologii w gospodarce.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie skali selektywnej zbiórki odpadów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Modernizację systemu selekcji i zagospodarowania odpadów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Kontynuację usuwania azbestu i wyrobów azbestowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zbiórkę i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie skali odzysku surowców i energii z odpadów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Uruchomienie zakładów termicznego unieszkodliwiania odpadów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowę biogazowni na składowiskach odpadów komunalnych i w oczyszczalniach ścieków.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zmniejszanie ilości odpadów biodegradowalnych zawartych w strumieniu odpadów komunalnych kierowanych na składowiska.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wdrażanie proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów z zastosowaniem najlepszych dostępnych technik.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.7.	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Kontynuację wyposażania aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej.	A	A	Zapis "wyposażania aglomeracji" oznacza ograniczenie się jedynie do aglomeracji poznańskiej i ewentualnie kalisko-ostrowskiej (wspomnianych w Projekcie ZSRWW), wprowadzenie zapisu "...wyposażanie terenów zurbanizowanych w..." rozszerzy zakres możliwych działań.
	Wyposażanie obszarów wiejskich w indywidualne, ekologiczne systemy oczyszczania ścieków.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę gospodarki osadami ściekowymi i większe ich wykorzystanie w biogazowniach.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Upowszechnianie zasady inwestowania w systemy kanalizacyjne przed inwestycjami w zabudowę.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowę, rozbudowę oraz modernizację sieci wodociągowej, ujęć i stacji uzdatniania wody.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozbudowę infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wdrażanie nowoczesnych technologii służących oszczędzaniu wody oraz powtórnemu wykorzystaniu wód zużytych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.8.	Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Zwiększenie skali sztucznej retencji, zarówno retencji małej poprawiającej zaopatrzenie rolnictwa w wodę, jak i retencji dużej na głównych ciekach wodnych. W tym zakresie priorytetową inwestycją dla Wielkopolski jest zbiornik retencyjny Wielowieś Klasztorna na Prośnie.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Modernizację i rozbudowę budowli hydrotechnicznych zabezpieczających przed powodzią oraz łagodzących jej skutki – rozbudowa systemów wałów i polderów.	B	A	Rekomenduje się zmianę zapisu na "...przed zbyt wysokimi stanami wód i powodzią" gdyż z powodzią mamy do czynienia wtedy gdy wysokie stany wód bezpośrednio zagrażają ludziom lub ich mieniu, a same wysokie stany wód w środowisku są naturalnym zjawiskiem ale ich zbyt wysokie stany mogą zagrażać stanowi przyrody.
	Prace melioracyjne porządkujące stosunki wodne, ograniczające stany ekstremalne.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Odnowę i ochronę ekosystemów wilgotnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ochronę wód przed zanieczyszczeniami rolniczymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ochronę wód podziemnych przed zanieczyszczeniami.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.9.	Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Promocję programów rolno-środowiskowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie ekologicznej produkcji rolnej oraz odnowy tradycyjnych, regionalnych ras zwierząt i odmian roślin.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczanie erozji gleb.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wprowadzanie zadrzewień do przestrzeni rolniczej jako substytutu lasu oraz ochrony przed erozją.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowę i konserwację oraz właściwą eksploatację urządzeń melioracyjnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie edukacji rolniczej i promocję wysokiej jakości żywności oraz produktów tradycyjnych i regionalnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.10.	Promocja postaw ekologicznych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wsparanie i promocję inicjatyw społecznych w sferze ochrony środowiska przyrodniczego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Upowszechnienie współpracy w relacji biznes – nauka – społeczeństwo, w zakresie użytkowania i ochrony zasobów środowiska przyrodniczego.	A	A	Rekomenduje się dodanie w relacjach dotyczących współpracy administrację publiczną.
	Popularyzowanie postaw ekologicznych zwłaszcza wśród dzieci, a także wśród młodzieży i dorosłych.	A	A	Ze względu na powtarzający się zakres działań rekomenduje się ich połączenie.
	Programy i akcje proekologiczne, także wśród przedsiębiorców.	A	A	
	Wsparanie działań sprzyjających poprawie stanu środowiska przyrodniczego podejmowanych przez instytucje publiczne, prywatnych przedsiębiorców oraz zwykłych obywateli.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.11.	Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Integrację źródeł i systemów informacji o stanie środowiska przyrodniczego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozpowszechnianie systemów zarządzania i monitoringu środowiskowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Podniesienie poziomu wiedzy oraz umiejętności osób zaangażowanych w zarządzanie ochroną środowiska.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój systemu monitorowania i reagowania na zagrożenia przyrodnicze.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 2.12.	Poprawa stanu akustycznego województwa	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Budowę ekranów akustycznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję technologii eliminujących lub ograniczających hałas.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Monitorowanie środowiska akustycznego oraz stworzenie mapy akustycznej województwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Uwzględnianie aspektów akustycznych w planach przestrzennych oraz w decyzjach lokalizacyjnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CS 3	Lepsze zarządzanie energią			
CO 3.1.	Racjonalizacja gospodarowania energią	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Rozwój wydajnej kogeneracji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Modernizację sieci przesyłowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Obniżanie energochłonności.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Termomodernizację istniejących budynków oraz budowę nowych o wysokich standardach energetycznych, a także promocję energooszczędności w budownictwie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój scentralizowanych lokalnie systemów ciepłowniczych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję technologii, odbiorników i urządzeń energooszczędnych oraz efektywności energetycznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 3.2.	Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Budowę nowych instalacji energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie potencjału badawczo-rozwojowego na rzecz odnawialnych źródeł energii.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój współpracy sektora naukowego z sektorem przedsiębiorstw dla wdrożenia innowacyjnych rozwiązań.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie działań edukacyjnych i promocyjnych w rozwoju odnawialnych źródeł energii.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie wykorzystania biomasy do produkcji energii.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję odnawialnych źródeł energii wśród przedsiębiorców.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 3.3.	Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Zapewnienie nieprzerwanej produkcji i dostaw energii zaspokajającej potrzeby regionu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie działań wykorzystujących lokalne zasoby energii.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozbudowę sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie inwestycji zapewniających bezpieczeństwo energetyczne i rozwój regionu, w tym rozbudowę sieci przesyłowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Tworzenie warunków dla rozwoju energetyki jądrowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Uwzględnianie bezpieczeństwa energetycznego w planowaniu przestrzennym.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CS 4	Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych			
CO 4.1.	Wsparcie poznańskiego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Zwiększenie powiązań komunikacyjnych stolicy regionu z otoczeniem, wraz z modernizacją poznańskiego węzła komunikacyjnego, w tym po-prawa stanu komunikacji zbiorowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój lotniska Poznań-Ławica.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój poznańskiego ośrodka akademickiego i badawczego oraz wsparcie jego powiązania z gospodarką, jako źródła innowacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie infrastruktury społecznej służącej całemu regionowi.	A	B	Działanie odnosi się do całego regionu - brak akcentu roli poznańskiego obszaru metropolitalnego w tym działaniu. Rekomenduje się uszczegółowienie zapisu lub jego usunięcie.
	Usuwanie negatywnych skutków koncentracji mieszkańców i gospodarki, w tym rewitalizacja poszczególnych dzielnic.	A	C	Działanie bez zapisu "...w tym rewitalizacja..." byłoby bardziej spójnym z celem operacyjnym, trudno doszukać się spójności działań związanych z rewitalizacją dzielnic miast poznańskiego obszaru metropolitalnego z jego wpływem na rozwój regionu.
	Rozbudowę i wzmocnienie pozycji Międzynarodowych Targów Poznańskich.	B	A	Rozbudowa i wzmocnienie Międzynarodowych Targów Poznańskich może wykazywać niską zdolność do wzmocnienia spójności województwa i przewyższania różnic rozwojowych.
	Rozwój funkcji konferencyjnych i kongresowych oraz sportowych o charakterze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Wzmacnianie powiązań kooperacyjnych Poznania z otoczeniem regionalnym.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczanie antropopresji na środowisko przyrodnicze.	B	C	Działanie zbyt ogólnie określone i wykazujące niski stopień spójności z CO 4.1. Działanie to realizowane jest w całości w CS 2. Rekomenduje się usunięcie działania.
	Wsparcie podstawowej infrastruktury komunalnej.	B	B	Tego typu działania w poznańskim obszarze metropolitalnym posiada relatywnie niewielki wpływ na rozwój regionu.
	Aktywizację i wzmocnienie pozarolniczych funkcji terenów wiejskich leżących w granicach poznańskiego obszaru metropolitalnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie funkcji gospodarczych, usługowych i społecznych miast poznańskiego obszaru metropolitalnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 4.2.	Wzmocnienie rozwojowych funkcji ośrodków regionalnych i subregionalnych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Poprawę stanu infrastruktury komunalnej i komunikacyjnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój usług kulturalnych i społecznych szczególnie w zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój funkcji akademickich, badawczych i edukacyjnych, szczególnie w powiązaniu z lokalnym rynkiem pracy i gospodarką.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój instytucji otoczenia biznesu i wsparcie kooperacji w gospodarce.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 4.3.	Wsparcie ośrodków lokalnych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Przeciwdziałanie odpływowi ludności.	B	B	zadanie sformułowane bardzo ogólnie co utrudnia rzetelną ocenę spójności.
	Poprawę dostępności komunikacyjnej do większych ośrodków.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę dostępności podstawowych usług.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczenie wykluczenia cyfrowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Aktywizację środowisk lokalnych na rzecz rozwoju.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie lokalnej gospodarki.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie rozwoju zaplecza usługowego dla rolnictwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 4.4.	Rozwój obszarów wiejskich	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wzmocnienie kapitału ludzkiego i rozwój edukacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie sektorów pozarolniczych oraz wzmocnienie endogenicznej bazy ekonomicznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój turystyki w tym turystyki wiejskiej i agroturystyki.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Przeciwdziałanie procesom migracyjnym.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie możliwości zatrudnienia przez zwiększenie mobilności zawodowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowę infrastruktury związanej z odnawialnymi źródłami energii.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zapewnienie efektywnej infrastruktury transportowej i poprawę transportu zbiorowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Tworzenie instytucjonalnych warunków do zwiększenia inwestycji poza-rolniczych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Stymulowanie rozwoju lokalnego oraz inicjatyw lokalnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Propagowanie i wdrażanie idei odnowy wsi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 4.5.	Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Plany kompleksowej aktywizacji obejmujące instrumenty stosowane w ramach innych celów, ukierunkowane na specyficzną sytuację na tych obszarach.	B	B	Zadanie sformułowane bardzo ogólnie co utrudnia ocenę spójności, cel ten wymaga uszczegółowienia.
CO 4.6.	Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Kompleksowe, zintegrowane programy rewitalizacji obejmujące instrumenty stosowane w ramach innych celów, ukierunkowane na	B	B	Zadanie sformułowane bardzo ogólnie co utrudnia ocenę spójności, cel ten wymaga uszczegółowienia. Skoro w celu mowa o restrukturyzacji, odnowie i rewitalizacji należy

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	specyficzną sytuację na tych obszarach.			dodać te elementy również w propozycji działań a nie wyłącznie pozostawać przy rewitalizacji.
CO 4.7.	Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Poprawę dostępności komunikacyjnej do usług.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie systemowych rozwiązań (prawnych, formalnych, organizacyjnych) zwiększających popyt i podaż usług publicznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie zaangażowania podmiotów gospodarki społecznej w realizację usług publicznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę podaży usług, w tym e-usług.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 4.8.	Wspieranie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Kompleksowe programy rewitalizacji i aktywizacji gospodarczej wykorzystującej walory kulturowe.	B	A	Działanie w ograniczonym stopniu może sprzyjać wzmocnieniu spójności województwa i przewyżczeniu różnic rozwojowych.
	Tworzenie parków kulturowych.	B	A	Działanie w ograniczonym stopniu może sprzyjać wzmocnieniu spójności województwa i przewyżczeniu różnic rozwojowych.
	Promocja terenów o wybitnych walorach kulturowych.	B	A	Działanie w ograniczonym stopniu może sprzyjać wzmocnieniu spójności województwa i przewyżczeniu różnic rozwojowych.
CS 5	Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki			
CO 5.1.	Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	W ramach tego celu realizowana będzie Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010 - 2020. W odniesieniu do gospodarki dokument ten proponuje przede wszystkim działania w następującym zakresie:	X	X	X
	Program Innowacyjne przedsiębiorstwa – mający na celu zwiększenie świadomości i potrzeb przedsiębiorstw w zakresie wprowadzania innowacji procesowych i produktowych oraz podniesienie atrakcyjności produktów i usług w oparciu o innowacyjny design przez wsparcie we wprowadzaniu innowacji w tym zakresie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Program: Skuteczne instytucje otoczenia biznesu – mający na celu identyfikację, ocenę i kategoryzację usług instytucji otoczenia biznesu we współpracy z tymi podmiotami, zapewnienie usług instytucji otoczenia biznesu dla przedsiębiorstw odpowiadające liniom horyzontalnym oraz wzmocnienie doskonałości w zarządzaniu, innowacyjność i internacjonalizację, zapewnienie usług instytucji otoczenia biznesu dla nowych i funkcjonujących na rynku przedsiębiorstw wysoko innowacyjnych, a także zapewnienie usług instytucji otoczenia biznesu dla jednostek naukowo-badawczych wspierających udział w projektach europejskich oraz współpracę z gospodarką	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Program: Współpraca nauki z gospodarką – mający na celu zwiększenie wpływu wielkopolskiej nauki na rozwój gospodarczy regionu przez wspieranie działań oraz ułatwianie uzyskania oraz uzupełnianie źródeł ich finansowania w zakresie trzech linii horyzontalnych: przedsiębiorczość, innowacyjność i internacjonalizacja.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.2.	Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Poprawę jakości szkolnictwa wyższego w regionie.	A	B	Działanie mało precyzyjnie określone, dodatkowo w pełni realizowane jest w osobnym celu operacyjnym CO 6.2.
	Wzmocnienie kadry naukowo-badawczej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie komercjalizacji innowacyjnych branż.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Zwiększenie nakładów na badania i rozwój.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzrost współpracy sfery B+R z gospodarką.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie gospodarczych elementów regionalnych specjalizacji, w szczególności jednostek B+R specjalizujących się między innymi w dziedzinie oprogramowania komputerowego, optoelektronice, designie, nanotechnologii, matematyce, fizyce, chemii, biologii, biotechnologii i biochemii.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie badań w kluczowych dla regionu kierunkach: między innymi o charakterze molekularnym, genetycznym, biotechnologicznym i immunologicznym.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.3.	Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wsparcie powstawania klastrów i czynników wzmacniających ich rozwój.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję tworzenia sieci i powiązań kooperacyjnych w gospodarce.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zaangażowanie samorządów, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, jednostek naukowych i innych instytucji w budowę sieci współpracy przedsiębiorstw oraz podmiotów gospodarki społecznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie wspólnych działań marketingowych przedsiębiorstw.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie partnerstwa publiczno-prywatnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.4.	Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Rozszerzenie zakresu, skali i jakości usług instytucji otoczenia biznesu dla przedsiębiorstw oraz ich dostosowanie do potrzeb.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Tworzenie i rozwój instytucji świadczących usługi dla przedsiębiorstw i nauki (w tym Innowacyjnych Instytucji Otoczenia Biznesu) i ich sieci.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie organizacji non-profit działających na rzecz rozwoju przedsiębiorczości.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocja współpracy z/pomiędzy Instytucjami Otoczenia Biznesu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie zakresu specjalizacji Instytucji Otoczenia Biznesu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększanie efektywności usług dla biznesu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.5.	Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnych specjalizacji w gospodarce	A	X	Brakuje m.in. odwołania do zadań edukacji i szkolnictwa wyższego ukierunkowanego na te specjalizacje. Rekomenduje się uzupełnienie listy przykładowych działań o te kwestie.
poprzez:	Wsparcie sektorów kreatywnych, w tym kultury i designu.	A	B	Działanie mało precyzyjnie określone.
	Wsparcie kluczowych, inteligentnych sektorów gospodarki, wynikających z Regionalnej Strategii Innowacji.	A	B	Działanie mało precyzyjnie określone.
	Rozwój edukacji na kierunkach twórczych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.6.	Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Tworzenie i rozwój instrumentów wsparcia, między innymi dla przedsiębiorstw komercyjnych i społecznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Pogłębienie współpracy regionu z instytucjami finansowymi zajmującymi się nowoczesną inżynierią finansową.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję nowoczesnych instrumentów wsparcia przedsiębiorczości.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.7.	Doskonalenie kadr gospodarki	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Rozwój systemu kształcenia na styku edukacji i przedsiębiorstw.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie form zatrudnienia połączonego z edukacją.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Wsparcie edukacji wzmacniającej zdolności samozatrudniania.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Podniesienie poziomu kwalifikacji kadry zarządczej przedsiębiorstw.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Edukację rolników w zawodach nierolniczych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję elastycznych form zatrudnienia.	A	B	Działanie to wykazuje pośredni związek z doskonaleniem kadr gospodarki.
	Tworzenie warunków dla telepracy.	A	B	Działanie to wykazuje pośredni związek z doskonaleniem kadr gospodarki.
	Rozwój doradztwa w zakresie zmiany lub modyfikacji działalności gospodarczej w kierunku zwiększania innowacyjności.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.8.	Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Inwestycje w infrastrukturę ułatwiającą prowadzenie działalności gospodarczej, polegające na uzbrajaniu terenów i budowy dogodnych do nich dojazdów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocja terenów inwestycyjnych w kraju i za granicą oraz tworzenie systemu informacji o terenach inwestycyjnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Porządkowanie stosunków własnościowych i prawnych w gospodarowaniu gruntami.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.9.	Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Cel ten wynika ze „Strategii Promocji Gospodarczej Województwa Wielko-polskiego na lata 2011 - 2020” i realizowany będzie przede wszystkim przez:	X	X	X
	Pobudzenie współpracy instytucjonalnej na rzecz promocji gospodarczej na rzecz budowy Systemu Promocji Gospodarczej Wielkopolski.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę wizerunku i rozpoznawalności regionu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozszerzenie działalności wielkopolskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych, także w skali globalnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zapewnienie napływu inwestycji pozwalających na podnoszenie konkurencyjności regionu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie czynników przyciągających nowych inwestorów, w tym czynników społeczno-kulturowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie pozycji Wielkopolski jako lidera targów, konferencji i wyjazdów motywacyjnych oraz turystyki biznesowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Organizację misji gospodarczych umożliwiających nawiązywanie współpracy z zagranicznymi kooperantami.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie udziału rodzimych przedsiębiorców w targach, misjach i wystawach.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój marketingu terytorialnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.10.	Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Rozwój doradztwa rolniczego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie inwestycyjne gospodarstw rolnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie rozwoju i promocję rolnictwa ekologicznego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie tworzenia grup producentów rolnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Przekwalifikowywanie zawodowe pracujących w rolnictwie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Scalanie gruntów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie rozwoju sieci sprzedaży produktów tradycyjnych i regionalnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 5.11.	Rozwój gospodarki społecznej	B	X	Rozwój tego sektora gospodarki i związanych z nim działań w relatywnie przeciętnym stopniu może przyczynić się do rozwoju inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki (B dla wszystkich działań). W związku z brakiem innego celu strategicznego dotyczącego gospodarki rekomenduje

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
				się pozostawienie w tym celu strategicznym.
poprzez:	Instytucjonalne stworzenie zasad rozwoju ekonomii społecznej – w tym wizji rozwoju solidarności społecznej i wypracowanie wieloletniego planu działań na rzecz wsparcia, upowszechniania i rozwoju przedsiębiorczości społecznej w regionie.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym. Rekomenduje się stosowanie ujednoliconej terminologii - skoro CO 5.11. określono jako rozwój gospodarki społecznej to należy konsekwentnie ten zapis stosować w opisie działań (a nie zamiennie z ekonomią społeczną).
	Wypracowanie/przyjęcie/realizację podstawowych kierunków rozwoju ekonomii solidarności w Wielkopolsce: (reintegracja zawodowa, integracja społeczna, rozwój usług społecznych, rozwój aktywności lokalnej, edukacja obywatelska, idea solidaryzmu społecznego).	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Stworzenie/wzmocnienie/utrzymanie sieci infrastrukturalnego wsparcia ekonomii solidarności.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Zaprojektowanie mechanizmów współpracy samorządu województwa z samorządami powiatowymi i gminnymi w tym zakresie.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym. Rekomenduje się zmianę zapisu - "w tym zakresie" na "w ramach gospodarki społecznej".
	Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie współpracy trójsektorowej na rzecz rozwoju gospodarki społecznej;	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Wspieranie wykorzystania gospodarki społecznej jako pola aktywizacji zawodowej i społecznej grup defaworyzowanych np. osób niepełnosprawnych;	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Wspieranie wykorzystania narzędzi odpowiedzialnych zamówień publicznych wspierających podmioty gospodarki społecznej m.in. klauzule społeczne;	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Promocja społecznego zaangażowania biznesu na rzecz gospodarki społecznej poprzez partnerstwa prywatno-społeczne;	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Realizacja działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie gospodarki społecznej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Budowanie i upowszechnianie modelu odpowiedzialnej wspólnoty wykorzystującej zasoby lokalne i dostępne narzędzia np. gospodarkę społeczną.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Określenie/poszerzenie/monitorowanie mechanizmów promocji rozwoju sektora ekonomii solidarności.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Utworzenie Wielkopolskiego Centrum Ekonomii Solidarności (WCES)	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
CO 5.12.	Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki	B	X	Rozwój tego sektora gospodarki i związanych z nim działań w relatywnie przeciętnym stopniu może przyczynić się do rozwoju inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki (B dla wszystkich działań). W związku z brakiem innego celu strategicznego dotyczącego gospodarki rekomenduje się pozostawienie w tym celu strategicznym.
poprzez:	Stworzenie koncepcji „srebrnego” sektora w Wielkopolsce.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Wspieranie inwestycji w zakresie usług społecznych.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Tworzenie instrumentów wsparcia przedsiębiorczości srebrnego sektora gospodarki.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Rozwój infrastruktury instytucji trzeciego sektora.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Wzmacnianie partnerstwa administracji z mieszkańcami.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Promocję komunikacji społecznej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
CO 5.13.	Rozwój biznesu i usług zdrowotnych	B	X	Rozwój tego sektora gospodarki i związanych z nim działań w relatywnie przeciętnym stopniu może przyczynić się do rozwoju inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki (B dla wszystkich działań). W związku z brakiem innego celu strategicznego dotyczącego gospodarki rekomenduje się pozostawienie w tym celu strategicznym.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
				się pozostawienie w tym celu strategicznym.
poprzez:	Rozbudowę infrastruktury dla promocji zdrowego stylu życia.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Rozbudowę ogólnodostępnej oraz komercyjnej infrastruktury aktywnego odpoczynku.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Tworzenie wyspecjalizowanych ośrodków rehabilitacji, rekreacji i odnowy biologicznej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Wykorzystanie naturalnych warunków środowiska dla zdrowia, rekreacji i wypoczynku.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Rozbudowę infrastruktury dla turystyki medycznej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Rozbudowę infrastruktury uzdrowiskowej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Wsparcie sektora usług medycyny estetycznej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
CS 6	Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia			
CO 6.1.	Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wsparcie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczególnie w zawodach technicznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój systemu doradztwa zawodowego w szkołach – wczesnej diagnozy predyspozycji zawodowych w kontekście lokalnego rynku pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół do potrzeb rynku pracy i aspiracji uczniów, w tym upowszechnianie kształcenia modułowego w obszarze edukacji zawodowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Remonty, modernizację i rozbudowę infrastruktury oświatowej oraz jej doposażenie, w tym rozbudowę infrastruktury informatycznej, budowę laboratoriów zawodowych i centrów multimedialnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie systemu dojazdów do szkół, szczególnie dla mieszkańców obszarów wiejskich.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój i finansowanie regionalnych systemów stypendialnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Stworzenie i rozwój systemu monitorowania i prognozowania kształcenia dzieci, młodzieży i studentów, w tym absolwentów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Upowszechnianie kształcenia ustawicznego i kształcenia przez całe życie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie tworzenie centrów kształcenia ustawicznego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, młodzieży oraz dorosłych.	A	A	Działanie określone bardzo ogólnie. Większość powyższych działań ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych, samo sformułowanie działania stanowi pewnego rodzaju powtórzenie celu operacyjnego, rekomenduje się usunięcie zapisu działania.
CO 6.2.	Wsparcie szkolnictwa wyższego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Podniesienie jakości kształcenia przez wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie rozwoju infrastruktury kształcenia akademickiego, szczególnie w zakresie kierunków ścisłych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój regionalnych ośrodków akademickich kształcących kadrę dla lokalnej gospodarki.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję za granicą regionalnego kształcenia akademickiego.	C	B	Lepszym sformułowaniem byłoby "wsparcie promocji za granicą...", relatywnie przeciętny (a nawet niewielki) związek może wykazywać promocja regionalnego kształcenia akademickiego za granicą ze wzrostem kompetencji mieszkańców i poziomem zatrudnienia.
	Rozwój regionalnego systemu stypendialnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój badań i stworzenie regionalnego systemu prognozowania potrzeb kształcenia akademickiego w celu dostosowania kształcenia do potrzeb.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Wsparcie współpracy uczelni regionalnych i ich integracji w jednostki silniejsze i bardziej konkurencyjne.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 6.3.	Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Rozwój poradnictwa zawodowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocja przedsiębiorczości społecznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie systemu poradnictwa w zakresie własnej działalności gospodarczej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój instrumentów finansowych wspierających rozpoczynanie działalności gospodarczej oraz edukację osób.	A	A	Określenie "...oraz edukację osób" jest niezrozumiałe, nie wiadomo czy chodzi o edukację osób w tym zakresie czy w ogóle? Rekomenduje się uszczegółowienie zapisu.
	Systemy stypendiów i staży.	A	A	Rekomenduje się zmianę na "Rozwój i promocja systemu stypendiów i staży"
	System szkoleń rozwijających pozazawodowe umiejętności na rynku pracy i w biznesie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 6.4.	Promocja postaw innowacyjnych	A	X	Przy tak sformułowanych działaniach rekomenduje się zmianę nazwy celu na np.: "Rozwój i promocja postaw kreatywnych i innowacyjnych"
poprzez:	Zapewnienie możliwości udziału dzieci i młodzieży na każdym poziomie nauczania w zajęciach stymulujących kreatywność i przedsiębiorczość, umiejętność pracy w grupie, otwartość i tolerancję, zainteresowania naukowe, znajomość języków obcych i umiejętność realizacji projektów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwiązywanie problemów opartych na wykorzystaniu wiedzy z różnych przedmiotów, działania w środowiskach wirtualnych, a także oceny i podejmowania ryzyka.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zapewnienie wyposażenia szkół i przedszkoli umożliwiającego realizację nowoczesnych treści nauczania.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Podniesienie umiejętności nowoczesnego zarządzania szkołami i realizacji innowacyjnych projektów edukacyjnych wśród dyrektorów placówek.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Usprawnienie mechanizmów współodpowiedzialności i dialogu z uczniami i ich rodzicami jako mechanizmu wprowadzania innowacji w edukacji skoncentrowanych na użytkowniku.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 6.5.	Poprawa organizacji rynku pracy	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wypracowanie narzędzi i metod współpracy przedsiębiorstw ze szkołami tak, aby szkolnictwo zawodowe „nadążało” za potrzebami rynku pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wdrożenie odpowiednich rozwiązań organizacyjnych oraz podnoszenie kompetencji pracowników.	A	B	Rekomenduje się uściślenie określenia "odpowiednich rozwiązań organizacyjnych" i uściślenie o jakich pracowników chodzi – czy pracowników ogółem? czy pracowników instytucji organizacyjnych rynku pracy?
	Poprawa sytuacji na rynku pracy przez nieustanny monitoring rynku pracy w celu skutecznego równoważenia popytu i podaży miejsc pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój systemu doradztwa zawodowego – wczesnej diagnozy predyspozycji zawodowych w kontekście lokalnego rynku pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Upowszechnienie, wdrożenie i promowanie modelu współpracy szkół, przedsiębiorstw oraz urzędów pracy wypracowanego i rozpoczętego w ramach projektu Wielkopolski system monitorowania i prognozowania.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozbudowanie i upowszechnienie systemu doradztwa zawodowego i diagnozowania potrzeb szkół i rynku pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocja podejmowania nauki na kierunkach zawodowych, w tym technicznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 6.6.	Rozwój kształcenia ustawicznego	A	X	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
poprzez:	Tworzenie systemowych rozwiązań motywujących zarówno pracodawców, jak i pracowników, do inwestowania czasu i kapitału w podnoszenie kwalifikacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promowanie i zwiększanie dostępności do kształcenia ustawicznego dla wszystkich grup wiekowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Uświadamianie istotnej roli, jaką odgrywa idea uczenia się przez całe życie, w tym budowanie systemowych rozwiązań motywujących zarówno pracowników, jak i pracodawców do inwestowania czasu i kapitału w podnoszenie swoich kwalifikacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia i szkolenia.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój współpracy samorządu województwa z samorządami lokalnymi w zakresie wdrożenia, utrzymania i rozwijania Wielkopolskiego systemu monitorowania i prognozowania.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocja strategicznych kierunków kształcenia ustawicznego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CS 7	Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa			
CO 7.1.	Wzmocnienie aktywności zawodowej	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Ułatwianie łączenia pracy z opieką nad dziećmi i osobami starszymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Efektywną aktywizację zawodową osób niepracujących i poszukujących pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększanie mobilności przestrzennej pracowników i osób poszukujących pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie elastycznego podejścia do czasu pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wyrównywanie szans różnych grup społeczno-demograficznych na rynku pracy.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Integrację na rynku pracy migrantów powrotnych i imigrantów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie innowacyjnych form pracy, w tym gospodarki społecznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie zdolności do zatrudnienia osób 50+.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie wykorzystywania narzędzi skutecznej aktywizacji zawodowej np. poprzez gospodarkę społeczną.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.2.	Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Działania pronatalistyczne i prorodzinne.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Upowszechnienie dostępu do różnych form opieki nad dziećmi oraz upowszechnienie wychowania przedszkolnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zmniejszanie kosztów utrzymania dziecka oraz zwiększanie wsparcia materialnego dla rodzin z dziećmi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie dostępności mieszkań, w tym w ramach wynajmu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Stworzenie warunków do rozwoju „srebrnej gospodarki”.	A	A	W ramach tego działania może być realizowane działanie „Rozwój systemu usług adresowanych do niesamodzielnych osób starszych.” Rekomenduje się połączenie działań.
	Rozwój systemu usług adresowanych do niesamodzielnych osób starszych.	A	A	Działanie może być realizowane w ramach działania „Stworzenie warunków do rozwoju „srebrnej gospodarki”. Rekomenduje się połączenie działań.
CO 7.3.	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Rozwijanie sieci gabinetów lekarzy rodzinnych oraz środowiskowej opieki pielęgniarstwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój zintegrowanego systemu ratownictwa medycznego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój zintegrowanego systemu wczesnej	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	diagnozy i rehabilitacji oraz wspieranie powszechnego dostępu do rehabilitacji w środowisku lokalnym.			
	Racjonalizację rozmieszczenia i wykorzystania zasobów stacjonarnej opieki zdrowotnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój zróżnicowanych form opieki długoterminowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój systemu wczesnej interwencji kardiologicznej i kardiochirurgicznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia nowotworów złośliwych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Usprawnienie opieki psychiatrycznej i psychogeriatrycznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wdrożenie systemu funkcjonalnych powiązań jednostek organizacyjnych ochrony zdrowia.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój form opieki domowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym i zakażeniom.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwijanie profilaktyki zdrowotnej głównych problemów zdrowotnych, w tym chorób cywilizacyjnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Dostosowywanie kształcenia medycznego do potrzeb oraz poprawę jego warunków.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Dostosowywanie opieki medycznej do wyzwań demograficznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój opieki paliatywnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Integracja instytucji publicznych i prywatnych na rzecz poprawy zdrowia mieszkańców regionu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.4.	Promocja zdrowego stylu życia	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wzmocnianie zdrowego stylu życia i zachowań prozdrowotnych, w szczególności w zakresie odżywiania, aktywności fizycznej i psycho-społecznej poprzez rozwój edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zmniejszanie upowszechnienia palenia tytoniu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zmniejszenie skali i struktury spożycia alkoholu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ograniczanie używania substancji psychoaktywnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Tworzenie infrastruktury dla podtrzymania aktywności fizycznej i psychospołecznej, w szczególności seniorów	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę stanu środowiska życia i pracy.	A	A	Działanie sformułowane zbyt ogólnie.
CO 7.5.	Wzmocnianie włączenia społecznego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Działania na rzecz zapobiegania zjawisku wykluczenia społecznego poprzez szeroko rozumianą integrację społeczną.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowanie nowej jakości form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonym.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wykorzystywanie modelowych rozwiązań w zakresie aktywnej integracji i gospodarki społecznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowę potencjału instytucjonalnego na rzecz zapobiegania i łagodzenia skutków wykluczeń.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Opracowanie narzędzi i metod pozwalających na rozpoznawanie i diagnozę zjawisk kryzysowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowa systemu wczesnej interwencji w przypadku zagrożenia sytuacją kryzysową w rodzinie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży oraz zapewnienie aktualnej, atrakcyjnej oferty edukacyjnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie zaangażowania wszystkich mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.6.	Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Rozwój gminnych i powiatowych placówek	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	pomocy społecznej świadczących różnorodne usługi socjalne wynikające z potrzeb społeczności lokalnych.			
	Wspieranie zaangażowania wspólnot lokalnych i władz samorządowych w stosowaniu rozwiązań gospodarki społecznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Jakościowy rozwój usług.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych w zakresie aktywnej integracji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą społeczną i aktywną integracją.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.7.	Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Inwestycje poprawiające stan infrastruktury sportu i rekreacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Inwestycje w przedsiębiorstwa świadczące usługi w tym zakresie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Programy aktywizujące mieszkańców dla sportu i rekreacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wspieranie wzrostu czynnego lub biernego udziału kultury w życiu mieszkańców.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Aktywizację i wsparcie pozarządowych podmiotów oraz organizacji turystycznych i kulturalnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Odbudowę i utrzymanie materialnego dorobku kultury i dziedzictwa regionu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.8.	Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wsparcie inicjatyw na rzecz umacniania życia rodzinnego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie świadomości lokalnej, regionalnej i narodowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Tworzenie i wsparcie form samoorganizacji społecznej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie edukacji obywatelskiej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję aktywności lokalnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój infrastruktury instytucji trzeciego sektora.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmacnianie partnerskiej współpracy administracji z mieszkańcami.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję komunikacji społecznej, w tym dialogu międzypokoleniowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.9.	Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Wzmacnianie systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozbudowę systemu wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie na rynku pracy rodziców, w tym samotnie wychowujących dzieci.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie rodzin wielodzietnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Podniesienie poziomu opieki nad matką i dzieckiem oraz wzmocnienie opieki prenatalnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.10.	Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Poprawę warunków dla utrwalania tożsamości oraz upowszechniania dorobku kultury.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwój cyfrowego systemu zarządzania dobrami kultury.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie rozwoju kultury jako jednego z kreatywnych sektorów gospodarki regionu i rozwój przedsiębiorczości w tej dziedzinie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję kultury regionalnej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie pluralizmu kulturowego jako rozwojowej przeciwwagi dla dziedzictwa kulturowego regionu, odpowiedzialnego za stałe elementy kultury.	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	Stymulacja przepływu treści kulturowych (transfer międzykulturowy) oraz wewnętrznej innowacji w sferze kultury, jako niezbędnych czynników rozwoju kultury.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zmniejszanie przestrzennych, społecznych i ekonomicznych dysproporcji w dostępie do kultury.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 7.11.	Poprawa warunków mieszkaniowych	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Przygotowywanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Pomoc publiczną dla budujących mieszkania socjalne.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rewitalizację dzielnic mieszkaniowych wraz z poprawą ogólnodostępnej infrastruktury usług i wypoczynku.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie systemu tanich mieszkań na wynajem.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wsparcie systemu mieszkań socjalnych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CS 8	Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem			
CO 8.1.	Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Stworzenie zaplecza analitycznego dla zarządzania rozwojem, w tym stworzenie obserwatorium rozwoju regionu (regionalnego obserwatorium terytorialnego) i współpraca z nauką w tym zakresie.	A	A	Działania uzupełniające się. Rekomenduje się ich połączenie.
	Stworzenie systemów monitorowania procesów społeczno-gospodarczych w województwie.	A	A	
	Przygotowywanie dokumentów programowych: strategicznych i operacyjno-wdrożeniowych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Budowa systemu kształcenia kadr dla zarządzania rozwojem regionu.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie kadr administracji samorządowej, partnerów społecznych i gospodarczych zajmujących się rozwojem i realizacją projektów.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmocnienie integralności strategicznego zarządzania rozwojem i planowania przestrzennego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Współpracę z innymi regionami w zakresie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę jakości partnerskiego przywództwa regionalnego, zdolnego do efektywnego zarządzania regionem.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Rozwijanie partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych jako elementów zarządzania regionem, wsparcia władzy oraz rozwoju społeczno-gospodarczego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Tworzenie instrumentów i systemów zarządzania przestrzenią i informacjami o przestrzeni województwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję udziału organizacji pozarządowych, jako partnera administracji, w zarządzaniu regionem.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 8.2.	Budowa wizerunku województwa i jego promocja	B	X	Tak sformułowany cel operacyjny wykazuje relatywnie przeciętny związek z celem strategicznym określonym jako wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem. Przy braku innego celu strategicznego dedykowanego tego rodzaju działaniom rekomenduje się pozostawienie go w ramach CS 8.
poprzez:	Projekty kompleksowej promocji województwa.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Projekty promocji dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych i Wielkopolski.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Wsparcie dla organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Działalność Biura Informacyjnego Województwa Wielkopolskiego w Brukseli.	A	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Tworzenie, rozwój i promocję regionalnych,	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	zwłaszcza markowych, produktów turystycznych, w tym produktu Wielkopolska Piastów obejmującego Szlak Piastowski.			
	Rozwój struktur organizacyjnych turystyki i zasobów ludzkich, w tym kształcenie i podnoszenie kwalifikacji kadr turystycznych.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Regionalne produkty turystyczne i spożywcze.	B	B	Działanie nieprecyzyjnie określone i powtarzające zakres innych działań w ramach tego celu.
	Promocję odpowiedzialnej działalności społecznej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Realizację projektu „Wielkopolska Brand”.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Eksponowanie tożsamości regionalnej.	B	A	Uwaga sformułowana w celu operacyjnym.
	Umacnianie międzynarodowej współpracy regionalnej województwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 8.3.	Sprawną, innowacyjną administracją samorządową	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Cel ten realizowany będzie m.in. przez programy zapisane w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010 - 2020	X	X	X
	Program „Proinnowacyjny samorząd lokalny” – polegający na zwiększaniu aktywności samorządów lokalnych w zakresie tworzenia kultury innowacyjności na obszarze swojego działania przez usprawnienie urzędu (doskonalenie procesów zarządzania w sektorze publicznym tak, aby podejmowane działania przyczyniały się do długoterminowego rozwoju i konkurencyjności gmin, powiatów i subregionów) oraz przez tworzenie klimatu dla przedsiębiorczości i innowacyjności, w tym budowa zaufania i podstaw dialogu z lokalnymi przedsiębiorstwami, promocję postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i kreatywnych na obszarze oddziaływania samorządu lokalnego, w tym w ramach działań edukacyjnych oraz otwarcie na współpracę z odbiorcami swoich usług oraz partnerami zewnętrznymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Program „Innowacyjny urząd” – polegający na systemowym podejściu do polityki innowacyjnej i koordynacji polityki proinnowacyjnej prowadzonej przez Urząd Marszałkowski i instytucje mu podległe przez poprawę jakości działań proinnowacyjnych prowadzonych bezpośrednio przez Urząd Marszałkowski oraz jednostki organizacyjne i instytucje mu podległe za pomocą ich koordynacji oraz stworzenie warunków do harmonizacji działań proinnowacyjnych prowadzonych przez podmioty wielkopolskiego systemu innowacji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	a także przez	X	X	X
	Rozwijanie e-administracji.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmacnianie kompetencji i profesjonalizmu pracowników administracji samorządowej.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wielowymiarową współpracę samorządu województwa z samorządami lokalnymi.	A	A	Brak zastrzeżeń.
CO 8.4.	Budowa partnerstwa dla innowacji	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Dostarczanie szybkiej, precyzyjnej i łatwo dostępnej informacji dotyczącej działań proinnowacyjnych i innowacyjnych w regionie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Zwiększenie skuteczności działań podmiotów systemu innowacji w zakresie realizacji celów wielkopolskiej polityki innowacyjnej przez ich harmonizację.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Prowadzenie polityki innowacyjnej opartej na faktach.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Promocję kultury innowacyjności w regionie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Stworzenie klimatu dla wdrażania RSI (promocja, informacja, sieć kontaktów).	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Upowszechnianie partnerstwa na rzecz	A	A	Brak zastrzeżeń.

nr	cel	poziom spójności		uwagi
		CS	CO	
	innowacji.			
CO 8.5.	Budowa regionalnych systemów zabezpieczania przed zagrożeniami	A	X	Brak zastrzeżeń.
poprzez:	Budowę systemów zarządzania bezpieczeństwem.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Poprawę standardów, rozwój i integrację systemów ochrony przed zagrożeniami i bezpieczeństwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Bezpośrednie wsparcie dla instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmacnianie zdolności struktur samorządowych do realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego i wymagań obronności państwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Wzmacnianie współpracy między jednostkami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w regionie.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Działania profilaktyczne i informacyjne w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.	A	A	Brak zastrzeżeń.
	Uwzględnianie w dokumentach dotyczących rozwoju regionalnego, planowania i zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego potrzeb i wymagań obronności i bezpieczeństwa.	A	A	Brak zastrzeżeń.

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki prowadzą do wniosku, że większość celów operacyjnych wykazuje wysoką spójność z celami strategicznymi, do których zostały przypisane, co pozwala pozytywnie ocenić ten aspekt struktury drzewa celów ocenianego dokumentu. Wyjątek stanowią Cel strategiczny 5 – Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki oraz Cel strategiczny 8 – Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem, w strukturze których niektóre cele operacyjne wykazuje średnią spójność z celem strategicznym. W przypadku Celu strategicznego 5 – Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, sytuacja taka występują w zakresie relatywnie przeciętnej spójności z:

- Celem operacyjnym 5.11 - Rozwój gospodarki społecznej - rozwój tego sektora gospodarki i związanych z nim działań w relatywnie średnim stopniu może przyczynić się do rozwoju inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki – jednakże ze względu na brak innego celu strategicznego rekomenduje się pozostawienie w ramach celu strategicznego 5,
- Celem operacyjnym 5.12 - Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki - rozwój tego sektora gospodarki i związanych z nim działań w relatywnie średnim stopniu może przyczynić się do rozwoju inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki - jednakże ze względu na brak innego celu strategicznego rekomenduje się pozostawienie w ramach celu strategicznego 5,
- Celem operacyjnym 5.13 - Rozwój biznesu i usług zdrowotnych - rozwój biznesu i usług zdrowotnych i związanych z nimi działań w relatywnie średnim stopniu może przyczynić się do rozwoju inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki - jednakże ze względu na brak innego celu strategicznego rekomenduje się pozostawienie w ramach celu strategicznego 5.

Natomiast w przypadku Celu strategicznego 8 - Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem, średni poziom spójności zidentyfikowano z:

- ♦ Celem operacyjnym 8.2 - Budowa wizerunku województwa i jego promocja - relatywnie przeciętny związek pomiędzy budową wizerunku województwa i jego promocją a wzrostem bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem, przy braku jednak innego celu strategicznego dedykowanego tego rodzaju działaniom.

Dodatkowo w przypadku Celu strategicznego 4 - Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych rekomenduje się rozdzielenie tego celu strategicznego na dwa niezależne cele strategiczne. Pierwszy z nich obejmowałby cele operacyjne 4.1, 4.2 oraz 4.3 i odnosiłby się do kształtowania spójności umożliwiającej wykorzystanie potencjału ośrodków miejskich – aglomeracji miejskiej Poznania, ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych jako ośrodków wzrostu odpowiedzialnych za rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych. Przy czym wśród działań zmierzających do realizacji takiego celu strategicznego należy uwzględnić również takie, które ośrodkom regionalnym, subregionalnym i lokalnym umożliwią z jednej strony korzystanie z narzędzi umożliwiających rozprzestrzenianie procesów rozwojowych na inne jednostki osadnicze, a z drugiej na korzystanie z efektów rozwojowych płynących z innych ośrodków wzrostu. Natomiast drugi z celów strategicznych obejmowałby cele operacyjne 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 oraz 4.8 i odnosiłby się do kształtowania spójności zapewniającej pełne wykorzystanie zasobów endogenicznych obszarów wymagających wsparcia w tym rozwój ich możliwości absorpcyjnych. W tym przypadku konieczne jest odpowiednie ukierunkowanie działań i narzędzi mających na celu umożliwienie tym obszarom umiejętne i skuteczne wykorzystanie możliwości płynących z obszarów wzrostu.

Większość zdefiniowanych w Projekcie ZSRWW działań, które mają służyć realizacji celów operacyjnych i tym samym strategicznych, wykazuje wysoki poziom spójności z tymi celami. Oznacza to, że zakładana operacjonalizacja działań służących wskazanym celom rozwoju została przeprowadzona w sposób konsekwentny i prawidłowy. Uwagi szczegółowe dotyczą m.in. (patrz tabela 6):

- ♦ Działania: Budowa systemów park and ride, które przypisano do Celu operacyjnego 1.1. – Zwiększenie spójności sieci drogowej, a które rekomenduje się przenieść do Celu operacyjnego 1.5 – Rozwój komunikacji zbiorowej,
- ♦ Działanie: Promocja transportu zbiorowego, które przypisano do Celu operacyjnego 1.2 – Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu, a które powiela założenia Celu operacyjnego 1.5 – Rozwój komunikacji zbiorowej, rekomenduje się usunąć lub przenieść do Celu operacyjnego 1.5,
- ♦ Działanie: Podejmowanie działań mających na celu promocję i świadczenie e-usług, które przypisano do Celu operacyjnego 1.3 Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego, rekomenduje się przenieść do Celu operacyjnego 4.7 - Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych lub Celu operacyjnego 8.3 - Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa,

- ♦ Działanie: Modernizacja oraz lepsze wykorzystanie w celach turystycznych kolei wąskotorowych, drezyn oraz parowozów, w tym utrzymanie regularnego ruchu pociągami parowymi, które przypisano do Celu operacyjnego 1.5 – Rozwój komunikacji zbiorowej, rekomenduje się przenieść do Celu operacyjnego 8.2 - Budowa wizerunku województwa i jego promocja,
- ♦ Działanie: Upowszechnianie zasady inwestowania w systemy transportu zbiorowego przed inwestycjami w zabudowę terenu, które przypisano do Celu operacyjnego 1.5 – Rozwój komunikacji zbiorowej, rekomenduje się przenieść do Celu operacyjnego 1.1 - Zwiększenie spójności sieci drogowej,
- ♦ Działania: Ograniczanie antropopresji na środowisko przyrodnicze, które wyróżniono w ramach Celu operacyjnego 4.1 - Wsparcie poznańskiego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu, a które ze względu na pełne pokrycie z działaniami Celu strategicznego 2 – Poprawa stanu środowiska, rekomenduje się usunąć w całości.

Również zakres merytoryczny działań w większości przypadków wykazuje wysoką i istotną zgodność z zakresem merytorycznym celów, do których zostały one przypisane, co pozwala pozytywnie zweryfikować także ten aspekt oceny spójności wewnętrznej Projektu ZSRWW. Wyjątki od tej reguły stanowią m.in. (patrz tabela 6):

- ♦ Działania: Budowa spójnego systemu dróg rowerowych i infrastruktury im towarzyszącej oraz Wsparcie rozwoju ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej, które rekomenduje się połączyć w jedno działanie w ramach Celu operacyjnego 1.1. - Zwiększenie dostępności i spójności komunikacji regionu,
- ♦ Działania: Rewitalizacja „Wielkiej Pętli Wielkopolski” na potrzeby turystyki oraz Dostosowanie rzeki Warty na odcinku stanowiącym część „Wielkiej Pętli Wielkopolski” do możliwości uprawiania turystyki motorowodnej, które rekomenduje się połączyć w jedno działanie w ramach Celu operacyjnego 1.4 – Lepsze wykorzystanie dróg wodnych,
- ♦ Działania: Przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi suburbanizacji oraz Osłabianie negatywnego wpływu działalności człowieka na ekosystemy: usuwanie skutków eutrofizacji, odwadniania ekosystemów, postępującej synantropizacji flory i fauny, które rekomenduje się połączyć w jedno w ramach Celu operacyjnego 2.1 – Wsparcie ochrony środowiska.
- ♦ Działanie: Stworzenie warunków do rozwoju „srebrnej gospodarki” oraz Rozwój systemu usług adresowanych do niesamodzielných osób starszych, rekomenduje się połączyć w jedno działanie w ramach Celu operacyjnego 7.2 - Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym,
- ♦ Działanie: Regionalne produkty turystyczne i spożywcze rekomenduje się włączyć w zakres pozostałych działań wyróżnionych w ramach realizacji Celu operacyjnego 8.2 - Budowa wizerunku województwa i jego promocja, ze względu na powielanie się zakresy merytorycznego zadań,
- ♦ Działania: Stworzenie zaplecza analitycznego dla zarządzania rozwojem, w tym stworzenie obserwatorium rozwoju regionu (regionalnego obserwatorium terytorialnego) i współpraca z nauką w tym zakresie oraz Stworzenie systemów

monitorowania procesów społeczno-gospodarczych w województwie rekomenduje się połączyć w ramach Celu operacyjnego 8.1 - Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu.

Rekomenduje się uwzględnienie w/w uwag na etapie korekty Projektu ZSRWW (patrz Tabela 6).

3.5. Ocena stopnia kwantyfikacji celu głównego, celów strategicznych oraz celów operacyjnych wraz z proponowanymi sposobami ich osiągnięcia i zakładaną terytorializacją

W ocenie celów Projektu ZSRWW wykorzystano metodę SMART, zgodnie z którą każdy ze zdefiniowanych celów powinien być precyzyjny, mierzalny, akceptowalny, realistyczny i terminowy. Precyzyjność rozumie się jako takie sformułowanie celu, które umożliwia jednoznaczną jego interpretację. Spełnienie warunku mierzalności rozumie się jako umożliwienie „sprawdzalności” ich realizacji. Akceptowalność interpretuje się jako trafność ukierunkowania planowanej interwencji, która minimalizuje wystąpienie konfliktu z innymi elementami interwencji. Realistyczność oznacza sformułowanie celów w sposób ambitny, ale jednocześnie możliwy do realizacji. Terminowość rozumie się jako precyzyjne zdefiniowanie celów w wymiarze czasowym. Stosując procedurę przedstawioną szczegółowo w rozdziale 2 zakłada się, że za cele poprawnie dobrane należy uznać wszystkie, które uzyskały w przeprowadzonej ocenie końcowej co najmniej 7 punktów, co stanowi 70% oceny maksymalnej i jednocześnie nie uzyskały oceny „0” w ramach któregośkolwiek z kryteriów (patrz tabela 7). Należy podkreślić, że metoda SMART wykorzystywana jest przede wszystkim do ewaluacji programów operacyjnych, co powoduje, że pewne jej składowe w sytuacji zastosowania do oceny dokumentu strategicznego nie mogą osiągnąć maksymalnych wartości. Sytuacja taka dotyczy przede wszystkim Realistyczności i Terminowości, których pełna ocena może nastąpić dopiero na etapie przygotowywania programów operacyjnych, określających m.in. warunki budżetowe oraz ramy czasowe planowanych działań.

Ocena wskaźników monitorowania, które są miernikami osiągnięcia zakładanego celu, uwzględniała cztery kryteria: trafność, mierzalność, wiarygodność oraz efektywność kosztową. Trafność interpretuje się jako dostosowanie do charakteru celu oraz oczekiwanych rezultatów związanych z jego realizacją. Mierzalność oznacza możliwość wyrażenia wskaźnika w wartościach liczbowych. Wiarygodność rozumie się jako bezpośrednie powiązanie przyczynowo-skutkowe wskaźnika z działaniami służącymi osiągnięciu danego celu przy jednoczesnej łatwości interpretacji oraz wiarygodności dla odbiorców wyników monitoringu. Efektywność kosztowa stanowi konsekwencję kosztów związanych z pozyskiwaniem danych niezbędnych do konstrukcji przyjętych wskaźników. Koszty te nie powinny przekraczać korzyści z tytułu

monitorowania danego zjawiska. Stosując ponownie metodę punktową, której założenia przedstawiono w rozdziale 2, przyjęto że za wskaźniki poprawnie dobrane uznać należy wszystkie, które uzyskały co najmniej 6 punktów w ocenie końcowej, co stanowi 75% oceny maksymalnej i jednocześnie nie uzyskały oceny „0” w ramach któregośkolwiek z kryteriów (patrz tabela 7).

Ewaluacja celów oraz prawidłowości doboru wskaźników została przeprowadzona z uwzględnieniem: oceny celu strategicznego – oceny wskaźników monitorowania celu strategicznego – oceny celu operacyjnego – oceny sposobów osiągnięcia celu operacyjnego – oceny terytorializacji celu operacyjnego.

Tabela 7

Kwantyfikacja celów Projektu ZSRWW oraz wskaźników

Kwantyfikacja celu generalnego							
CELE							
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ
CG	<i>Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.</i>	2	2	2	1	1	8
Nie określono wartości oczekiwanych oraz skali zmian w okresie realizacji strategii. Częściowo zlokalizowano najważniejsze działania poprzez wyznaczenie OSI i OF							
WSKAŹNIKI							
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi
CG W1	PKB per capita (zł na mieszkańca)	2	2	2	2	8	bez uwag
CG W2	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata (%)	2	2	2	2	8	bez uwag
CG W3	Stopa bezrobocia wg BAEL (%)	2	2	2	2	8	bez uwag
CG W4	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca (zł)	2	2	2	2	8	bez uwag
CG W5	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (%)	2	2	2	2	8	bez uwag
CG W6	Udział ludności w wieku 15 – 64 lata z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (%)	2	2	2	2	8	bez uwag
Kwantyfikacja celu strategicznego 1							
CELE							
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ
CS 1	<i>Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu</i>	2	2	2	1	1	8
Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.							
CO 1.1.	Zwiększenie spójności sieci drogowej	2	2	2	1	1	8
Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.							
CO 1.2.	Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu	1	2	2	1	1	7
Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.							
CO 1.3.	Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego	1	2	2	1	1	7
Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.							
CO 1.4.	Lepsze wykorzystanie dróg wodnych	2	2	1	1	1	7
Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Trudny do zaakceptowania ze względu na koszty.							
CO 1.5.	Rozwój komunikacji zbiorowej	2	2	2	1	1	8
Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.							
CO 1.6.	Rozwój komunikacji lotniczej	1	2	2	1	1	7
Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.							

								Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 1 W1	Długość dróg ekspresowych (km)	1	2	1	2	6	drogi ekspresowe nie poprawią dostępności bez właściwej infrastruktury zjazdów - efekt "tunelu"	
CS 1 W2	Drogi publiczne o nawierzchni twardej na 100 km ² (km)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 1 W3	Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputery z dostępem do Internetu (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 1 W4	Długość czynnych linii kolejowych na 10 tys. mieszkańców (km)	1	2	1	2	6	obok długości równie ważnym, jeżeli nie ważniejszym jest stan linii kolejowych (prędkość przejazdu) oraz stan taboru kolejowego (decyzja o dojazdach do pracy)	
CS 1 W5	Ruch pasażerski w portach lotniczych (przyjazdy, wyjazdy, tranzyt) (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 1 W6	Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu (% ogółu)	2	2	2	2	8	bez uwag	
Kwantyfikacja celu strategicznego 2								
CELE								
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ	uwagi
CS 2	Poprawa stanu środowiska	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.1.	Wsparcie ochrony przyrody	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.2.	Ochrona krajobrazu	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.3.	Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 2.4.	Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.5.	Ograniczanie emisji do atmosfery	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 2.6.	Uporządkowanie gospodarki odpadami	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 2.7.	Poprawa gospodarki wodno – ściekowej	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.8.	Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.9.	Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.10.	Promocja postaw ekologicznych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.11.	Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 2.12.	Poprawa stanu akustycznego województwa	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 2 W1	Obszary chronione (% powierzchni województwa)	1	2	2	2	7	poprawa stanu środowiska powinna opierać się na łączeniu form zachowawczych z formami aktywnymi - te drugie nie są wskaźnikowane	
CS 2 W2	Lesistość (% powierzchni województwa)	2	2	2	2	8	bez uwag	

CS 2 W3	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji (ha)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 2 W4	Stopień redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO ₂) w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń zakładów szczególnie uciążliwych (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 2 W5	Emisja CO ₂ do atmosfery z zakładów szczególnie uciążliwych (t)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 2 W6	Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń zakładów szczególnie uciążliwych (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 2 W7	Zmieszane odpady komunalne zdeponowane na składowiskach (% ogółu zmieszanych odpadów komunalnych)	2	2	1	2	7	z jednej strony wskaźnik identyfikuje stopień antropopresji, z drugiej określa przebieg procesów rozwojowych	
CS 2 W8	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (hm ³)	2	2	1	2	7	z jednej strony wskaźnik identyfikuje stopień antropopresji, z drugiej określa przebieg procesów rozwojowych	
CS 2 W9	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków (% ogółu mieszkańców)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 2 W10	Pojemność obiektów małej retencji wodnej (dam ³)	2	2	2	2	8	bez uwag	
Kwantyfikacja celu strategicznego 3								
CELE								
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ	uwagi
CS 3	Lepsze zarządzanie energią	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 3.1.	Racjonalizacja gospodarowania energią	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 3.2.	Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 3.3.	Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 3 W1	Zużycie energii elektrycznej (GWh)	1	2	1	2	6	wskaźnik z jednej strony może służyć do identyfikacji zmian procesów rozwojowych, a z drugiej strony może identyfikować poprawę zarządzania energią - bardzo trudne rozróżnienie interpretacyjne	
CS 3 W2	Produkcja energii elektrycznej z OZE (GWh)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 3 W3	Ludność korzystająca z instalacji gazowej (% ogółu mieszkańców)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 3 W4	Zużycie gazu (tys. m ³)	1	2	1	2	6	wskaźnik z jednej strony może służyć do identyfikacji zmian procesów rozwojowych, a z drugiej strony może identyfikować poprawę zarządzania energią - bardzo trudne rozróżnienie interpretacyjne	
Kwantyfikacja celu strategicznego 4								
CELE								
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ	uwagi
CS 4	Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 4.1.	Wsparcie poznańskiego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 4.2.	Wzmocnienie rozwojowych funkcji ośrodków regionalnych i subregionalnych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.

CO 4.3.	Wsparcie ośrodków lokalnych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 4.4.	Rozwój obszarów wiejskich	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 4.5.	Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 4.6.	Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 4.7.	Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 4.8.	Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 4 W1	Pracujący w podziale na: Poznań, metropolia poznańska, ośrodki subregionalne, lokalne i obszary wiejskie (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 4 W2	Bezrobotni zarejestrowani w podziale na: Poznań, metropolia poznańska, ośrodki subregionalne, lokalne i obszary wiejskie (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 4 W3	Podmioty gospodarki narodowej na 10 000 mieszkańców w podziale na: Poznań, metropolia poznańska, ośrodki subregionalne, lokalne i obszary wiejskie (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 4 W4	Podmioty gospodarki narodowej na wsi prowadzące działalność przemysłową, budowlaną i usługową w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 4 W5	Wskaźnik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego według gmin (opracowany wskaźnik syntetyczny na potrzeby monitorowania strategii) (wartość liczba - OBLICZENIA WŁASNE)	2	2	2	2	8	ew. koszt opracowania wskaźnika	
CS 4 W6	Wskaźnik dostępności do podstawowych usług publicznych według gmin (opracowany wskaźnik syntetyczny na potrzeby monitorowania strategii) (wartość liczbową - OBLICZENIA WŁASNE)	2	2	2	2	8	ew. koszt opracowania wskaźnika	
CS 4 W7	Odsetek osób pracujących poza rolnictwem według gmin (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 4 W8	Ludność w podziale na: Poznań, metropolia poznańska, ośrodki subregionalne, lokalne i obszary wiejskie (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
Kwantyfikacja celu strategicznego 5								
CELE								
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ	uwagi
CS 5	Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.1.	Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.2.	Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.3.	Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 5.4.	Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie

								możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 5.5.	Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnych specjalizacji w gospodarce	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 5.6.	Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.7.	Doskonalenie kadr gospodarki	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.8.	Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.9.	Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.10.	Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.11.	Rozwój gospodarki społecznej	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.12.	Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 5.13.	Rozwój biznesu i usług zdrowotnych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 5 W1	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON na 10 000 ludności (liczba)	1	2	1	2	6	system REGON nie uwzględnia wszystkich podmiotów gospodarczych, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorstw, które mogą mieć istotny wpływ dla rozwoju gospodarczego	
CS 5 W2	Udział podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność B+R (% ogółu podmiotów)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 5 W3	Nakłady finansowe na działalność badawczo-rozwojową na jednego mieszkańca (zł)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 5 W4	Odsetek podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego (%)	1	2	1	2	6	czy budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki jest wprost zależna od podmiotów z kapitałem zagranicznym ?	
CS 5 W5	Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej na jednego mieszkańca (zł)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 5 W6	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 5 W7	Powierzchnia ekologicznych upraw rolnych z certyfikatem (ha IJHARS)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 5 W8	Wartość eksportu ogółem (zł)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 5 W9	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 5 W10	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (zł)	1	2	1	2	6	lepszym wskaźnikiem może być produkcja sprzedana przemysłu wysokiej technologii na 1 mieszkańca (zł)	
Kwantyfikacja celu strategicznego 6								
CELE								
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ	uwagi
CS 6	Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 6.1.	Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.

CO 6.2.	Wsparcie szkolnictwa wyższego	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 6.3.	Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 6.4.	Promocja postaw innowacyjnych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 6.5.	Poprawa organizacji rynku pracy	1	2	2	1	1	7	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Nie doprecyzowano kierunków działań ulegając ogólnej tezie o konieczności kształcenia zawodowego i technicznego. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 6.6.	Rozwój kształcenia ustawicznego	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 6 W1	Kształcenie ustawiczne osób w wieku 25-64 lata (%) z uwzględnieniem podniesienia wieku emerytalnego	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 6 W2	Odsetek studentów na kierunkach ścisłych w ogólnej liczbie studentów (%)	1	2	1	2	6	czy jedynie kierunki ścisłe zapewnią optymalny rozwój gospodarki ?	
CS 6 W3	Dzieci w wieku 3 - 5 lat objęte wychowaniem przedszkolnym na wsi (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 6 W4	Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 6 W5	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata (%) z uwzględnieniem podniesienia wieku emerytalnego	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 6 W6	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 25-64 lata (%) z uwzględnieniem podniesienia wieku emerytalnego	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 6 W7	Osoby w wieku 15-59 lat mieszkające w gospodarstwach domowych bez osób pracujących (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 6 W8	Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym (%)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 6 W9	Wydatki na oświatę i wychowanie z budżetów JST (tys. zł)	1	2	1	2	6	wielkość nakładów nie musi jeszcze świadczyć o ich optymalnym wykorzystaniu	
CS 6 W10	Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
Kwantyfikacja celu strategicznego 7								
CELE								
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ	uwagi
CS 7	Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.1.	Wzmacnianie aktywności zawodowej	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.2.	Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.3.	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.4.	Promocja zdrowego stylu życia	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.5.	Wzmacnianie włączenia społecznego	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.6.	Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.

CO 7.7.	Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu	1	1	2	1	1	6	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii. Rekomenduje się określenie preferencji w zakresie terytorializacji.
CO 7.8.	Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.9.	Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.10.	Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 7.11.	Poprawa warunków mieszkaniowych	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 7 W1	Współczynnik dzietności - liczba urodzonych dzieci przypadająca na jedną kobietę w wieku rozrodczym (15-49 lat) (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 7 W2	Zgodny niemowląt na 10 000 ludności (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 7 W3	Przeciętne dalsze trwanie życia według płci (lata)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 7 W4	Saldo migracji zagranicznych (liczba osób)	1	2	1	2	6	ze względu na migracje nie związane ze zmianą pobytu czasowego wskaźnik nie jest do końca rzetelny	
CS 7 W5	Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata (%) z uwzględnieniem podniesienia wieku emerytalnego	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 7 W6	Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwach domowych (zł)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 7 W7	Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 7 W8	Korzystający z obiektów turystyki - ogółem (liczba)	1	2	1	2	6	Korzystający z obiektów turystycznych to raczej osoby nie będące mieszkańcami - brak zgodności z zakresem celu	
CS 7 W9	Widzowie na przedstawieniach i koncertach wg. miejsca prezentacji (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
CS 7 W10	Mieszkania oddane do użytkowania na 10 000 ludności (liczba)	2	2	2	2	8	bez uwag	
Kwantyfikacja celu strategicznego 8								
CELE								
symbol	cel	P	M	A	R	T	Σ	uwagi
CS 8	Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 8.1.	Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 8.2.	Budowa wizerunku województwa i jego promocja	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 8.3.	Sprawną, innowacyjną administracja samorządowa	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 8.4.	Budowa partnerstwa dla innowacji	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
CO 8.5.	Budowa regionalnych systemów zabezpieczania przed zagrożeniami	2	2	2	1	1	8	Pełna ocena realności i terminowości będzie możliwa na etapie przygotowania programu operacyjnego służącego realizacji strategii.
WSKAŹNIKI								
symbol	wskaźnik	T	M	W	EK	Σ	uwagi	
CS 8 W1	Fundacje, stowarzyszenia, organizacje	1	2	1	2	6	wskaźnik wykorzystywany do identyfikacji	

	społeczne nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 ludności (liczba)						poziomu kapitału społecznego, który tylko pośrednio wiąże się z ukierunkowaniem celu
CS 8 W2	Udział dochodu jst na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach jst. ogółem (%)	2	2	2	2	8	bez uwag
CS 8 W3	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych (%)	2	2	2	2	8	bez uwag
CS 8 W4	Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności (liczba)	1	2	1	2	6	słaby związek z ukierunkowaniem celu
CS 8 W5	Frekwencja w wyborach parlamentarnych i samorządowych (% uprawnionych - PKW)	1	2	1	2	6	wskaźnik wykorzystywany do identyfikacji poziomu kapitału społecznego, który tylko pośrednio wiąże się z ukierunkowaniem celu

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki przeprowadzonej analizy pozwalają stwierdzić, że wszystkie cele i wskaźniki ich monitorowania zaproponowane w Projekcie ZSRWW zostały opracowane w sposób prawidłowy i w przypadku celów można je uważać za: precyzyjne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i terminowe, a w przypadku wskaźników za: trafne, mierzalne, wiarygodne oraz efektywne kosztowo. Podstawowe uwagi, które w wersji uszczegółowionej sformułowano w tabeli 7 można usystematyzować w dwie grupy: pierwszą odnoszącą się do celów i drugą dotyczącą wskaźników.

W przypadku celów należy zwrócić uwagę na konieczność uwzględnienia na etapie przygotowywania programów operacyjnych służących realizacji Strategii następujących uszczegółowień:

- ♦ określić podmioty, którym dedykuje się realizację wyszczególnionych działań,
- ♦ określić wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania oraz ich okres osiągnięcia, pozwalające na ocenę realności i terminowości postawionych celów,
- ♦ uszczegółowić terytorializację, zwłaszcza w przypadku tych celów gdzie nie określono preferencji w kategoriach OSI i OF.

W przypadku wskaźników uwagi odnoszą się przede wszystkim do występujących w pojedynczych przypadkach:

- ♦ rozbieżności merytorycznej wskaźnika i ukierunkowania celu, dla którego ma być miernikiem,
- ♦ trudności w interpretacji wskaźnika, która może stanowić barierę dla wykorzystania go jako miernika osiągnięcia celu,
- ♦ wątpliwości w zakresie efektywności ekonomicznej związanej z kosztami zbierania danych nie udostępnianych przez statystykę publiczną.

3.6. Ocena potencjalnych specjalizacji Wielkopolski na tle struktury celów Strategii, horyzontalnych zasad realizacji celów oraz możliwości wariantowego wykonania Strategii

Projekt ZSRWW przedstawia potencjalne specjalizacje Wielkopolski, które analizuje się na tle celów strategicznych Strategii. Autorzy wyróżnili pięć potencjalnych specjalizacji:

- ♦ środowisko,
- ♦ sektor żywnościowy,
- ♦ sektory kreatywne,
- ♦ technologie,
- ♦ inteligentna edukacja

których związek z celami operacyjnymi został przedstawiony w układzie macierzowym (patrz tabela 8).

Tabela 8

Potencjalne specjalizacje województwa wielkopolskiego

Cele strategiczne/operacyjne	Potencjalne specjalizacje województwa wielkopolskiego				
	Środowisko	Sektor żywnościowy	Sektory kreatywne	Technologie	Inteligentna edukacja
Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu					
Cel operacyjny 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu					
Cel operacyjny 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego					
Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska					
Cel operacyjny 2.4. Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji					
Cel operacyjny 2.5. Ograniczanie emisji do atmosfery					
Cel operacyjny 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami					
Cel operacyjny 2.7. Poprawa gospodarki wodno – ściekowej					
Cel operacyjny 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego					
Cel operacyjny 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa					
Cel operacyjny 2.10. Promocja postaw ekologicznych					
Cel operacyjny 2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym					
Cel operacyjny 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa					
Cel strategiczny 3. Lepsze zarządzanie energią					
Cel operacyjny 3.1. Racjonalizacja gospodarowania energią					
Cel operacyjny 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii					
Cel operacyjny 3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu					
Cel strategiczny 5. Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki					
Cel operacyjny 5.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw					
Cel operacyjny 5.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego					
Cel operacyjny 5.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu					
Cel operacyjny 5.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu					
Cel operacyjny 5.5. Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnej specjalizacji w gospodarce					

Cel operacyjny 5.7. Doskonalenie kadr gospodarki					
Cel operacyjny 5.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne					
Cel operacyjny 5.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego					
Cel strategiczny 6. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia					
Cel operacyjny 6.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji					
Cel operacyjny 6.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego					
Cel operacyjny 6.4. Promocja postaw innowacyjnych					
Cel operacyjny 6.6. Rozwój kształcenia ustawicznego					
Cel strategiczny 7. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa					
Cel operacyjny 7.6. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu					
Cel operacyjny 7.9. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego					

Źródło: opracowanie własne.

Strukturę przedstawionych specjalizacji można uznać za właściwą i odpowiadającą wcześniej wskazanym potencjałom Wielkopolski. Wątpliwość budzi jednak określenie edukacji inteligentnej, które powinno być doprecyzowane lub zmienione, zwłaszcza w kontekście wykorzystania tego obszaru jako potencjalnej inteligentnej specjalizacji Wielkopolski. W Projekcie ZSRWW stwierdza się, że zidentyfikowany poziom zależności między wyróżnionymi specjalizacjami a celami operacyjnymi nie determinują hierarchii istotności tych specjalizacji w działaniach rozwojowych. Założenie to, ze względu na swoją specyfikę, powinno być bardziej szczegółowo uzasadnione. Należy podkreślić, że fakt nie wskazania hierarchii istotności wyróżnionych specjalizacji może utrudnić przygotowanie programów operacyjnych służących realizacji Strategii.

Wskazane przez Autorów projektu ZSRWW specjalizacje zostały określone mianem specjalizacji inteligentnych. Jest to uzasadnione z punktu widzenia przygotowywania się regionu do perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014-2020. Strategia Europa 2020 (2010), poprzez jeden ze swoich priorytetów – inteligentny wzrost gospodarczy - wprowadziła koncepcję inteligentnej specjalizacji, która ma być wskazywana przez regiony na podstawie analizy swoich silnych i słabych stron. Uruchomienie nowych programów operacyjnych w latach 2014-2020 będzie wymagało przygotowania krajowej oraz regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji (smart specialisation). Zgodnie z unijnymi wytycznymi na nową perspektywę finansową 2014–2020 każdy region powinien posiadać Strategię Badań i Rozwoju na rzecz Inteligentnej Specjalizacji (Regional innovation strategies for smart specialisation, RIS3). Dokument ten ma zapewnić bardziej efektywne wykorzystanie środków przeznaczonych na badania i rozwój, które powinny być wydatkowane z większą korzyścią dla regionalnych specjalizacji, co sprzyjać ma skuteczniejszej realizacji założeń Strategii Europa 2020. Jest to istotne również dlatego, że każdy z regionów musi spełnić wymagania unijne (posiadać strategię), aby korzystać z funduszy strukturalnych. Strategia powinna się opierać na analizie SWOT, obejmować system monitoringu, jak również zawierać propozycje aktywizowania prywatnych inwestycji w badania i rozwój. W procesie wyboru inteligentnej specjalizacji należy:

- ♦ zidentyfikować silne i słabe strony regionu,
- ♦ zbadać dopasowanie specjalizacji do zdolności, możliwości i potrzeb regionu,
- ♦ określić wpływ specjalizacji na budowanie przewagi konkurencyjnej regionu,
- ♦ unikać wyboru jedynie wcześniej już wspieranych obszarów,
- ♦ unikać naśladownictwa innych regionów.

Proces ten powinien odbywać się przy jak największym udziale interesariuszy oraz z uwzględnieniem potrzeby stymulowania zaangażowania w jak największym stopniu kapitału prywatnego. W związku z tym przedstawiony w Projekcie ZSRWW katalog specjalizacji można uznać jedynie za wstępny wybór, w ramach którego będzie prowadzony dalszy proces identyfikowania inteligentnej specjalizacji Wielkopolski.

Fakt wyróżnienia horyzontalnych zasad realizacji celów należy uznać za właściwy. Jak stwierdzają Autorzy Projektu ZSRWW ład przestrzenny, zrównoważony rozwój, społeczeństwo informacyjne, innowacje, równe szanse i włączenie społeczne, współpraca i sieciowanie oraz edukacja powinny „...być immanentną cechą sposobu realizacji wszystkich celów niezależnie od tego, jakiej dziedziny dotyczą...” (por. Projekt Zaktualizowanej Strategii..., 2012, s. 154). Przyjęcie tego założenia zwiększy efektywność działań zmierzających do poprawy stanu w w/w kategoriach, niezależnie od faktu, że część z nich została wskazana jako odrębne cele strategiczne lub operacyjne. Rekomenduje się jednak doprecyzowanie zapisów określających założenia wykorzystania przedmiotowych zasad.

Bardzo pozytywnie należy ocenić fakt przedstawienia możliwości wariantowej realizacji Strategii przy wykorzystaniu wyników Foresightu Wielkopolska, realizowanego w ramach projektu systemowego Budowa Wielkopolskiego Systemu Innowacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Autorzy foresightu zaproponowali trzy scenariusze rozwoju regionu: Scenariusz I – dynamiczny rozwój: scenariusz optymistyczny, Scenariusz II – rozwój wysp: scenariusz realistyczny; Scenariusz III – trudny rozwój: scenariusz pesymistyczny. Projekt ZSRWW zakłada realizację procesów rozwojowych Wielkopolski zgodnie ze scenariuszem optymistycznym, zakładającym dynamiczny rozwój regionu. Przyjęcie takie podejścia należy uznać za właściwe, pomimo trudnej do weryfikacji prognozy zwłaszcza zmian uwarunkowań zewnętrznych, które mogą mieć istotny wpływ na dynamikę i kierunek przemian rozwojowych regionu. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że strategia rozwoju powinna zakładać skuteczne osiągnięcie swojego celu generalnego, tj. efektywnego wykorzystania potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju, trudno rekomendować przyjęcie innego scenariusza.

3.7. Ogólna ocena planowanego systemu realizacji Strategii, w relacji do kompetencji samorządu wojewódzkiego, w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów

Ze względu na występujące uwarunkowania zewnętrzne system realizacji i monitoringu Strategii został przedstawiony w ocenianym Projekcie ZSRWW w sposób bardzo syntetyczny. Jego właściwe zaplanowanie a następnie wykorzystanie w procesie realizacji Strategii ma podstawowe znaczenie dla skuteczności i efektywności podejmowanych działań. Jest to szczególnie istotne w sytuacji kiedy zapisy Strategii dla większości podmiotów publicznych są w różnym stopniu wiążące, stanowiąc prawo lub będąc zobowiązaniem koniecznym do uwzględnienia w realizowanej polityce. Należy jednak pamiętać o bardzo szerokiej grupie podmiotów, które uczestniczą w realizacji Strategii na zasadzie partnerstwa społecznego. Ich aktywizacja oraz efektywna organizacja podmiotów zobligowanych do podejmowania działań wymaga właściwego zaplanowania systemu realizacji Strategii.

Projekt ZSRWW w tym zakresie przewiduje konieczność zdefiniowania instrumentów finansowych, instytucjonalnych i programowych oraz systemu monitorowania i ewaluacji.

Zakłada się, że źródłem finansowania celów strategii będą środki pochodzące z:

- ♦ budżetu województwa,
- ♦ budżetu samorządów powiatowych i gminnych,
- ♦ budżetu samorządowych jednostek organizacyjnych,
- ♦ budżetu państwa (w tym w ramach kontraktu terytorialnego),
- ♦ środków Unii Europejskiej,
- ♦ środków międzynarodowych instytucji finansowych,
- ♦ środków prywatnych,
- ♦ środków innych partnerów zaangażowanych w osiąganie celów Strategii.

Kierunkowe określenie źródeł finansowania zaplanowanych działań należy uznać za właściwe. Ich uszczegółowienia na obecnym etapie informacji, jakie posiada region zarówno z poziomu europejskiego jak i krajowego jest niemożliwe. Jedną wątpliwość budzi nieuwzględnienie w podmiotach realizacji Strategii sektora prywatnego oraz uwzględnienie tego sektora w potencjalnych źródłach finansowania. Rekomenduje się, zgodnie ze wcześniej wyrażoną oceną konieczność poszerzenia podmiotowości Strategii, co powinno skutkować większym niż dotychczasowy poziomem zaangażowania organizacyjnego i finansowego podmiotów tego sektora oraz rozwojem partnerstwa publiczno-prywatnego, tak zaniechanego, a nawet skompromitowanego w Polsce.

Instrumenty prawno-instytucjonalne wymienione w Projekcie ZSRWW uwzględniają założenia określone w krajowych dokumentach strategicznych, w tym wykorzystania w przyszłym układzie instytucjonalnym: Regionalnego Forum Terytorialnego, Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego oraz instytucjonalnego systemu zarządzania realizacją Kontraktu Terytorialnego. Oceniany dokument nie zawiera żadnych uszczegółowień w tym zakresie. Jest to jednak usprawiedliwione

brakiem ostatecznych decyzji dotyczących organizacji systemu realizacji polityki rozwoju w perspektywie 2014-2020, które nie zostały podjęte zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym.

Zakłada się, że podstawowym instrumentem programowym służącym realizacji ZSRWW będzie przyszły Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020, którego wykonanie będą wspierały inne dokumenty programowe przygotowywane na poziomie regionalnym oraz komponenty regionalne krajowych dokumentów programowych. Przyjęte założenie należy ocenić za w pełni właściwe, a brak uszczegółowień uzasadniają wskazane już wcześniej uwarunkowania zewnętrzne.

4. Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzona ocena ex-ante Projektu ZSRWW prowadzi do następujących wniosków:

- Wykonaną aktualizację należy ocenić jako bardzo głęboką i nadającą ocenianemu dokumentowi jednoznacznie odmienny charakter od dotychczas obowiązującego opracowania.
- Istotnym wyróżnikiem ocenianego dokumentu jest fakt zastosowania po raz pierwszy w Strategii rozwoju Wielkopolski zasady terytorialnego ukierunkowania przyjętych celów, która polega na określaniu w przypadku niektórych celów obszarów problemowych, obszarów strategicznej interwencji oraz obszarów funkcjonalnych (w celu zachowania spójności z politykami krajowymi), w granicach których mają koncentrować się działania zmierzające do ich osiągnięcia.
- Zaproponowany w ocenianym dokumencie układ analizy problemów rozwojowych odnoszący się do struktury wyróżnionych aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej należy uznać za właściwy i zgodny z uwarunkowaniami współczesnych procesów rozwoju społeczno-gospodarczego wskazywanych zarówno w europejskich, jak i krajowych opracowaniach naukowych oraz dokumentach programowych i strategicznych,
- Zidentyfikowane potencjały, bariery i wyzwania rozwojowe Wielkopolski należy ocenić jako sformułowane poprawnie merytorycznie. Są one zgodne z wnioskami wynikającymi z identyfikacji stanu rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Ostateczny wybór specjalizacji regionalnych stwarzających szanse na inteligentny rozwój Wielkopolski: środowisko, sektor żywnościowy, sektor

kreatywny, technologie, inteligentna edukacja, należy uznać za wstępną propozycję, uprawnioną na etapie opracowywania Strategii, wymagającą jednak dalszych uszczegółowień. Wątpliwość budzi jednak określenie edukacji inteligentnej, które powinno być doprecyzowane lub zmienione oraz brak wskazań dotyczących hierarchiczności zaproponowanych specjalizacji w kontekście ich tworzenia i wzmacniania, na etapie realizacji Strategii.

- Pozytywnie należy ocenić zaproponowany model rozwoju oraz założenie o jego realizacji na podstawie paradygmatu polaryzacyjno-dyfuzyjnym w oparciu o trzy zasady: efektywność ekonomiczną, troskę o środowisko oraz równowagę społeczną, których spełnienie ma zapewnić warunki dla zrównoważonego rozwoju regionu.
- Uszczegółowiona wizja rozwoju prawidłowo ukierunkowuje przyszłe działania interwencyjne. Zdefiniowane determinanty rozwoju regionu: integracja europejska, globalizacja gospodarki i społeczeństwa oraz ew. zmiana zasad organizacji państwa zmierzająca do jego decentralizacji, właściwie określające współczesne uwarunkowania rozwojowe, zostały prawidłowo wykorzystane do jej sformułowania.
- Zakres merytoryczny misji nie budzi zastrzeżeń jednak jej podmiotowość powinna być poszerzona.
- Cel generalny został prawidłowo poszerzony w stosunku do poprzedniej wersji Strategii, a jego sformułowanie zostało podporządkowane odejściu od ujęcia sektorowego na rzecz promowania podejścia zorientowanego terytorialnie i uznającego znaczenie w procesach rozwoju kształtowania relacji funkcjonalnych – efektywne wykorzystanie zróżnicowanych przestrzennie potencjałów rozwojowych gwarantujące jednak zrównoważony rozwój całego województwa. Zmianę tę należy uznać za jedną z najistotniejszych jakich dokonano na etapie aktualizacji Strategii i ocenić w pełni pozytywnie.
- Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność z analizowanymi dokumentami zewnętrznymi na wszystkich badanych poziomach: europejskim, krajowym i regionalnym. W przypadku spójności zewnętrznej z założeniami polityk europejskich można mówić o bardzo wysokiej zgodności, która w istotny sposób zwiększa szanse Wielkopolski na pozyskiwanie europejskich środków publicznych przeznaczanych na współfinansowanie interwencji w ramach realizacji polityki rozwoju. Spójność zewnętrzna z politykami krajowymi jest równie wysoka, co z jednej strony zwiększa szanse regionu w procesie redystrybucji środków europejskich w ramach najbliższej perspektywy finansowej 2014-2020, a z drugiej strony tworzy warunki do jak najlepszego wykorzystania instrumentu kontraktu terytorialnego, który ma stanowić podstawowy instrument redystrybucji środków budżetu państwa wspierających działania podejmowane przez rząd w ramach krajowej polityki interregionalnej. Spójność zewnętrzna z założeniami innych polityk regionalnych jest także wysoka, co świadczy o spójności działań podejmowanych przez samorząd

regionalny województwa wielkopolskiego w ramach programowania, realizacji i monitorowania polityk rozwoju.

- Projekt ZSRWW wykazuje wysoką spójność wewnętrzną zarówno z ustaleniami Diagnozy Sytuacji Społeczno-Gospodarczej w Województwie Wielkopolskim (2011), jak i w zakresie spójności celów strategicznych i operacyjnych z działaniami zaplanowanymi dla ich realizacji, wykazując jednak drobne niedoskonałości, których usunięcie rekomenduje się w procesie korekty Projektu.
- Wszystkie cele i wskaźniki ich monitorowania zaproponowane w Projekcie ZSRWW zostały opracowane w sposób prawidłowy i w przypadku celów można je uważać za: precyzyjne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i terminowe, a w przypadku wskaźników za: trafne, mierzalne, wiarygodne oraz efektywne kosztowo.
- Fakt wyróżnienia horyzontalnych zasad realizacji celów należy uznać za właściwy i wzmacniający interwencję w zakresie poprawy stanu ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa informacyjnego, innowacji, równości szans i włączenia społecznego, współpracy i sieciowanie oraz edukacji w regionie.
- Bardzo pozytywnie należy ocenić fakt przedstawienia możliwości wariantowej realizacji Strategii przy wykorzystaniu wyników Foresightu Wielkopolska, realizowanego w ramach projektu systemowego Budowa Wielkopolskiego Systemu Innowacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Wybór przez Autorów scenariusza optymistycznego, zakładającego dynamiczny rozwój regionu, jako modelowego dla realizacji Strategii uznać należy za ambitny ale realistyczny.
- Ocena systemu realizacji i monitorowania Strategii, ze względu na występujące uwarunkowania zewnętrzne wynikające z braku ostatecznych decyzji w tym zakresie na poziomie europejskim i krajowym, wydaje się przedwczesna i nieuzasadniona.

Przedstawione powyżej wnioski skłaniają do sformułowania następujących rekomendacji, które mogą przyczynić się do podniesienia jakości merytorycznej i formalnej ocenianego dokumentu:

- W zakresie identyfikacji głównych problemów rozwojowych Wielkopolski, w celu zapewnienia większej spójności wewnętrznej prowadzonej analizy, w poszukiwaniu szans i zagrożeń rozwojowych występujących w ramach analizowania problemów rozwojowych identyfikowanych w ramach punktów: „Metropolia poznańska i jej relacje z regionem” oraz „Zróżnicowanie wewnątrzregionalne”, rekomenduje się przyjęcie zastosowanego wcześniej układu aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej: przestrzeń, infrastruktura podstawowa, środowisko i energia, gospodarka i jej otoczenie, rolnictwo i obszary wiejskie, mieszkańcy i zatrudnienie, kapitał intelektualny, sfera społeczna.

- W odniesieniu do przeprowadzonej analizy SWOT porządkującej silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia rozwoju województwa rekomenduje się wykorzystanie w pełni wcześniej zaproponowanego układu aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej oraz pewne uporządkowanie wewnętrzne. W każdej kategorii przeprowadzonej analizy SWOT proponuje się zastosować ujednolicony układ identyfikacji faktów: występowanie obiektów/zjawisk, zrelatywizowany stan zjawisk, zrelatywizowana dynamika zjawisk. Ponadto wskazuje się na potrzebę usunięcia powtórzeń oraz dopracowania sformułowań, których zakres wskazano w rozdziale 3.4.1.
- Zaproponowany układ potencjalnych inteligentnych specjalizacji Wielkopolski rekomenduje się uszczegółowić na etapie opracowywania programów operacyjnych służących wdrażaniu Strategii. Z przedstawionego układu rekomenduje się usunąć obszar inteligentnej edukacji. Edukacja i wiedza powinny stanowić jeden z fundamentów procesu rozwoju wykorzystującego korzyści wynikające ze wzmacniania każdej inteligentnych specjalizacji, niezależnie od ich ukierunkowania merytorycznego.
- W poszerzonej względem poprzedniej Strategii wizji rozwoju rekomenduje się uporządkowanie zapisów zgodnie z przyjętym przez Autorów układem aspektów rzeczywistości społeczno-gospodarczej: przestrzeń, infrastruktura podstawowa, środowisko i energia, gospodarka i jej otoczenie, rolnictwo i obszary wiejskie, mieszkańcy i zatrudnienie, kapitał intelektualny, sfera społeczna lub przyjęcie innego układu porządkującego.
- W sformułowanej misji Strategii rekomenduje się zmianę podmiotowości z podmiotów publicznych na wszystkie podmioty będące interesariuszami procesu rozwoju, na których funkcjonowanie bezpośrednio lub pośrednio ma wpływ samorząd regionalny.
- Ze względu na występujące w zakresie sformułowań celów strategicznych i operacyjnych pewne uwagi, rekomenduje się rozważenie ich wykorzystania na etapie korekty Projektu ZSRWW, zgodnie z zakresem wskazanych w rozdziale 3.4.2 uwag.
- W zakresie sformułowanych wskaźników mających stanowić miary osiągnięcia celów strategicznych pozostawia się do decyzji możliwość wykorzystania uwag szczegółowych przedstawionych w rozdziale 3.5.
- Ze względu na konieczność zapewnienia jednoznacznej interpretacji rekomenduje się doprecyzowanie zapisów określających założenia wykorzystania horyzontalnych zasad realizacji celów.
- Na etapie przygotowywania programów operacyjnych służących realizacji przedmiotowej Strategii rekomenduje się dokonanie następujących uszczegółowień:
 - określić podmioty, którym dedykuje się realizację wyszczególnionych działań,

- określić wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania oraz ich okres osiągnięcia, pozwalające na ocenę realności i terminowości postawionych celów,
- uszczegółowić terytorializację, zwłaszcza w przypadku tych celów gdzie nie określono preferencji w kategoriach OSI i OF.

Wykaz załączników

Z1. Szczegółowy opis oceny spójności Projektu ZSRWW z politykami wspólnotowymi

Z1.1. Strategia Europa 2020, w tym projekty przewodnie:

- Unia innowacji
- Młodzież w drodze
- Europejska agenda cyfrowa
- Europa efektywnie korzystająca z zasobów
- Polityka przemysłowa w erze globalizacji
- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia
- Europejski program walki z ubóstwem

Z1.2. Polityka spójności po 2013 roku, w tym:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Europejski Fundusz Społeczny
- Fundusz Spójności

Z1.3. Traktat Lizboński – spójność terytorialna, w tym:

- Agenda Terytorialna 2020
- Zielona Księga ws. spójności terytorialnej

Z1.4. Karta Lipska

Z2. Szczegółowy opis oceny spójności Projektu ZSRWW z politykami krajowymi

- Z2.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2020
- Z2.2. Strategia Rozwoju Kraju 2020
- Z2.3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego „Regiony, Miasta i Obszary Wiejskie”
- Z2.4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- Z2.5. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki 2020
- Z2.6. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego
- Z2.7. Strategia Rozwoju Transportu
- Z2.8. Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
- Z2.9. Strategia Sprawne Państwo 2020
- Z2.10. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020
- Z2.11. Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2012-2020
- Z2.12. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybołówstwa 2012-2020
- Z2.13. Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020

Z3. Szczegółowy opis oceny spójności Projektu ZSRWW z politykami wojewódzkimi

- Z3.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa
- Z3.2. Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020
- Z3.3. Strategia Wzrostu Efektywności Energetycznej i Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Wielkopolsce na lata 2011-2020
- Z3.4. Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Literatura

- Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020, W kierunku sprzyjającej społecznemu włączeniu, inteligentnej i zrównoważonej Europy zróżnicowanych regionów. Przyjęta na nieformalnym spotkaniu ministrów ds. planowania przestrzennego i rozwoju terytorialnego 19 maja 2011 r. w Gödöllő na Węgrzech. http://www.mrr.gov.pl/rozwój_regionalny/Polityka_spojnosci/Polityka_spojnosci_po_2013/Debata/Documents/Agenda_Terytorialna_07092011.pdf
- Bienias S., Gapski T., Jąkański J., Lewandowska I., Opałka E., Strzęboszewski P., 2012., Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej. Strategicznie dla rozwoju. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa.
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności. Projekt. Kancelaria Rady Ministrów. 17 listopada 2011r. Warszawa.
- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. 2011. Poznań.
- Dominiak J., 2011. Dostępność usług publicznych na terenie województwa wielkopolskiego, Poznań. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii.
- Dyba W. M., 2011. Analiza zróżnicowań wewnątrzregionalnych województwa wielkopolskiego, Poznań. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii.
- Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A., 2012. Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej. Strategicznie dla rozwoju. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa.

- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Komunikat Komisji KOM(2010) 2020 wersja ostateczna, 3.3.2010 Bruksela.
- EVALSED – the resource for the evaluation of socio-economic development - http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/guide/index_en.htm (pobrano: 02.09.2012)
- Faludi A., 2006, From European Spatial Development to Territorial Cohesion Policy, *Regional Studies*, vol. 40, no. 6, s. 667-678.
- Gorzela G., Jałowiecki B., 2000. Metodologiczne podstawy strategii rozwoju regionu na przykładzie województwa lubuskiego. *Studia Regionalne i Lokalne*, 3 (3), s. 41-57.
- Gorzela G., 2009, Fakty i mity rozwoju regionalnego, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 2 (36), Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Wydawnictwo Scholar, Warszawa, s. 5-27.
- Growing unequal?: Income Distribution and Poverty in OECD Countries, OECD Report 2008, Paris.
- Hübner D., 2006, Spójność i konkurencyjność – czy można je połączyć, Referat na IV Kongresie Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej, Warszawa, 13 października 2006r., <http://www.strategializbonska.pl/>.
- Kaczmarek T., 2011. Analiza relacji (powiązań funkcjonalnych) aglomeracji/metropolii poznańskiej z otoczeniem regionalnym w kontekście dyfuzyjno-absorpcyjnego modelu rozwoju, Poznań. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii.
- Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich, przyjęta z okazji nieformalnego spotkania ministrów w sprawie rozwoju miast i spójności terytorialnej w Lipsku, w dniach 24-25 maja 2007 r., http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/poziom_miedzynarodowy/polityka_przestrzenna_ue/rozwoj_miast/Documents/Karta%20Lipska_PL_tlumaczenie%20Komitetu%20Regionow_1.pdf.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. *Monitor Polski*, 2012, poz. 252.
- Kot T. Weremiuk A., 2012., Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej. Strategicznie dla rozwoju. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. 2012. Warszawa.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego – Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. 13 lipca 2010r. Warszawa.
- Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Kwiecień 2011. Warszawa. Warszawa.

- Męczyński M., Konecka-Szydłowska B., Gadziński J., 2011. Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego i klasyfikacja małych miast w Wielkopolsce, Poznań. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii.
- Mizgajski A., Łowicki D., Stępniewska M., 2011. Uwarunkowania i możliwości wdrażania dokumentów strategicznych Unii Europejskiej i Traktatu Akcesyjnego w zakresie ochrony środowiska, Poznań. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii.
- Molle W., 2007, European Cohesion Policy, Routledge, London.
- Motek P., 2011. Finanse samorządów terytorialnych w województwie wielkopolskim w latach 2006-2009, Poznań. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii.
- Olejniczak K., 2008. Mechanizmy wykorzystania ewaluacji. Studium ewaluacji średniookresowej INTEREG III. EUROREG. Uniwersytet Warszawski. Wydawnictwo Naukowe Scholar. Warszawa.
- Parysek J., 1997. Podstawy gospodarki lokalnej. Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu.
- Patton M.Q., 2002. Qualitative Research and Evaluation Methods. Third edition. CA: Sage Publications. Newbury Park.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, Samorząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2010. Uchwała nr XLVI / 690 / 10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 roku w sprawie uchwalenia zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.
- Portal Funduszy Europejskich – EWALUACJA: <http://www.ewaluacja.gov.pl> (pobrano: 02.09.2012r.)
- Regional Development Policies in OECD Countries, OECD Report 2010, Paris.
- Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań, 2011.
- Reshaping Economic Geography. Word Development Report. Word Bank, Washington, 2009.
- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 210. 31.7.2006. Bruksela-Luksemburg.
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1784/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 210. 31.7.2006. Bruksela-Luksemburg.

- Rozporządzenie Rady (UE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 210. 31.7.2006. Bruksela-Luksemburg.
- Scriven, M., 1991. Evaluation thesaurus. 4th edition. CA: Sage Publications. Newbury Park.
- Scriven M., 1996. The Theory behind Practical Evaluation. Evaluation - The International Journal of Theory, Research and Practice. Sage Publications in association with The Tavistock Institute. Vol 2(4): 393-404. Newbury Park – London.
- Shrinking regions: a paradigm shift in demography and territorial development, Study - Regional Development, Policy Department B, Structural and Cohesion Policies, European Parliament, PE 408.928. 2008, Brussels.
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Projekt. Ministerstwo Gospodarki. 2012. Warszawa.
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki 2020 - Dynamiczna Polska. Projekt. Ministerstwo Gospodarki. 2012. Warszawa.
- Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, 2010, Samorząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań.
- Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt. Ministerstwo Obrony Narodowej. 2012. Warszawa.
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Wrzesień 2012. Warszawa.
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Projekt. Zespół Doradców Strategicznych Premiera. 2011. Warszawa.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Projekt. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. 2012. Warszawa.
- Strategia Rozwoju Transportu. Projekt. Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej. 2012. Warszawa.
- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020r. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Grudzień 2005. Poznań.
- Strategia Sprawne Państwo. Projekt. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. 2012. Warszawa.
- Strategia wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020, 2012, Wielkopolska Agencja Zarządzania Energią, Poznań.

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybołówstwa. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. 2012. Warszawa.
- Strategicznie dla rozwoju. Polityka rozwoju w zintegrowanym podejściu. Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. 2011. Warszawa.
- Stufflebeam, D.L., Madaus, G.F., Kellaghan, T., 2000. Evaluation Models: Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation. 2nd Edition. November 2000. Kluwer Academic Publishers. Boston.
- Territory matters for competitiveness and cohesion, Facets of regional diversity and potentials in Europe, ESPON Synthesis Report III, results by autumn 2006, Luxembourg.
- The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers Draft Working Paper on Ex Ante Evaluation. Draft: October 2005. European Commission. 2006.
- The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers Draft Working Paper [X]. Indicators for monitoring and evaluation: a practical guide. European Commission. 2006.
- Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską. Dz. U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569.
- Uchwała Zarządu Województwa Wielkopolskiego nr 2293 z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie przyjęcia Projektu Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Regionalnego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020. <http://www.bip.umww.pl/>
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityk rozwoju. Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.
- Wajda J., 2011. Analiza potencjału naukowo-badawczego Wielkopolski z punktu widzenia możliwości budowy relacji z gospodarką oraz potencjalnego oddziaływania tych relacji na konkurencyjność regionu, Poznań. Ekspertyza wykonana dla potrzeb aktualizacji strategii.
- Wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006. Komisja Europejska COM(2011) 614 wersja ostateczna. 2011/0275 (COD) Bruksela. 2011.
- Wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006.

- Komisja Europejska COM(2011) 607 wersja ostateczna/2. 2011/0268 (COD) Bruksela. 2012.
- Wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006. Komisja Europejska COM (2011) 612 wersja ostateczna/3. 2011/0274 (COD) Bruksela. 2012.
- Wojtasiewicz L., 2000. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego. *Studia Regionalne i Lokalne*, 3 (3), s. 59-75.
- Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski. Dokument przyjęty na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 27 kwietnia 2009r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego we współpracy z Kancelarią Rady Ministrów i Zespołem Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów. Kwiecień 2009. Warszawa.
- Zielona Księga w sprawie spójności terytorialnej. Przekształcenie różnorodności terytorialnej w siłę, Komisja Europejska, październik 2008, Bruksela.
- Zmieniony wniosek. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006. Komisja Europejska COM(2012) 496 final. 2011/0276 (COD) Bruksela. 2012.
- Żuber P., 2000. Teoria i praktyka opracowania strategii rozwoju województwa - prace nad strategiami rozwoju województw w świetle ankiety Ministerstwa Gospodarki. *Studia Regionalne i Lokalne*, 3 (3), s. 99-97.